

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü

2017 YILI MAHALLİ İDARELER GENEL FAALİYET RAPORU

ANKARA, AĞUSTOS 2018

Batı medeniyeti, henüz taŐtan kaleler içinde feodalitenin bile ilk evrelerini yaŐarken; Farabi, Şehir ve medeniyet olgusu üzerinden felsefi tanımlamalar üretmekteydi.

Osmanlı Devleti anlayıŐında, Şehir ve insanı bir emanet gören bir anlayıŐ hakim olduğu için o günün belediyesine “Şehremaneti” (Şehir Emaneti), belediye başkanına da “Őehremini” (Şehir Emini) denilmiŐtir.

Böyle bir medeniyetin takipçileri olarak bugün ölkemiz, mahalli idareler noktasında özellikle 2002 sonrasında “Yerel Yönetimler Reformu” olarak adlandırılan ciddi adımlar atmıŐ, vatandaşlarımıza ulaŐan hizmetin kalitesini önemli ölçüde yükseltmiŐtir. Bilhassa büyükŐehirlerimizdeki ulaşım altyapısında ciddi yatırımlara imza atılmıŐ, sosyal ve kültürel planlama noktasında da belediyelerimizin giderek daha fazla inisiyatif alabilmesinin önü açılmıştır.

Őehirler bir yana, günümüzde mahalli idareler noktasındaki kamu hizmetlerini, insanların yaŐadıkları en küçük birime kadar götürebilmek temel hedeflerimiz arasında yer almıştır. Bu maksatla baŐlatılan KÖYDES PROJESİ, Türkiye için gerçekten bir yüz akı olmuŐ ve vatandaşlarımıza önemli hizmetler sunulmasına vesile olmuştur.

Sadece kaynak aktarımı değil, günümüzün ihtiyaçlarına uygun yasal mevzuat değişiklikleri noktasında da ciddi reformlar hayata geçirilmiştir. “Hesap verilebilir olma”, “vatandaş odaklılık” ve “katılımcılık” ilkelerini temel alana bir anlayıŐ ortaya koyulmuŐ, kamu kaynaklarının etkin ve verimli kullanılabilmesine özel bir önem verilmiştir.

Hazırlanmış bulunan 2017 yılı Mahalli İdareler Genel faaliyet Raporu’nun, hem kamuoyumuzun doğru bilgilendirilmesi hem de mahalli idarelere ilişkin politikaların belirlenmesi bakımından faydalı olacağını umuyor, raporda emeği geçen bütün mesai arkadaşlarıma teşekkür ediyorum.

Süleyman SOYLU
İçişleri Bakanı

Kadim devlet geleneğimizden aldığımız irfan ve ferasetle geleceğin daha güçlü ve müreffeh Türkiye'sinin inşası için çıktığımız yolda, vatandaşımıza en çok hizmet üreten devlet mekanizmalarından olan yerel yönetimlerimize önemli vazifeler düşmektedir.

Mahalli idareler; il, belediye ve köy halkına yönelik mahalli müşterek hizmetleri yerine getirmeleri nedeniyle ülkemizin gelişmişliğinin ve yönetim anlayışının çekirdeği konumunda olan kurumlardır. Teknolojinin ve iletişimin baş döndürücü bir hızla değiştiği dünyada, her geçen gün artan beklentilerin ve karşılaşılan sorunların yerinde cevap bulması adına yerel yönetimler bugüne kadar çok önemli aşamalar kaydetmiştir.

2003 yılından itibaren mahalli idareler alanında yaşadığımız esaslı dönüşüm süreci Bakanlığımızca titizlikle izlenerek, kurumsal yapının tüm elamanları uyum içinde çalıştırılarak, bürokrasi ve zaman kaybı en aza indirilerek, stratejik yönetim anlayışıyla yerel yönetimlerimize ivme kazandırılmıştır. Demokrasiye, hukukun üstünlüğüne, insan hak ve özgürlüklerine ve sivil katılıma önem veren, mahalli idareler alanındaki çağdaş anlayışları esas alan bir yerel yönetim anlayışı hayata geçirilmiştir. Yeni yapılanma sürecinde hesap verebilirlik, vatandaş odaklılık ve katılımcılık ilkelerini temel alan bir anlayışla kamu kaynaklarının etkin ve verimli kullanılmasına önem verilmiştir. Aynı kararlılıkla, her zamankinden daha büyük azim ve çalışmayla gününden ve geleceğinden emin Türkiye vizyonumuza hizmet etmeye devam edilecektir.

İdare üzerindeki denetim araçlarının en önemlilerinden olan faaliyet raporları ile mahalli idarelerce yapılan çalışmalar şeffaflık ilkesi gereğince kamuoyuna sunulmakta, ayrıca mahalli idarelere ilişkin verilerin objektif bir şekilde değerlendirilmesine imkan sağlanarak bu alanda üretilecek yeni politikalara zemin hazırlanmaktadır.

Bu amaçla hazırlanmış olan 2017 Yılı Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporu'nun hesap verebilirlik ve açıklık ilkeleri doğrultusunda kamuoyuna ışık tutmasını temenni eder, raporun hazırlanmasında emeği geçen tüm mesai arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Muhterem İNCE

Vali

Müsteşar

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
00. Bakan Sunuşu.....	I
01. Müsteşar Sunuşu.....	III
02. İçindekiler.....	IV
03. Tablolar Listesi.....	VIII
04. Şekiller Listesi.....	X
05. Kısaltmalar Listesi.....	XI
GİRİŞ.....	1
I. GENEL BİLGİLER.....	3
I.1. Verilerin Toplanması Yöntemi.....	4
II. MAHALLİ İDARELER.....	5
II.1. Mahalli İdarelerin Tarihçesi.....	5
II.1.1. İl Özel İdarelerinin Tarihsel Gelişimi.....	5
II.1.2. Belediyelerin Tarihsel Gelişimi.....	6
II.2. Mahalli İdarelerin Hukuki Durumları.....	8
II.3. İçişleri Bakanlığının Mahalli İdarelerle İlgili Yürüttüğü İş ve İşlemler.	9
II.4. Mahalli İdarelere İlişkin Genel Bilgiler.....	13
II.4.1. Türlerine Göre Mahalli İdare Sayıları.....	13
II.4.2. Türlerine Göre Belediye Sayıları.....	13
II.4.3. Türlerine ve Nüfus Aralıklarına Göre Belediyelerin Dağılımı.....	14
II.4.4. Mahalli İdare Birlikleri ve Belediye Bağlı İdareleri Sayısı.....	15
II.4.5. Türleri İtibarıyla Mahalli İdare Birliklerinin Sayıları.....	15
II.4.6. Mahalli İdarelerin Seçilmiş Görevlilerine İlişkin Bilgiler.....	16
III. MAHALLİ İDARELERİN GÖREV, YETKİ VE SORUMLULUKLARI..	18
III.1. İl Özel İdareleri.....	18
III.2. Belediyeler.....	20
III.2.1. Büyükşehir Belediyeleri.....	23
III.2.2. Bağlı İdareler.....	27
III.3. Mahalli İdare Birlikleri.....	28
IV. AVRUPA KONSEYİ YEREL VE BÖLGESEL YÖNETİMLER KONGRESİ, YEREL YÖNETİMLERLE İLGİLİ ULUSLARARASI METİNLER.....	29
IV.1. Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi.....	29
IV.1.2. Kongrenin Çalışma Düzeni.....	29
IV.2. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı.....	30
IV.3. Avrupa Peyzaj Sözleşmesi.....	32
IV.4. Avrupa Yerel Topluluklar veya Yönetimler Arasında Sınırötesi İşbirliği Çerçeve Sözleşmesi.....	33
IV.5. Avrupa Kentsel Şartı I-II.....	33
IV.6. Yerel Gündem 21.....	34
IV.7. Habitat.....	37

V.	KAMU YÖNETİMİNDE YENİDEN YAPILANMA SÜRECİ VE BU KAPSAMDA MAHALLİ İDARELERLE İLGİLİ YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	39
VI.	MAHALLİ İDARELERİN İNSAN KAYNAKLARI.....	47
VI.1.	Mahalli İdarelerin Personel Sayıları.....	47
VI.1.1.	Hizmet Grupları İtibarıyla Mahalli İdarelerde Çalışan Memur Sayıları.....	48
VI.1.2.	Mahalli İdarelerin Sözleşmeli Personel Sayıları.....	48
VI.1.3.	Mahalli İdarelerin İşçi Sayıları.....	49
VI.1.4.	Mahalli İdarelerde Hizmet Satın Alma Yöntemiyle Çalıştırılan Personel Sayısı.....	49
VI.1.5.	Toplam Kamu Personeli Sayısı ve Mahalli İdarelerin Personel Sayısı.....	50
VI.2.	İl Özel İdarelerinin İnsan Kaynakları.....	51
VI.2.1.	Hizmet Grupları İtibarıyla İl Özel İdareleri Personel Sayıları.....	51
VI.3.	Belediyelerin İnsan Kaynakları.....	52
VI.3.1.	Hizmet Grupları İtibarıyla Belediyelerin Personel Sayıları.....	53
VI.3.2.	Belediye Türlerine Göre İnsan Kaynakları.....	53
VI.3.3.	Belediye Bağlı İdarelerinin İnsan Kaynakları.....	54
VI.4.	Mahalli İdare Birliklerinin İnsan Kaynakları.....	54
VI.4.1.	Hizmet Grupları İtibarıyla Mahalli İdare Birliklerinin Personel Sayıları....	55
VII.	MAHALLİ İDARELERİN FİZİKİ KAYNAKLARI.....	56
VII.1.	Mahalli İdarelerin Maddi Duran Varlıkları.....	56
VIII.	MAHALLİ İDARE BÜTÇELERİ	57
VIII.1.	Mahalli İdarelerin Bütçe Gerçekleşmeleri.....	57
VIII.1.1.	Mahalli İdarelerin Bütçe Gerçekleşmelerine İlişkin Genel Göstergeler.....	57
VIII.1.2.	Belediyelerin Bütçe Gerçekleşmelerine İlişkin Genel Göstergeler.....	57
VIII.1.3.	Belediye Bağlı İdarelerin Bütçe Gerçekleşmelerine İlişkin Genel Göstergeler.....	58
VIII.1.4.	İl Özel İdarelerinin Bütçe Gerçekleşmelerine İlişkin Genel Göstergeler....	58
VIII.1.5.	Mahalli İdare Birliklerinin Bütçe Gerçekleşmelerine İlişkin Genel Göstergeler.....	59
VIII.2.	Mahalli İdarelerin Harcamaları.....	60
VIII.2.1.	Mahalli İdarelerin Harcamalarına İlişkin Genel Göstergeler.....	63
III.2.2.	Mahalli İdarelerin Gider Kalemlerine Göre Harcamaları.....	63
VIII.2.2.1.	Personel Harcamaları.....	64
VIII.2.2.1.1.	Belediye Türlerine Göre Personel Harcamaları.....	65
VIII.2.2.2.	Sosyal Güvenlik Kurumu Devlet Primi Harcamaları.....	66
VIII.2.2.2.1.	Belediye Türlerine Göre Sosyal Güvenlik Kurumu Devlet Primi.....	67
VIII.2.2.3.	Mal ve Hizmet Alımları.....	68
VIII.2.2.3.1.	Belediye Türlerine Göre Mal ve Hizmet Alımları.....	69

VIII.2.2.4.	Faiz Harcamaları.....	70
VIII.2.2.4.1.	Belediye Türlerine Göre Faiz Harcamaları.....	71
VIII.2.2.5	Cari Transferler.....	72
VIII.2.2.5.1.	Belediye Türlerine Göre Cari Transferler.....	73
VIII.2.2.6.	Sermaye Harcamaları.....	74
VIII.2.2.6.1.	Belediye Türlerine Göre Sermaye Harcamaları.....	75
VIII.2.2.7.	Sermaye Transferleri.....	76
VIII.2.2.7.1.	Belediye Türlerine Göre Sermaye Transferleri.....	77
VIII.2.2.8.	Borç Verme.....	78
VIII.2.2.8.1.	Belediye Türlerine Göre Borç Verme.....	79
VIII.2.3.	Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Yatırım Harcamaları.....	79
VIII.2.3.1.	Belediye Türlerine Göre Yatırım Harcamaları.....	80
VIII.2.4.	Mahalli İdarelerin Yardımları.....	81
VIII.3.	Mahalli İdarelerin Gelirleri.....	84
VIII.3.1.	Mahalli İdarelerin Gelirlerine İlişkin Genel Göstergeler.....	86
VIII.3.2.	Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Öz Gelirleri.....	87
VIII.3.2.1.	Belediyelerin Türlerine Göre Öz Gelirleri.....	87
VIII.3.3.	Gelir Kalemlerine Göre Mahalli İdarelerin Gelirleri.....	88
VIII.3.3.1.	Vergi Gelirleri.....	89
VIII.3.3.1.1.	Belediye Türlerine Göre Vergi Gelirleri.....	90
VIII.3.3.2.	Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri.....	91
VIII.3.3.2.1.	Belediye Türlerine Göre Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri.....	92
VIII.3.3.3.	Alınan Bağış ve Yardımlar İle Özel Gelirler.....	93
VIII.3.3.3.1.	Belediye Türlerine Göre Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler.....	94
VIII.3.3.4.	Faizler, Paylar ve Cezalar.....	94
VIII.3.3.4.1.	Belediye Türlerine Göre Faizler, Paylar ve Cezalar.....	95
VIII.3.3.5	Sermaye Gelirleri.....	96
VIII.3.3.5.1	Belediye Türlerine Göre Sermaye Gelirleri.....	97
VIII.3.3.6.	Alacaklardan Tahsilatlar.....	98
VIII.3.3.6.1.	Belediye Türlerine Göre Alacaklardan Tahsilatlar.....	99
VIII.3.3.7.	Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Alınan Paylar ve Ödenekler.....	99
VIII.3.3.7.1.	Belediye Türlerine Göre Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Alınan Paylar... ..	101
VIII.3.4.	Mahalli İdarelerin Borç Dağılımları.....	102
VIII.3.5.	Mahalli İdarelerin Bilançosu.....	103
VIII.3.6.	Mahalli İdarelerin Şarta Bağlı Varlık ve Yükümlülükleri.....	104
VIII.3.7.	Mahalli İdareler Alt Sektör Nakit Akışı.....	105
IX.	MAHALLİ İDARELERİN DENETİMİ	108
IX.1.	İç Denetim.....	108
IX.2.	Dış Denetim.....	109
IX.3.	İçişleri Bakanlığınca Yapılan Denetim.....	109
IX.3.1.	Mülkiye Müfettişlerince Gerçekleştirilen Denetim.....	113
IX.3.2	Mahalli İdareler Kontrolörlerince Gerçekleştirilen Denetim	114

X	PROJELER (KÖYDES, KIRDES, e-BELEDİYE)	117
X.1.	Köylerin Altyapısının Desteklenmesi Projesi (KÖYDES).....	117
X.1. 1.	2016 Yılı Proje Uygulama Sonuçları.....	118
X.1.1.1.	Yol Çalışmaları.....	118
X.1.1.2.	İçmesuyu Çalışmaları	119
X.1.1.3.	Küçük Ölçekli Sulama Çalışmaları.....	119
X.1.2.	2005-2017 Yılları Proje Ödenekleri.....	120
X.1.3.	Yıllar İtibarıyla İller Bazında Dağıtılan Proje Ödenekleri.....	120
X.1.4.	Proje Uygulama Sonuçları (2005-2017).....	124
X.1.4.1.	İçmesuyu Çalışmaları.....	124
X.1.4.2.	Yol Çalışmaları.....	124
X.1.5.	İllerin Köy Yol Envanteri.....	125
X.1.6.	İllerin İçmesuyu Envanteri	128
X.2.	Kırsal Altyapısının Desteklenmesi Projesi (KIRDES).....	130
X.2.1.	KIRDES Projesi Kapsamı.....	130
X.2.2.	2017 Yılı KIRDES Projesi Uygulama Sonuçları.....	130
X.2.2.1.	Yol Çalışmaları.....	130
X.2.2.2.	İçmesuyu Çalışmaları.....	131
X.2.2.3.	Sulama Çalışmaları.....	131
X.2.2.4.	Sosyal Donatılar.....	132
X.3.	e-Belediye Bilgi Sistemi.....	133
X.3.1.	e-Belediye Bilgi Sistemi Projesinin Sağlayacağı Faydalar.....	133
XI.	GENEL DEĞERLENDİRME ve SONUÇ.....	135

03.Tablolar Listesi

<u>Tablo</u> <u>Nr.</u>	<u>Tablo Adı</u>	<u>Sayfa</u>
1	Cumhuriyetin Kuruluşundan Günümüze Belediye Sayıları.....	8
2	6360 Sayılı Kanundan Sonra Türleri İtibarıyla Mahalli İdarelerin Sayısı.....	13
3	6360 Sayılı Kanundan Sonra Belediyelerin Türlerine Göre Dağılımı.....	13
4	Türlerine ve Nüfus Aralıklarına Göre Belediyelerin Dağılımı	14
5	Mahalli İdare Birlikleri ve Belediye Bağlı İdareleri Sayısı	15
6	Türleri İtibarıyla Mahalli İdare Birliklerinin Sayıları	15
7	2009 Yılı Mahalli İdarelerin Seçilmiş Görevlilerine İlişkin Bilgiler	17
8	2014 Yılı Mahalli İdarelerin Seçilmiş Görevlilerine İlişkin Bilgiler	17
9	Mevzuat Düzenlemeleri.....	41
10	Türleri İtibarıyla Mahalli İdarelerin Personel Sayıları	47
11	Hizmet Grupları İtibarıyla Mahalli İdareler Memur Sayıları.....	48
12	Mahalli İdarelerin Sözleşmeli Personel Sayıları	48
13	Mahalli İdarelerin İşçi Sayıları	49
14	Mahalli İdarelerde Hizmet Satın Alma Yöntemiyle Çalıştırılan Personel Sayıları.....	49
15	Mahalli İdareler Personelinin Toplam Kamu Personeli İçindeki Oranı	50
16	Hizmet Grupları İtibarıyla İl Özel İdareleri Personel Sayıları.....	51
17	Hizmet Grupları İtibarıyla Belediyelerin Personel Sayıları	53
18	Belediye Türlerine Göre Personel Sayıları	53
19	Hizmet Grupları İtibarıyla Belediye Bağlı İdarelerinin Personel Sayıları.....	54
20	Hizmet Grupları İtibarıyla Mahalli İdare Birliklerinin Personel Sayıları.....	55
21	Mahalli İdareleri Maddi Duran Varlıkları	56
22	Mahalli İdarelerin Bütçe Gerçekleşmeleri	57
23	Belediyelerin Bütçe Gerçekleşmeleri.....	57
24	Belediye Bağlı İdarelerin Bütçe Gerçekleşmeleri	58
25	İl Özel İdarelerinin Bütçe Gerçekleşmeleri	58
26	Mahalli İdare Birliklerinin Bütçe Gerçekleşmeleri	59
27	Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Harcamaları	63
28	Mahalli İdarelerin Gider Kalemlerine Göre Harcamaları	63
29	Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Personel Harcamaları ve Toplam Harcamaları.....	64
30	Belediye Türlerine Göre Personel Harcamaları ve Toplam Harcamalar	65
31	Mahalli İdare Türlerine Göre Sosyal Güvenlik Kurumu Devlet Primi ve Toplam Harcamalar	67
32	Belediye Türlerine Göre Sosyal Güvenlik Kurumu Devlet Primi ve Toplam Harcamalar.....	68
33	Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Mal ve Hizmet Alımları ve Toplam Harcamalar....	69
34	Belediye Türlerine Göre Mal ve Hizmet Alımları ve Toplam Harcamalar.....	70
35	Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Faiz Harcamaları ve Toplam Harcamalar	71
36	Belediye Türlerine Göre Faiz Harcamaları ve Toplam Harcamalar	72
37	Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Cari Transfer Harcamaları ve Toplam Harcamalar.	73
38	Belediye Türlerine Göre Cari Transfer Harcamaları ve Toplam Harcamalar	74
39	Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Sermaye Harcamaları ve Toplam Harcamalar	75
40	Belediye Türlerine Göre Sermaye Harcamaları ve Toplam Harcamalar	76
41	Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Sermaye Transferleri ve Toplam Harcamalar	77
42	Belediye Türlerine Göre Sermaye Transferleri ve Toplam Harcamalar.....	77
43	Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Borç Verme ve Toplam Harcamalar.....	78
44	Belediye Türlerine Göre Borç Verme ve Toplam Harcamalar	79

45	Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Yatırım Harcamaları ve Toplam Harcamalar	80
46	Belediye Türlerine Göre Yatırım Harcamaları ve Toplam Harcamalar	81
47	Mahalli İdarelerin Yardımları	81
48	Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Gelirleri	86
49	Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Öz Gelirleri	87
50	Belediyelerin Türlerine Göre Öz Gelirleri	88
51	Gelir Kalemlerine Göre Mahalli İdarelerin Gelirleri	88
52	Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Vergi Gelirleri ve Toplam Gelirler	90
53	Belediye Türlerine Göre Vergi Gelirleri ve Toplam Gelirler	90
54	Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri ve Toplam Gelirler	91
55	Belediye Türlerine Göre Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri ve Toplam Gelirler	92
56	Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler ve Toplam Gelirler	93
57	Belediye Türlerine Göre Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler ve Toplam Gelirler	94
58	Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Faizler, Paylar ve Cezalar ve Toplam Gelirler	95
59	Belediye Türlerine Göre Faizler, Paylar ve Cezalar ve Toplam Gelirler	96
60	Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Sermaye Gelirleri ve Toplam Gelirler	97
61	Belediye Türlerine Göre Sermaye Gelirleri ve Toplam Gelirler	97
62	Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Alacaklardan Tahsilâtlar ve Toplam Gelirler	98
63	Belediye Türlerine Göre Alacaklardan Tahsilâtlar ve Toplam Gelirler	99
64	Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Alınan Paylar ve Toplam Gelirler	101
65	Belediye Türlerine Göre Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Alınan Paylar ve Toplam Gelirler	102
66	Mahalli İdarelerin Borç Dağılımları	102
67	Mahalli İdarelerin Bilançosu	103
68	Mahalli İdarelerin Şarta Bağlı Varlık ve Yükümlülükleri	104
69	Mahalli İdareler Alt Sektör Nakit Akışı	105
70	Mahalli İdarelerin Türlerine Göre İç Denetçi Sayıları	109
71	Sayıştay Denetim Faaliyetlerine İlişkin Bilgi ve Değerlendirmeler	110
72	Belediye Başkanı ve Belediye Meclis Üyeleri ile İl Genel Meclis Üyeleri Hakkında Alınan Onaylar (Ön İnceleme, Araştırma/Ön İnceleme, Araştırma, İşleme Konulmama)	112
73	Görevden Uzaklaştırma İşlemleri	113
74	Mülkiye Müfettişleri Tarafından Düzenlenen Raporlar	114
75	Mahalli İdareler Kontrolörlerince Denetlenen Mahalli İdare Türleri	115
76	Mahalli İdareler Kontrolörleri Tarafından Düzenlenen Raporlar	116
77	KÖYDES Yol Çalışmaları	118
78	KÖYDES İçmesuyu Çalışmaları	119
79	İller Bazında Dağıtılan KÖYDES Proje Ödenekleri	120
80	KÖYDES İçmesuyu Çalışmaları	124
81	KÖYDES Yol Çalışmaları	125
82	İllerin Köy Yol Envanteri	126
83	İllerin İçme Suyu Envanteri	128
84	KİRDES Yol Çalışmaları	131
85	KİRDES İçmesuyu Çalışmaları	131
86	KİRDES Sulama Çalışmaları	131
87	KİRDES Sosyal Donatılar	132

04.Şekiller Listesi

<u>Şekil Nr.</u>	<u>Şekil Adı</u>	<u>Sayfa</u>
1	5018 sayılı Kanun Açısından Mahalli İdareler.....	3
2.	Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Teşkilat Şeması.....	12

06.Kısaltmalar Listesi

ADNKS	:	Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
BM	:	Birleşmiş Milletler
BSK	:	Bitümlü Sıcak Kaplama
DPB	:	Devlet Personel Başkanlığı
EGO	:	Ankara Elektrik, Havagazı ve Otobüs İşletme Müessesesi Genel Müdürlüğü
ESHOT	:	İzmir Elektrik, Su, Havagazı, Otobüs ve Trolleybüs Genel Müdürlüğü
İETT	:	İstanbul Elektrik Tramvay ve Tünel İşletmeleri Genel Müdürlüğü
İİGM	:	İller İdaresi Genel Müdürlüğü
KHGB	:	Köylere Hizmet Götürme Birliği
KIRDES	:	Kırsal Altyapının Desteklenmesi Projesi
KÖYDES	:	Köylerin Altyapısının Desteklenmesi Projesi
MİGM	:	Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü
SGK	:	Sosyal Güvenlik Kurumu
SKH	:	Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi
TBMM	:	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TOBB	:	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TÜİK	:	Türkiye İstatistik Kurumu
UNDP	:	Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
YG-21	:	Yerel Gündem 21
YPK	:	Yüksek Planlama Kurulu
YSK	:	Yüksek Seçim Kurulu
YERELBİLGİ:		Yerel Yönetimler Bilgi Tabanı Projesi
YBYK	:	Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi

Katılımcı demokrasinin temel değerlerini temsil eden mahalli idareler, mahalli müşterek nitelikteki kamu hizmetlerinin halka sunulmasındaki en etkin yönetim birimleridir. Bu idarelerin kurumsal ve mali kapasitelerini geliştirmek, hizmet standartlarını belirlemek, demokratik yönetim ve hesap verilebilirliğini geliştirmek Bakanlığımızın vazgeçilmez önceliğidir. Bu çerçevede mahalli idarelerin hizmet sunum hızını ve kalitesini artıran, karşılıklı ulaşılabilirliği ve etkileşimi sağlayan temel düzenlemeler yapılmıştır.

Son on beş yılda yapılan reform uygulamaları çerçevesinde; 5393 sayılı Belediye Kanunu, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu, 5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun, 5286 sayılı Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün Kaldırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu, 5747 sayılı Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, 5779 sayılı İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun ve son olarak 6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun uygulamaya konulmuştur.

Yapılan bu düzenlemelerle; belediyelerimizin idari, mali ve teknik açıdan güçlendirilmesi amaçlanmış, merkezi idare ve mahalli idareler arasındaki görev ve yetki paylaşımı yeniden tanımlanmış, daha önce merkezi idare tarafından yürütölen pek çok hizmet mahalli idarelere devredilmiş, merkezi idarenin mahalli idareler üzerindeki vesayet yetkisi de daraltılmıştır. Ayrıca; mahalli idare birlikleri ile ilgili ilk kez müstakil bir kanun çıkarılarak mahalli idarelerin tek başlarına yapamayacakları ya da yüksek maliyetle yapabilecekleri bazı hizmetleri birlik kurarak daha düşük maliyetle yürötmeleri imkânı sağlanmışır.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu hükümleri çerçevesinde; vatandaş merkezli, katılımcı, hesap verebilen, saydam, etkin ve etkili bir yerel yönetim anlayışının hayata geçirilmesi amacıyla hazırladığımız 2017 Yılı Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporu istifadeye sunulmuştur. Raporumuzun kamuoyunun doğru bilgilendirilmesi ve mahalli idarelere ilişkin politikaların belirlenmesi bakımından faydalı olacağını umuyorum.

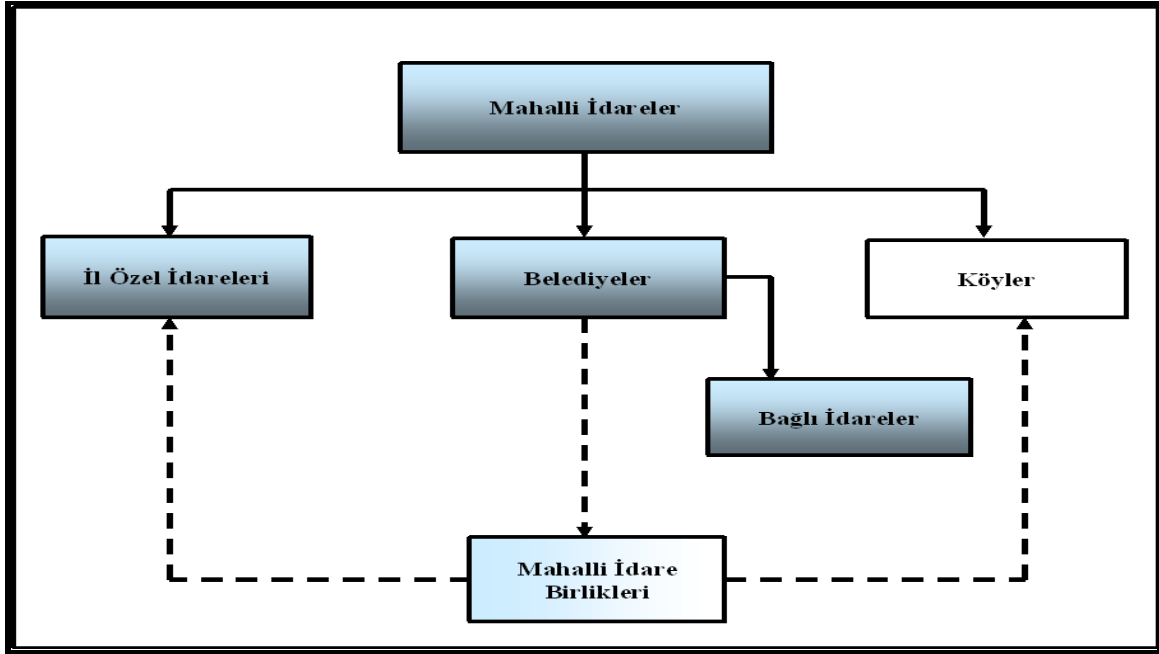
Ekrem CANALP
Genel Müdür

Ülkemizde; "il özel idaresi", "belediye" ve "köy" olmak üzere üç tür yerel yönetim birimi bulunmaktadır. 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 41'inci maddesi gereğince mahalli idare kapsamına giren belediye, il özel idaresi ile bunlara bağlı veya bunların kurdukları veya üye oldukları birlik ve idareler faaliyet raporu hazırlamak zorundadır. Köyler ve üyeleri sadece köylerden oluşan mahalli idare birlikleri, 5018 sayılı Kanun kapsamı dışında kaldıklarından bu idarelerin faaliyet raporu hazırlama zorunluluğu yoktur.

Kamu yönetiminde şeffaflık ve hesap verebilirlik bilinciyle hazırlanan mahalli idare faaliyet raporlarının birer örneği Sayıştaya ve İçişleri Bakanlığına gönderilmektedir. İçişleri Bakanlığı bu raporları esas alarak kendi değerlendirmelerini de içeren Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporu'nu hazırlayıp kamuoyuna açıklamakta ve raporun birer örneğini Sayıştaya ve Maliye Bakanlığına göndermektedir.

Şekil:1

5018 sayılı Kanun Açısından Mahalli İdareler

- 5018 sayılı Kanun'a tabi olup faaliyet raporu hazırlayan idareler.
- 5018 sayılı Kanun'a tabi olmayan ve faaliyet raporu hazırlamayan idareler.
- Üyeleri arasında il özel idaresi ve belediye bulunan mahalli idare birlikleri 5018 sayılı Kanun'a tabi olup faaliyet raporu hazırlamakla yükümlüdür. Ancak üyelerinin tamamı köylerden oluşan mahalli idare birliklerinde faaliyet raporu hazırlanması zorunlu değildir.

I.1. Verilerin Toplanması Yöntemi

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'na istinaden; il özel idareleri, belediyeler, bu idarelerin bağlı kuruluşları ve mahalli idare birlikleri tarafından hazırlanan faaliyet raporları ve kesin hesaplar İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğüne gönderilmektedir.

Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporu'nun hazırlanmasında esas olarak mahalli idarelerin faaliyet raporları ve kesin hesaplarında yer alan veriler ile bu idarelere ait bilgilerin düzenli olarak toplandığı YERELBİLGİ Projesi veri tabanından yararlanılmaktadır. Raporda yer alan istatistikî bilgiler ve denetim bilgileri başta olmak üzere bir kısım veriler Genel Müdürlüğümüz ile Bakanlığımızın diğer birimlerinden temin edilmektedir.

Mahalli idarelerle ilgili bütçe ve kesin hesap bilgileri ile diğer mali veriler, Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü say2000i otomasyon sistemine dayalı olarak elde edilmektedir. Ayrıca TÜİK, YSK, Kalkınma Bakanlığı ve DPB gibi diğer kamu kurum ve kuruluşlarının mahalli idarelerle ilgili veri ve istatistikî bilgilerinden de yararlanılmaktadır.

II.1. Mahalli İdarelerin Tarihçesi

II.1.1. İl Özel İdarelerinin Tarihsel Gelişimi

Osmanlı İmparatorluğu'nda Tanzimat Dönemini müteakip, önce Muhassıllık Meclisleri ve daha sonra da Memleket Meclisleri olarak ortaya çıkan mahallî oluşumların ülkemizdeki ilk yerel yönetim fikrine temel oluşturduğu bilinmektedir. Böylece halkın idareye fiili iştirakinin sağlanmasına dönük bir gelenek oluşmaya başlamış ve bu uygulamalar mahallî idare yapılarının temelini teşkil etmiştir. Gerek Muhassıllık gerekse Memleket Meclislerinin geleneksel temeli ise 18. Yüzyıl'dan sonra işlevsel hale gelen Meşveret Meclislerine dayanmaktadır.

İl özel idarelerinin biçimlenmesi bakımından, 1864 tarihli Tuna Vilayeti Nizamnamesi belirleyici bir tarihi adım olmuştur. Bu Nizamnameyle; mahallinde belli işlerden sorumlu olan bir il idaresi oluşturulmuş ve ilde yaşayan halkın bazı mahalli külfetlere katılımı amaçlanmıştır. 1864 tarihli Vilayet Nizamnamesi ilk defa pilot uygulama olarak Mithat Paşa döneminde Tuna Vilayeti'nde uygulanmış ve müteakiben 1865 yılından itibaren Osmanlı İmparatorluğu'nun diğer bölgelerinde de uygulamaya başlanmıştır. Bu uygulamalarda, Nizamname'nin uygulandığı yerlerin sosyal yapısı da gözetilerek kapsamlı olmayan bazı değişiklikler yapılmıştır. 1864 tarihli Nizamname'ye, Osmanlı İmparatorluğu'nun tamamında uygulanabilecek bir biçim verilerek 1867 yılında "Vilayet-i Umumiye Nizamnamesi" adıyla uygulamaya konulmuştur. Bunu izleyen temel düzenleme ise, 1871 tarihli İdare-i Umumiye-i Vilayat Nizamnamesi'dir. Bu Nizamname ile vilayet umumi meclisine bazı yetkiler verilmiş ve nahiye idareleri daha geniş ve etraflı bir düzenlemeye konu edilmiştir.

Bu düzenlemeler çerçevesinde ortaya çıkan ve daha çok istişari bir statüye sahip olan Vilayet Umumi Meclisleri, değişik statü ve süreçleri izleyerek 1913 yılında çıkarılan İdare-i Umumiye-i Vilâyat Kanun-u Muvakkatı ile il özel idarelerinin karar organı durumuna gelmiştir. 1913 tarihli Kanun, il yönetimini genel ve özel yönetim olarak ikiye ayırarak bugünkü yönetim sisteminin de temelini atmıştır. Kanunla vilayetler, hem merkezi idarenin bir parçası hem de hükmi şahsiyeti haiz bir mahalli idare olarak kabul edilmiştir. Söz konusu Kanun, il özel

idarelerini düzenleyen temel metin olarak İmparatorluktan Cumhuriyet'e tevarüs etmiştir. Bu Kanun muhtelif değişiklikler geçirmiş olup en kapsamlı değişikliklerden birisi de 1987 yılında yapılmış ve 1913 tarihli bu Kanun'un adı 3360 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu olarak değiştirilmiştir. 2005 yılına kadar yürürlükte kalan 1913 tarihli bu Kanun, 2005 yılında yerini 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'na bırakmıştır. 6360 sayılı Kanun'la 30 Mart 2014 mahalli idareler genel seçiminden itibaren 30 ilde il özel idareleri kaldırılmış, bu idarelerin mahalli müşterek nitelikteki görev, yetki ve sorumlulukları belediyelere devredilmiştir.

II.1.2. Belediyelerin Tarihsel Gelişimi

Gerek Selçuklu gerekse Osmanlı İmparatorluğu'nda, başta vakıflar ve esnaf teşkilatı gibi sivil oluşumların birçok belediye hizmetini yerine getirdiği bilinmektedir. 1826 yılına kadar kadıların; maiyetindeki subaşı, ihtisap ağası ve mimarbaşı gibi görevlilerle, mahallî, yargısal ve idari görev yaptıkları görülmektedir. Kadılar, aynı zamanda esnafın mahallî meselelerinin çözümünde de görev almıştır. Kadıların yürüttüğü başlıca mahalli hizmetler arasında; şehrin temizliği, ticaretin sağlıklı yürütülmesi, esnafın denetim ve kontrolü, fiyatların denetimi ve imar düzeninin gözetilmesini sayabiliriz.

Belediye hizmetlerinin yürütülmesi amacıyla 1826 yılında, İhtisap Nazırlığının kurulduğunu görüyoruz. İhtisap Nazırlığı genel olarak kadıların yürüttüğü belediye hizmetlerinin zabıtaya ait görevlerini üstlenmiştir. İhtisap Nazırlığının teşkili ile İhtisap Ağalığı da kaldırılmıştır. İhtisap Nezaretinin belediye görevlerinin yanında vergi toplamak gibi görevleri de vardı.

İstanbul'da modern anlamda ilk belediye idaresi ise, "İstanbul Şehremaneti" adıyla 1854 yılında çıkarılan bir Nizamname ile kurulmuştur. Bu Nizamname ile aynı zamanda İhtisap Nazırlığı da ilga edilmiştir. İstanbul Şehremanetinin; vergi tarh ve tahsili konusunda Maliye Nezareti, kaldırım yapım ve onarımı için Umur-u Nafia Nezareti, asayişle ilgili sorunlar için Zabtiye Nezareti ve Esnaf işleri için de Ticaret Nezareti ile devamlı ilişki içinde olması da öngörülmüştür. Kurulan bu belediye idaresinin başında merkezi hükümet tarafından tayin edilen bir yüksek memur bulunuyordu. Bu belediyede, ileri gelen memurlardan ve esnaf temsilcilerinden oluşan, daha çok istişari/danışma görevleri olan bir Şehremaneti Meclisi de vardı. Yeni kurulan bu belediye idaresi için 1855 yılında 14 maddelik bir Nizamname

çıkartılmıştır. Bu Nizamname'nin ikinci maddesinde; Dersaadette bulunanların zaruri ihtiyaçlarının teminini kolaylaştırmak, esnafın düzenini sağlamak, çarşı ve pazarın denetimini yapmak, şehir olmanın gerektirdiği intizam ve temizliği temin etmek, yol ve kaldırımların yapım ve onarımını sağlamak, daha önce İhtisap Nazırlığınca toplanan vergileri toplayıp maliyeye teslim etmek gibi görevler Şehremanetine verilmiştir. Zorunlu ihtiyaç maddelerinin karşılanması konusundaki görevler de Şehremanetine tevdi edilmiştir.

Osmanlı döneminde ilk belediye uygulamalarının, Altıncı Daire-i Belediye adıyla İstanbul'un Beyoğlu ve Galata semtlerinde yapıldığını görmekteyiz. Altıncı Daire-i Belediyenin teşkili konusundaki tebliğde İstanbul'un genel olarak 14 belediye dairesine ayrıldığı belirtilmekte; ancak Beyoğlu ve Galata semtlerinin gelir itibarıyla iyi durumda olduğu, buralarda iyi nitelikte binaların yer aldığı, bu yörelerde yaşayan halkın diğer ülkelerdeki belediye uygulamalarını da gördüğü ve faydasını idrak ettiği ifade edilerek ilk belediye uygulamalarının burada yapılmasının münasip olacağı belirtiliyordu.

Altıncı Daire-i Belediye uygulamasından sonra, İstanbul'da belediye sayıları bazen artırılmış bazen de azaltılmıştır. Daha sonra, münhasıran İstanbul'da uygulanmak üzere 1877 tarihli "Dersaadet Belediye Kanunu", İstanbul dışındaki vilayetlerde uygulanmak için ise "Vilayet Belediye Kanunu" çıkarılmıştır. Dersaadet Belediye Kanunu ile İstanbul için yirmi adet belediye idaresi kurulması hüküm altına alınmıştır. Ancak Osmanlı İmparatorluğu'nun içinde bulunduğu savaş şartları ve gelir yetersizlikleri İstanbul'da kurulması öngörülen belediyelerin hemen kurulup faaliyete geçmesine imkân vermemiştir. İstanbul dışındaki vilayetlerde kurulan belediyeler ise daha çok liman kentlerinde kurulup faaliyete geçmiştir.

Cumhuriyet döneminde ilk yasal düzenlemelerden birisi belediyeler için yapılmıştır. Bu çerçevede Cumhuriyet İdaresinin yasalaştırdığı önemli kanunlardan olan, 1580 sayılı Belediye Kanunu 1930 yılında yürürlüğe girmiştir. 1580 sayılı Kanun, 74 yıl yürürlükte kalarak insanımızın hayatında en etkili kanunlardan birisi olma başarısını da göstermiştir. Bu Kanun, dönemin şartlarına göre belediye yönetimine, medeni hayatın bütün gereklerini yerine getirecek önemli bir misyon yüklemiştir. Bilindiği gibi, 1580 sayılı Belediye Kanunu 24.12.2004 tarihinde yerini 5272 sayılı Belediye Kanunu'na bırakmıştır. 5272 sayılı Kanun, TBMM'deki oylama yönteminden kaynaklanan Meclis İç Tüzüğü'ne aykırılık nedeniyle Anayasa Mahkemesince iptal edilmiş ve bunun yerine şu anda yürürlükte bulunan 03.07.2005 tarih ve 5393 sayılı Belediye Kanunu 13.07.2005 tarih ve 25326 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Cumhuriyetin kuruluşundan günümüze belediye sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:1
Cumhuriyetin Kuruluşundan Günümüze Belediye Sayıları

Yılı	Belediye Sayıları
1923	421
1950	628
1970	1.303
1980	1.727
1990	2.061
2000	3.215
2010	2.950
2013	2.950
2014	1.396
2018	1.398

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2018

Türkiye'deki belediye sayısında 1950'lerden itibaren önemli bir artış yaşanmıştır. 1980'lerde artış daha da hızlanmıştır. 2008 yılı itibarıyla belediye sayısı 3.225 olmuştur. Bu sayı, 5393 sayılı Kanunun 8 ve 11'inci maddelerine göre yapılan düzenlemeler ve 6/3/2008 tarih ve 5747 sayılı Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun uygulanması neticesinde 2013 yılı sonu itibarıyla 2.950 olup 6360 sayılı Kanun ile 1.554 belediyenin tüzel kişiliği kaldırılarak belediye sayısında %53 azalmaya gidilmiştir. 2018 yılı itibarıyla belediye sayısı 1.398'dir.

II.2. Mahalli İdarelerin Hukuki Durumları

Mahalli idareler, Anayasa'nın 123 ve 127'nci maddelerinde düzenlenmiştir. Anayasa'nın 123'üncü maddesinde; idarenin kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğu ve kanunla düzenleneceği, idarenin kuruluş ve görevlerinin merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına göre belirleneceği hüküm altına alınmıştır.

Anayasa'nın 127'nci maddesinde "Mahalli idareler; il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileridir." şeklinde tanımlanmıştır.

Mahalli idarelerin görevleri, yetkileri, maliye ve kolluk işleri ile merkezi idare ile karşılıklı bağ ve ilişkilerinin kanunla düzenlenmesi anayasal bir zorunluluktur. Mahalli idarelerle ilgili bu alanların, kanun dışında kalan tüzük, yönetmelik, yönerge, genelge gibi düzenleyici işlemlerle düzenlenmesine imkân bulunmamaktadır.

Mahalli idareler belirli kamu hizmetlerinin görülmesi amacıyla, kendi aralarında Bakanlar Kurulunun izni ile birlik kurabilirler. Mahalli idarelerle ilgili olarak Anayasa'da yer alan bir diğer ilke de bu idarelere görevleri ile orantılı gelir sağlanması ilkesidir. Bu çerçevede, yerel yönetimlerin görev alanlarının genişlemesine paralel olarak, kullandığı kaynak miktarı da sürekli artmaktadır.

Merkezi idare, mahalli idareler üzerinde; hizmetlerin koordinasyon içinde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahalli ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla kanunda belirtilen esas ve usuller dairesinde idari vesayet yetkisine sahip bulunmaktadır. Diğer taraftan İçişleri Bakanı, vesayet yetkisi kapsamında görevleriyle ilgili bir suç sebebi ile hakkında soruşturma veya kovuşturma açılan mahalli idare organları veya bu organların üyelerini geçici bir tedbir olarak görevden uzaklaştırabilmektedir.

II.3. İçişleri Bakanlığının Mahalli İdarelerle İlgili Yürüttüğü İş ve İşlemler

İçişleri Bakanlığı ile mahalli idareler arasındaki ilişki Anayasa'nın 127'nci maddesi ve 3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanununun 2'nci ve 11'inci maddelerinde düzenlenmiştir. Anayasa'nın 127'nci maddesine göre, görevleri ile ilgili bir suç sebebi ile hakkında soruşturma veya kovuşturma açılan mahalli idare organları veya bu organların üyeleri, İçişleri Bakanı tarafından kesin hükme kadar geçici bir tedbir olarak görevden uzaklaştırılabilmektedir. 3152 sayılı Kanun'un 2'nci maddesine göre İçişleri Bakanlığı; idari bölümlerin oluşturulması, il, ilçe ve belediyelerin kurulması ve mahalli idarelerin merkezi idare ile münasebetlerini düzenlemekle görevlidir.

İçişleri Bakanlığının Mahalli İdarelerle ilgili yürüttüğü başlıca iş ve işlemler;

- a) Mahalli idareler ile bunlara bağlı kuruluş ve işletmelerin denetimini yapmak ve rehberlik etmek,
- b) Mahalli idarelerin seçilmiş ve atanmış görevlileri hakkında 4483 sayılı Kanun gereği yapılacak işleri yürütmek,

- c) Mahalli idarelerin seçilmiş organlarının (başkan, ve meclis üyeleri) görevden uzaklaştırma iş ve işlemlerini yapmak,
- ç) Büyükşehir belediyelerinin genel sekreterleri ile su ve kanalizasyon idarelerinin genel müdür ve yönetim kurulu üyelerini atamak,
- d) Belediyelerin özel kalem müdürü kadrolarına atama izni vermek,
- e) Belediyelerin ilave personel istihdam taleplerine onay vermek,
- f) Mahalli idarelerin norm kadro ilke ve standartlarını belirlemek,
- g) Mahalli idarelerde zabıta memuru, itfaiye eri ve diğer memur kadrolarına ilk defa personel alımına izin vermek,
- ğ) Mahalli idare şirketlerinin işçi alım taleplerine onay vermek,
- h) Mahalli idareler personelinin hizmet içi eğitimlerini koordine etmek, görevde yükselme ve unvan değişikliği sınavlarını takip etmek ve uygulamak,
- ı) Belediye meclislerinin feshine ilişkin işlemleri yapmak,
- i) Belde adının değiştirilmesine ilişkin iş ve işlemleri yapmak,
- j) Belediyelerin bütçe içi işletme kurmasına onay vermek,
- k) Belediyelerin şirket kurmasına ilişkin işlemleri yürütmek,
- l) Mezarlıklardan yol geçirilmesine onay vermek,
- m) Toprak Koruma Kanununa göre kamu yararı onayı almak,
- n) Belediyelerce yapılan acele kamulaştırma işlemlerini yürütmek,
- o) Mahalli idarelerce yapılan yap-işlet-devret modeline göre işlemleri yürütmek,
- ö) Belediyelerin arsa tahsisi işlemlerine onay vermek,
- p) Mahalli idarelerin ihalelerle ilgili yasaklama kararını vermek ve işlemleri yürütmek,
- r) Belediyelerin borçlanmalarına izin vermek,
- s) Belediyelerin bazı hizmetlerinin imtiyaz devri yoluyla gördürülmesine ilişkin işlemleri yürütmek,
- ş) Belediye başkanlarının mal bildirimlerine ilişkin işlemleri yürütmek,
- t) Büyükşehir bağlı idarelerinin İSKİ Kanunu çerçevesinde kamu yararı kararı onayı ve faaliyet alanının genişletilmesi işlemlerini yürütmek,
- u) Belediyelerin yabancı ülke belediyeleri ile kardeş kent ilişkisi kurulmasına onay vermek.
- ü) Belediyelere genel bütçe vergi gelirlerinden pay verilmesine ilişkin işlemleri yürütmek,
- v) Belediyelerce hizmet binası alımı, yapımı veya kiralanması işlemlerinde Başbakanlıktan izin alınması işlemlerini yürütmek,

y) Büyükşehir belediyeleri bağı kuruluşlarının görev alanlarına ilişkin iş ve işlemleri yürütmek,

z) Orman ve Su İşleri Bakanlığı ile belediyeler arasında yapılan protokollerle ilgili görüş vermek,

aa) Belediye başkanlığından düşürülmesi ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,

ab) Belediyelerin tüzel kişiliğinin kaldırılması, birleşme ve katılma işlemlerinin yürütülmesi ve belediye adının değiştirilmesine yönelik işlemleri yürütmek,

ac) Mahalli idareler ve bağı kuruluşları ile mahalli idarelerin kurdukları birliklerce hazırlanan mevzuat metinleri hakkında, bunlar yürürlüğe girmeden önce mevzuat gereği alınması gereken diğerkurum ve kuruluşların görüşleri ile ilgili koordinasyonu sağlamak.

25 Şubat 2015 tarihinde Bakanlık Makamınca onaylanan Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Çalışma Yönergesi'ne göre Genel Müdürlüğe bağı Daire Başkanlıkları görev ve yapılanmaları yeniden düzenlenmiştir.

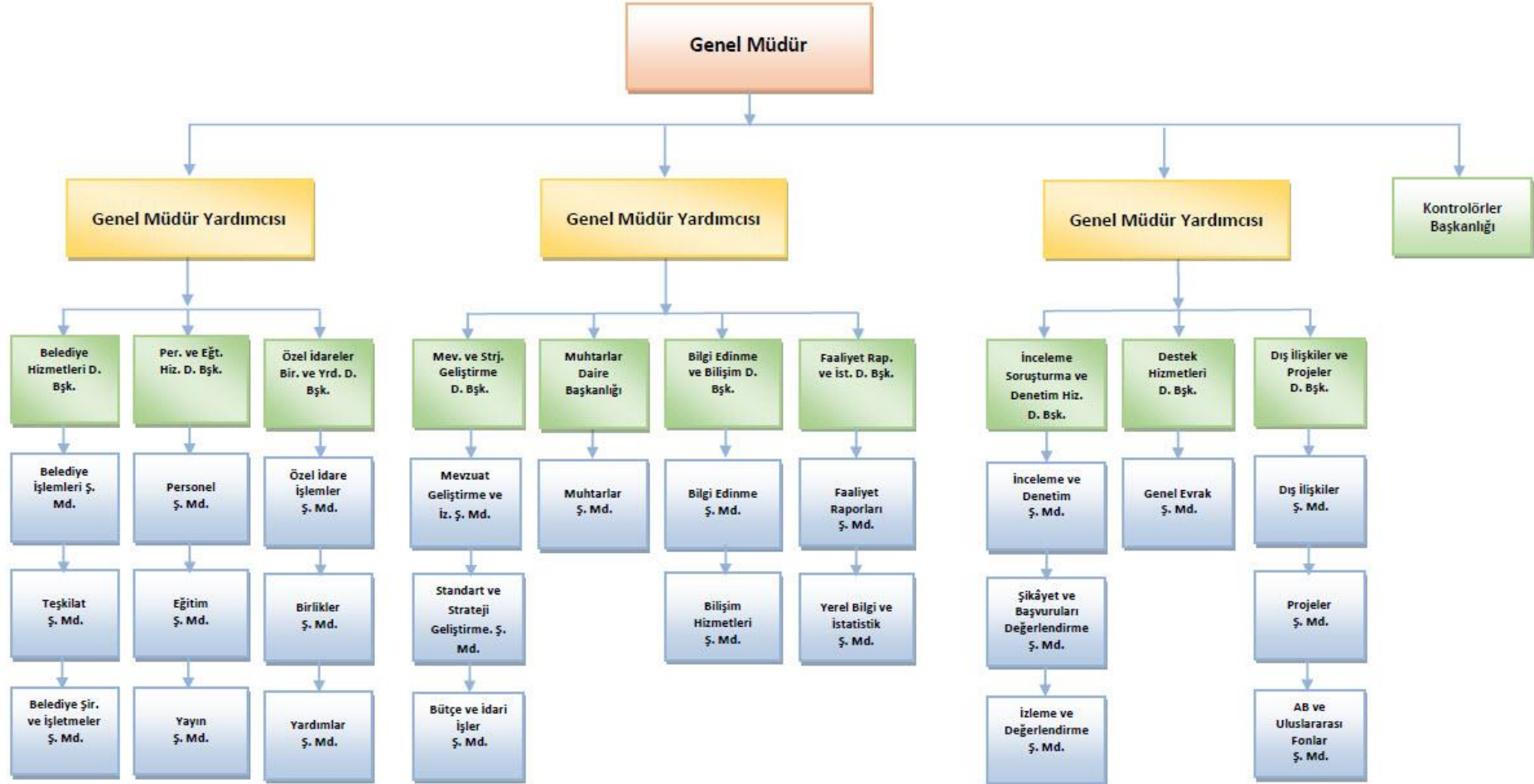
Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü 10 Daire Başkanlığı ve 24 Şube Müdürlüğü şeklinde teşkilatlanmıştır. Genel Müdürlük bünyesindeki Daire Başkanlıkları şunlardır:

- 1- Belediye Hizmetleri Daire Başkanlığı
- 2- Bilgi Edinme ve Bilişim Daire Başkanlığı
- 3- Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı
- 4- Dış İlişkiler ve Projeler Daire Başkanlığı
- 5- Faaliyet Raporları ve İstatistik Daire Başkanlığı
- 6- İnceleme, Soruşturma ve Denetim Hizmetleri Daire Başkanlığı
- 7- Özel İdareler, Birlikler ve Yardımlar Daire Başkanlığı
- 8- Muhtarlar Daire Başkanlığı
- 9- Mevzuat ve Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı
- 10- Personel ve Eğitim Hizmetleri Daire Başkanlığı

Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü teşkilat şeması aşağıda gösterilmiştir.

Şekil: 2

Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Teşkilat Şeması

II.4.Mahalli İdarelere İlişkin Genel Bilgiler

II.4.1.Türlerine Göre Mahalli İdare Sayıları

Türlerine göre mahalli idare sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:2

Türlerine Göre Mahalli İdarelerin Sayısı

Türü	İl Özel İdaresi*	Belediye	Köy
2016	51	1.397	18.329
2017	51	1.398	18.380

Kaynak: MİGM ve İİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2018

*Gökçeada ve Bozcaada mahalli idareleri hariç

Türkiye’de 51 il özel idaresi, 1.398 belediye, 18.380 köy bulunmaktadır. Diğer taraftan, 1151 sayılı Bozcaada ve İmroz Kazalarının Mahalli İdareleri Hakkında Kanun’un ilgili hükümlerine göre Gökçeada ve Bozcaada yönetimleri de birer mahalli idare birimi olarak kurulmuştur. 6360 sayılı Kanun ile 1.554 belediyenin tüzel kişiliği kaldırılarak belediye sayısında %53 azalmaya gidilmiştir.

Belediyeler, nüfus büyüklüklerine ve il, ilçe ve belde belediyesi olmalarına bakılmaksızın 5393 sayılı Belediye Kanunu’na göre yönetilmekle birlikte; nüfusu, fiziki yerleşim durumu ve ekonomik gelişmişlik düzeyleri dikkate alınarak büyükşehir belediyesine dönüştürülmüş yerlerdeki büyükşehir belediyeleri ile büyükşehir sınırları içindeki ilçe belediyeleri 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu hükümlerine göre yönetilmektedir.

II.4.2.Türlerine Göre Belediye Sayıları

Türlerine göre belediye sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:3

Belediyelerin Türlerine Göre Dağılımı

Türü	Büyükşehir Belediyesi	Büyükşehir İlçe Belediyesi	İl Belediyesi	İlçe Belediyesi	Belde Belediyesi	Toplam
2016	30	519	51	400	397	1.397
2017	30	519	51	402	396	1.398

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2018

1.398 belediyenin 30'u büyükşehir belediyesi, 51'i il belediyesi, 519'u büyükşehir ilçe belediyesi, 402'si ilçe belediyesi (büyükşehir belediye sınırları dışında kalan ilçeler) ve 396'sı belde belediyesidir.

II.4.3. Türlerine ve Nüfus Aralıklarına Göre Belediyelerin Dağılımı

Türlerine ve nüfus aralıklarına göre belediyelerin dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:4

Türlerine ve Nüfus Aralıklarına Göre Belediyelerin Dağılımı

	Büyükşehir	İl Merkezi	Büyükşehir İlçe	İlçe Merkezi	Belde	Toplam	Nüfus
0-2.000			2	42	60	104	169.882
2.001-5.000			11	123	295	429	1.270.285
5.001-10.000			41	104	39	184	1.285.674
10.001-20.000			78	62	1	141	2.031.395
20.001-50.000		6	139	53	1	199	6.274.566
50.001-75.000		5	49	11		65	3.967.475
75.001-100.000		8	26	4		38	3.347.809
100.001-250.000		27	88	3		118	18.204.029
250.001-500.000		5	63			68	24.139.374
500.001-750.000	1		14			15	9.307.317
750.001-1.000.000	7		8			15	12.709.855
1.000.001-2.000.000	14					14	19.585.209
2.000.001-3.000.000	5					5	11.703.338
3.000.001-5.000.000	1					1	4.279.677
5.000.001+	2					2	20.474.257
TOPLAM	30	51	519	402	396	1.398	

Kaynak: TÜİK ADNKS 2017 nüfus sayımı verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2018

Nüfusu 2.000'in altında 104, 5.000'in altında 533, 10.000'in altında 717 belediye bulunmaktadır. Nüfusu 10.000'in altındaki belediyelerin toplam belediye sayısına oranı %51'dir. Nüfusu 100.000'in üzerinde 238 belediye bulunmaktadır.

Ülkemizdeki nüfusun %77,57'si büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde, %16,47'si diğer belediye sınırları içerisinde, %5,96'sı köy sınırları içerisinde yaşamaktadır.

II.4.4.Mahalli İdare Birlikleri ve Belediye Bağlı İdareleri Sayısı

Mahalli idare birlikleri ve belediye bağlı idareleri sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:5

Mahalli İdare Birlikleri ve Belediye Bağlı İdareleri Sayısı

Türü	Belediye Bağlı İdareleri	Mahalli İdare Birlikleri
2016	33	791
2017	33	793

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2018

Ülkemizde 33 belediye bağlı idaresi ve 793 mahalli idare birliği bulunmaktadır.

II.4.5.Türleri İtibarıyla Mahalli İdare Birliklerinin Sayıları

Türlerine göre birlik sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:6

Türleri İtibarıyla Mahalli İdare Birliklerinin Sayıları

S.No	Türü	2016	2017
1	Ülke Düzeyinde Birlikler	2	2
2	Belediye Hizmet Birliği	55	55
3	Özel İdare-Belediye Hizmet Birliği	10	10
4	Kalkınma Birliği	8	8
5	Çevre Altyapı Hizmet Birliği	99	99
6	Turizm Altyapı Hizmet Birliği	54	54
7	İçmesuyu Birliği	96	97
8	Köylere Hizmet Götürme Birliği	450	450
9	Diğer	17	18
Toplam		791	793

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2018

Ülkemizde; 450'si köylere hizmet götürme birliği (KHGB), 97'si içme suyu birliği, 55'i belediye hizmet birliği, 54'ü turizm altyapı hizmet birliği, 99'u çevre altyapı hizmet birliği, 10'u özel idare-belediye hizmet birliği, 2'si ülke düzeyinde birlik, 8'i kalkınma birliği ve 18'i diğer birlikler olmak üzere toplam birlik sayısı 793'tür. 08/03/2011 tarihli ve 6172 sayılı Sulama Birlikleri Kanunu ile sulama birlikleri, mahalli idare birlikleri kapsamında çıkarılmıştır. 6360 sayılı Kanun ile büyükşehir belediyelerinin kurulduğu illerde faaliyet yürüten köylere hizmet götürme birliklerinin tüzel kişilikleri kaldırılmıştır.

Mahalli idare birliği kurulabilmesi için en az iki mahalli idarenin bir araya gelerek bir tüzük üzerinde anlaşmaları gerekmektedir. İlgili Valiliğin ya da İçişleri Bakanlığının tüzüğü onaylamasından sonra Bakanlar Kurulu kararı ile mahalli idare birliği kurulabilmektedir.

5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu'nun 20'nci maddesine göre ülke düzeyinde, belediyeleri temsil etmek üzere Türkiye Belediyeler Birliği ve il özel idarelerini temsil etmek üzere Vilayetler Birliği kurulmuştur.

II.4.6.Mahalli İdarelerin Seçilmiş Görevlilerine İlişkin Bilgiler

Anayasamız, mahalli idarelerin karar organlarının seçimle oluşturulacağı temel kuralını getirmiştir.

Mahalli idarelerde seçimler beş yılda bir, serbest, eşit, gizli, tek dereceli, genel oy, açık sayım ve döküm esaslarına göre, yargı yönetim ve denetimi altında yapılır. İl genel meclisi ve belediye meclisi üyelikleri için yapılan seçimlerde, onda birlik baraj uygulamalı nispi temsil sistemi, belediye başkanlığı ve muhtar seçiminde ise çoğunluk sistemi uygulanmaktadır.

18 yaşını dolduran her Türk vatandaşı seçme ve halk oylamasına katılma hakkına sahiptir. 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nun 11'inci maddesinde belirtilen sakıncaları taşımamak şartıyla 18 yaşını dolduran her Türk vatandaşı belediye başkanlığına, muhtarlığa, il genel meclisi ve belediye meclisi üyeliğine seçilebilmektedir.

2009 yılı mahalli idareler genel seçimi ile seçilen mahalli idare görevlilerine ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:7**Mahalli İdarelerin Seçilmiş Görevlilerine İlişkin Bilgiler (2009)**

Türü	Erkek	Oran (%)	Kadın	Oran (%)	Toplam
Büyükşehir Belediye Başkanı	16	100,00	0	0,00	16
Büyükşehir İlçe Belediye Başkanı	142	99,30	1	0,70	143
Belediye Meclis Üyesi	30.450	95,78	1.340	4,22	31.790
İl Belediye Başkanı	63	96,92	2	3,08	65
İlçe ve Belde Belediye Başkanı	2.702	99,12	24	0,88	2.726
İl Genel Meclis Üyesi	3.269	96,74	110	3,26	3.379
Köy Muhtarı	34.210	99,81	65	0,19	34.275
Mahalle Muhtarı	18.178	97,69	429	2,31	18.607
Köy İhtiyar Meclis Üyesi	137.848	99,76	329	0,24	138.177
Mahalle İhtiyar Heyeti Üyesi	71.174	98,06	1.409	1,94	72.583

Kaynak:2009 Mahalli İdareler Genel Seçim sonuç verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2018

2014 yılı Mahalli İdareler Genel Seçimi ile seçilen mahalli idare görevlilerine ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:8**Mahalli İdarelerin Seçilmiş Görevlilerine İlişkin Bilgiler (2014)**

Türü	Erkek	Oran (%)	Kadın	Oran (%)	Toplam
Büyükşehir Belediye Başkanı	27	90,00	3	10,00	30
Büyükşehir İlçe Belediye Başkanı	496	95,57	23	4,43	519
Belediye Meclis Üyesi	18.300	89,28	2.198	10,72	20.498
İl Belediye Başkanı	50	98,04	1	1,96	51
İlçe ve Belde Belediye Başkanı	784	98,37	13	1,63	797
İl Genel Meclis Üyesi	1.191	95,20	60	4,80	1.251
Köy Muhtarı	18.085	99,68	58	0,32	18.143
Mahalle Muhtarı	31.013	98,03	622	1,97	31.635
Köy İhtiyar Meclis Üyesi	79.689	98,75	1.007	1,25	80.696
Mahalle İhtiyar Heyeti Üyesi	134.362	97,52	3.419	2,48	137.781

Kaynak: YSK 2014 mahalli idareler genel seçim sonuç verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2018

2009 yılı Mahalli İdareler Genel Seçimi'nde seçilmiş kadın büyükşehir belediye başkanı bulunmazken 1 kadın büyükşehir ilçe belediye başkanı seçilmiş, 2014 yılında yapılan seçimde ise 3 kadın büyükşehir belediye başkanı, 23 kadın büyükşehir ilçe belediye başkanı seçilmiştir.

III

MAHALLİ İDARELERİN GÖREV, YETKİ VE SORUMLULUKLARI

İl özel idareleri, büyükşehir belediyeleri, il belediyeleri, büyükşehir ilçe, ilçe ve belde belediyeleri, bağlı idareler ile mahalli idare birliklerine ilgili kanunlarla çeşitli görev, yetki ve sorumluluklar verilmiştir.

III.1.İl Özel İdareleri

İl özel idarelerinin görev ve sorumlulukları 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 6'ncı maddesinde sıralanmıştır. Bu Kanunla, mülga 3360 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'ndan farklı olarak il özel idarelerine bazı yeni görevler verilmiştir.

İl Özel İdaresi Kanunun'da özel idarelerin görevleri, il sınırları içindeki görevler ve belediye sınırları dışındaki görevler olarak iki şekilde tanımlanmıştır.

1) İl sınırları içindeki görevler;

- Gençlik ve spor, sağlık, tarım, sanayi ve ticaret,
- Belediye sınırları il sınırı olan büyükşehir belediyeleri hariç ilin çevre düzeni plânı,
- Bayındırlık ve iskân,
- Toprağın korunması, erozyonun önlenmesi,
- Kültür, sanat, turizm, sosyal hizmet ve yardımlar,
- Yoksullara mikro kredi verilmesi,
- Çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları,
- İlk ve orta öğretim kurumlarının arsa temini, binalarının yapım, bakım ve onarımı ile diğer ihtiyaçlarının karşılanmasıdır.

2) Belediye sınırları dışındaki görevler;

- İmar,
- Yol,
- Su,

- Kanalizasyon,
- Katı atık,
- Çevre,
- Acil yardım ve kurtarma,
- Orman köylerinin desteklenmesi,
- Ağaçlandırma, park ve bahçe tesisidir.

Bakanlıklar ve diğer merkezi idare kuruluşları; yapım, bakım ve onarım işleri, devlet ve il yolları, içme suyu, sulama suyu, kanalizasyon, enerji nakil hattı, sağlık, eğitim, kültür, turizm, çevre, imar, bayındırlık, iskân, gençlik ve spor gibi hizmetlere ilişkin yatırımlar ile bakanlıklar ve diğer merkezi idare kuruluşlarının görev alanına giren diğer yatırımları, kendi bütçelerinde bu hizmetler için ayrılan ödenekleri il özel idarelerine aktarmak suretiyle gerçekleştirebilmektedirler. Aktarma işleminden sonra söz konusu işler il özel idaresinin tabi olduğu usul ve esaslara göre sonuçlandırılmaktadır.

İl özel idarelerinin kendilerine verilen görevleri yerine getirebilmesi ve yetkileri kullanabilmesi için 5302 sayılı Kanun'un 7'nci maddesi ile bir kısım yetki ve imtiyazlar sağlanmıştır. İl özel idaresinin, Kanun'da sayılan yetkileri ve imtiyazları şunlardır:

- Kanunlarla verilen görev ve hizmetleri yerine getirebilmek için her türlü faaliyette bulunmak, gerçek ve tüzel kişilerin faaliyetleri için kanunlarda belirtilen izin ve ruhsatları vermek ve denetlemek,
- Kanunların il özel idaresine verdiği yetki çerçevesinde yönetmelik çıkarmak, emir vermek, yasak koymak ve uygulamak, kanunlarda belirtilen cezaları vermek,
- Hizmetlerin yürütülmesi amacıyla, taşınır ve taşınmaz malları almak, satmak, kiralamak veya kiraya vermek, takas etmek, bunlar üzerinde sınırlı aynı hak tesis etmek,
- Borç almak ve bağış kabul etmek,
- Vergi, resim ve harçlar dışında kalan ve miktarı yirmi beş bin Türk Lirasına kadar olan dava konusu uyuşmazlıkların anlaşmayla tasfiyesine karar vermek,
- Özel kanunları gereğince il özel idaresine ait vergi, resim ve harçların tarh, tahakkuk ve tahsilini yapmak,
- Belediye sınırları dışındaki gayri sıhhi müesseseler ile umuma açık istirahat ve eğlence yerlerine ruhsat vermek ve denetlemek,

➤ İl özel idaresi hizmetleri ile ilgili olarak, halkın görüş ve düşüncelerini belirlemek amacıyla kamuoyu yoklaması ve araştırması yapmak.

➤ Belediye sınırları dışında, yapı ruhsatı veya yapı kullanma izni hangi idare tarafından verilmiş olursa olsun, hizmete sunulacak olan asansörlerin tescilini yapmak, ilgili teknik mevzuat çerçevesinde yıllık periyodik kontrollerini yapmak ya da yetkilendirilmiş muayene kuruluşları aracılığıyla yaptırmak, gerekli hâllerde asansörleri hizmet dışı bırakmak.

III.2. Belediyeler

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 14'üncü maddesinde belediyelerin görev ve sorumlulukları ikili bir tasnife tabi tutulmuştur. Birinci bölümdeki hizmetler belediyelere görev olarak verilirken, ikinci bölümdeki hizmetleri de yapabilme yetkisi tanınmıştır.

Belediyelerin yapmakla yükümlü olduğu hizmetler şunlardır:

- İmar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel altyapı,
- Coğrafi ve kent bilgi sistemleri,
- Çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık,
- Zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans,
- Şehir içi trafik,
- Defin ve mezarlıklar,
- Ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar,
- Konut,
- Kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor,
- Orta ve yüksek öğrenim öğrenci yurtları,
- Sosyal hizmet ve yardım, nikâh, meslek ve beceri kazandırma,
- Ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi,
- Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000'i geçen belediyeler için kadınlar ve çocuklar için konukevleri açılması.

Belediyelere faaliyette bulunma yetkisi tanınan hizmetler ise şunlardır:

- Devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapma ve her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılama,
- Sağlıkla ilgili her türlü tesisi açma ve işletme,
- Mabetlerin yapım, bakım ve onarımını yapma,

➤ Kùltür ve tabiat varlıkları ile tarihi dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlama, bu amaçla bakım ve onarımını sağlama, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa etme,

➤ Sporu teşvik etmek amacıyla gençlere spor malzemesi verme, amatör spor kulüplerine aynı ve nakdi yardım sağlama, her türlü amatör spor karşılaşmaları düzenleme,

➤ Yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan öğrencilere, sporculara, teknik yöneticilere ve antrenörlere belediye meclisi kararıyla ödül verme,

➤ Gıda bankacılığı yapma.

5393 sayılı Kanunun 15'inci maddesinde belediyelerin yetkileri ve imtiyazları şu şekilde sayılmıştır:

➤ Belde sakinlerinin mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla her türlü faaliyet ve girişimde bulunmak,

➤ Kanunların belediyeye verdiği yetki çerçevesinde yönetmelik çıkarmak, belediye yasakları koymak ve uygulamak, kanunlarda belirtilen cezaları vermek,

➤ Gerçek ve tüzel kişilerin faaliyetleri ile ilgili olarak kanunlarda belirtilen izin veya ruhsatı vermek,

➤ Özel kanunları gereğince belediyeye ait vergi, resim, harç, katkı ve katılma paylarının tarh, tahakkuk ve tahsilini yapmak; vergi, resim ve harç dışındaki özel hukuk hükümlerine göre tahsili gereken doğal gaz, su, atık su ve hizmet karşılığı alacakların tahsilini yapmak veya yaptırmak,

➤ Müktesep haklar saklı kalmak üzere; içme, kullanma ve endüstri suyu sağlamak; atık su ve yağmur suyunun uzaklaştırılmasını sağlamak; bunlar için gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek ve işlettirmek; kaynak sularını işletmek veya işlettirmek,

➤ Toplu taşıma yapmak; bu amaçla otobüs, deniz ve su ulaşım araçları, tünel, raylı sistem dâhil her türlü toplu taşıma sistemlerini kurmak, kurdurmak, işletmek ve işlettirmek,

➤ Katı atıkların toplanması, taşınması, ayrıştırılması, geri kazanımı, ortadan kaldırılması ve depolanması ile ilgili bütün hizmetleri yapmak ve yaptırmak,

➤ Mahalli müşterek nitelikteki hizmetlerin yerine getirilmesi amacıyla, belediye ve mücavir alan sınırları içerisinde taşınmaz almak, kamulaştırmak, satmak, kiralamak veya kiraya vermek, trampa etmek, tahsis etmek, bunlar üzerinde sınırlı aynı hak tesis etmek,

➤ Borç almak, bağış kabul etmek,

➤ Toptancı ve perakendeci hâlleri, otobüs terminali, fuar alanı, mezbaha, ilgili mevzuata göre yat limanı ve iskele kurmak, kurdurmak, işletmek, işlettirmek veya bu yerlerin gerçek ve tüzel kişilerce açılmasına izin vermek,

➤ Vergi, resim ve harçlar dışında kalan dava konusu uyuşmazlıkların anlaşmayla tasfiyesine karar vermek,

➤ Gayrisihhî müesseseler ile umuma açık istirahat ve eğlence yerlerini ruhsatlandırmak ve denetlemek,

➤ Beldede ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi ve kayıt altına alınması amacıyla izinsiz satış yapan seyyar satıcıları faaliyetten men etmek, izinsiz satış yapan seyyar satıcıların faaliyetten men edilmesi sonucu, cezası ödenmeyerek iki gün içinde geri alınmayan gıda maddelerini gıda bankalarına, cezası ödenmeyerek otuz gün içinde geri alınmayan gıda dışı malları yoksullara vermek,

➤ Reklam panoları ve tanıtıcı tabelalar konusunda standartlar getirmek,

➤ Gayrisihhî işyerlerini, eğlence yerlerini, halk sağlığına ve çevreye etkisi olan diğer işyerlerini kentin belirli yerlerinde toplamak; hafriyat toprağı ve moloz döküm alanlarını; sıvılaştırılmış petrol gazı (LPG) depolama sahalarını; inşaat malzemeleri, odun, kömür ve hurda depolama alanları ve satış yerlerini belirlemek; bu alan ve yerler ile taşımalarda çevre kirliliğı oluşmaması için gereken tedbirleri almak,

➤ Kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işlettirmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiğı bütün işleri yürütmek.

➤ Belediye mücavir alan sınırları içerisinde 5/11/2008 tarihli ve 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu, 26/9/2011 tarihli ve 655 sayılı Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve ilgili diğer mevzuata göre kuruluş izni verilen alanda tesis edilecek elektronik haberleşme istasyonlarına kent ve yapı estetiğı ile elektronik haberleşme hizmetinin gerekleri dikkate alınarak ücret karşılığında yer seçim belgesi vermek,

➤ Belediye sınırları içerisinde, yapı ruhsatı veya yapı kullanma izni hangi idare tarafından verilmiş olursa olsun, hizmete sunulacak olan asansörlerin tescilini yapmak, ilgili teknik mevzuat çerçevesinde yıllık periyodik kontrollerini yapmak ya da yetkilendirilmiş muayene kuruluşları aracılığıyla yaptırmak, gerekli hâllerde asansörleri hizmet dışı bırakmak.

➤ Belediyeler; içme, kullanma ve endüstri suyu sağlanması, atık su ve yağmur suyunun uzaklaştırılması, kaynak sularının işletilmesi; toplu taşıma yapılması, bu amaçla otobüs, deniz ve su ulaşım araçları, tünel, raylı sistem dâhil her türlü toplu taşıma sistemlerinin kurulması; katı atıkların toplanması, taşınması, ayrıştırılması, geri kazanımı, ortadan kaldırılması ve depolanması ile ilgili bütün hizmetleri Danıştayın görüşü ve İçişleri Bakanlığının kararıyla süresi kırk dokuz yılı geçmemek üzere imtiyaz yoluyla devredebilir, toplu taşıma hizmetlerini imtiyaz veya tekel oluşturmayacak şekilde ruhsat vermek suretiyle yerine getirebileceği gibi toplu taşıma hatlarını kiraya verme veya hizmet satın alma yoluyla yerine getirebilir.

➤ İl sınırları içinde büyükşehir belediyeleri, belediye ve mücavir alan sınırları içinde il belediyeleri ile nüfusu 10.000'i geçen belediyeler, meclis kararıyla; turizm, sağlık, sanayi ve ticaret yatırımlarının ve eğitim kurumlarının su, termal su, kanalizasyon, doğal gaz, yol ve aydınlatma gibi alt yapı çalışmalarını faiz almaksızın on yıla kadar geri ödemeli veya ücretsiz olarak yapabilir veya yaptırabilir, bunun karşılığında yapılan tesislere ortak olabilir; sağlık, eğitim, sosyal hizmet ve turizmi geliştirecek projelere İçişleri Bakanlığının onayı ile ücretsiz veya düşük bir bedelle amacı dışında kullanılmamak kaydıyla arsa tahsis edebilir. Belediye ve bağlı idareler, meclis kararıyla mabetlere, eğitim kurumlarına, yurtlara, okul pansiyonlarına ve hastanelere indirimli bedelle ya da ücretsiz olarak içme ve kullanma suyu verebilirler.

➤ Belediye, belde sakinlerinin belediye hizmetleriyle ilgili görüş ve düşüncelerini tespit etmek amacıyla kamuoyu yoklaması ve araştırması yapabilir.

III.2.1. Büyükşehir Belediyeleri

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7'nci maddesine göre büyükşehir belediyesi sınırlarındaki yetkiler büyükşehir belediyesi ile büyükşehir ilçe belediyesi arasında dağıtılmıştır. 6360 sayılı Kanun'la, büyükşehir ve ilçe belediyelerinin görev alanı il mülki sınırlarına genişletilmiştir.

Büyükşehir belediyesinin görev, yetki ve sorumlulukları şunlardır:

➤ İlçe belediyelerinin görüşlerini alarak büyükşehir belediyesinin stratejik plânını, yıllık hedeflerini, yatırım programlarını ve bunlara uygun olarak bütçesini hazırlamak,

➤ Çevre düzeni plânına uygun olmak kaydıyla, büyükşehir belediye ve mücavir alan sınırları içinde 1/5.000 ile 1/25.000 arasındaki her ölçekte nazım imar plânını yapmak, yaptırmak ve onaylayarak uygulamak; büyükşehir içindeki belediyelerin nazım plâna uygun olarak hazırlayacakları uygulama imar plânlarını, bu plânlarda yapılacak değişiklikleri, parselasyon

plânlarını ve imar ıslah plânlarını aynen veya değiştirerek onaylamak ve uygulanmasını denetlemek; nazım imar plânının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde uygulama imar plânlarını ve parselasyon plânlarını yapmayan ilçe belediyelerinin uygulama imar plânlarını ve parselasyon plânlarını yapmak veya yaptırmak,

➤ Kanunlarla büyükşehir belediyesine verilmiş görev ve hizmetlerin gerektirdiği proje, yapım, bakım ve onarım işleriyle ilgili her ölçekteki imar plânlarını, parselasyon plânlarını ve her türlü imar uygulamasını yapmak ve ruhsatlandırmak, 20/7/1966 tarihli ve 775 sayılı Gecekondu Kanunu'nda belediyelere verilen yetkileri kullanmak,

➤ Büyükşehir belediyesi tarafından yapılan veya işletilen alanlardaki işyerlerine, büyükşehir belediyesinin sorumluluğunda bulunan alanlarda işletilecek yerlere ruhsat vermek ve denetlemek,

➤ Belediye Kanunu'ndaki arsa ve konut üretimiyle kentsel dönüşüm ve gelişim alanlarına ilişkin belediyelere verilen yetkileri kullanmak,

➤ Büyükşehir ulaşım ana plânını yapmak veya yaptırmak ve uygulamak, ulaşım ve toplu taşıma hizmetlerini plânlamak ve koordinasyonu sağlamak; kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işletirmek veya kiraya vermek, kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek,

➤ Büyükşehir belediyesinin yetki alanındaki meydan, bulvar, cadde ve ana yolları yapmak, yaptırmak, bakım ve onarımı ile bu yolların temizliği ve karla mücadele çalışmalarını yürütmek; kentsel tasarım projelerine uygun olarak bu yerlere cephesi bulunan yapılara ilişkin yükümlülükler koymak; ilân ve reklam asılacak yerleri ve bunların şekil ve ebadını belirlemek; meydan, bulvar, cadde, yol ve sokak ad ve numaraları ile bunlar üzerindeki binalara numara verilmesi işlerini gerçekleştirmek,

➤ Coğrafi ve kent bilgi sistemlerini kurmak,

➤ Sürdürülebilir kalkınma ilkesine uygun olarak çevrenin, tarım alanlarının ve su havzalarının korunmasını sağlamak; ağaçlandırma yapmak; gayrisihhî işyerlerini, eğlence yerlerini, halk sağlığına ve çevreye etkisi olan diğer işyerlerini kentin belirli yerlerinde toplamak; inşaat malzemeleri, hurda depolama alanları ve satış yerlerini, hafriyat toprağı, moloz, kum ve çakıl depolama alanlarını, odun ve kömür satış ve depolama sahalarını belirlemek, bunların taşınmasında çevre kirliliğine meydan vermeyecek tedbirler almak; büyükşehir katı atık yönetim plânını yapmak, yaptırmak; katı atıkların kaynakta toplanması ve aktarma istasyonuna kadar

taşınması hariç katı atıkların ve hafriyatın yeniden değerlendirilmesi, depolanması ve bertaraf edilmesine ilişkin hizmetleri yerine getirmek, bu amaçla tesisler kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek; sanayi ve tıbbi atıklara ilişkin hizmetleri yürütmek, bunun için gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek; deniz araçlarının atıklarını toplamak, toplatmak, arıtmak ve bununla ilgili gerekli düzenlemeleri yapmak,

➤ Gıda ile ilgili olanlar dâhil birinci sınıf gayrisihhi müesseseleri ruhsatlandırmak ve denetlemek, yiyecek ve içecek maddelerinin tahlillerini yapmak üzere laboratuvarlar kurmak ve işletmek,

➤ Büyükşehir belediyesinin yetkili olduğu veya işlettiği alanlarda zabıta hizmetlerini yerine getirmek,

➤ Yolcu ve yük terminalleri, kapalı ve açık otoparklar yapmak, yaptırmak, işletmek, işlettirmek veya ruhsat vermek,

➤ Büyükşehirin bütünlüğüne hizmet eden sosyal donatılar, bölge parkları, hayvanat bahçeleri, hayvan barınakları, kütüphane, müze, spor, dinlenme, eğlence ve benzeri yerleri yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettirmek; gerektiğinde amatör spor kulüplerine nakdî yardım yapmak, malzeme vermek ve gerekli desteği sağlamak, amatör takımlar arasında spor müsabakaları düzenlemek, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan sporculara, teknik yönetici, antrenör ve öğrencilere belediye meclis kararıyla ödül vermek,

➤ Gerektiğinde mabetler ile sağlık, eğitim ve kültür hizmetleri için bina ve tesisler yapmak, kamu kurum ve kuruluşlarına ait bu hizmetlerle ilgili bina ve tesislerin her türlü bakımını, onarımını yapmak ve gerekli malzeme desteğini sağlamak,

➤ Kültür ve tabiat varlıkları ile tarihi dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlamak, bu amaçla bakım ve onarımını yapmak, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa etmek,

➤ Büyükşehir içindeki toplu taşıma hizmetlerini yürütmek ve bu amaçla gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek, büyükşehir sınırları içindeki kara ve denizde taksi ve servis araçları dâhil toplu taşıma araçlarına ruhsat vermek,

➤ Su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütmek, bunun için gerekli baraj ve diğer tesisleri kurmak, kurdurmak ve işletmek; derelerin ıslahını yapmak; kaynak suyu veya arıtma sonunda üretilen suları pazarlamak,

➤ Mezarlık alanlarını tespit etmek, mezarlıklar tesis etmek, işletmek, işlettirmek, defin ile ilgili hizmetleri yürütmek,

➤ Her çeşit toptancı hallerini ve mezbahaları yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettirmek, imar planında gösterilen yerlerde yapılacak olan özel hal ve mezbahaları ruhsatlandırmak ve denetlemek,

➤ İl düzeyinde yapılan plânlara uygun olarak, doğal afetlerle ilgili plânlamaları ve diğer hazırlıkları büyükşehir ölçeğinde yapmak; gerektiğinde diğer afet bölgelerine araç, gereç ve malzeme desteği vermek; itfaiye ve acil yardım hizmetlerini yürütmek; patlayıcı ve yanıcı madde üretim ve depolama yerlerini tespit etmek, konut, işyeri, eğlence yeri, fabrika ve sanayi kuruluşları ile kamu kuruluşlarını yangına ve diğer afetlere karşı alınacak önlemler yönünden denetlemek, bu konuda mevzuatın gerektirdiği izin ve ruhsatları vermek,

➤ Sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettirmek, bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksek okullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak,

➤ Merkezi ısıtma sistemleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek,

➤ Afet riski taşıyan veya can ve mal güvenliği açısından tehlike oluşturan binaları tahliye etme ve yıkım konusunda ilçe belediyelerinin talepleri hâlinde her türlü desteği sağlamak.

Büyükşehir ilçe belediyesinin görev ve yetkileri ise şunlardır:

➤ Kanunlarla münhasıran büyükşehir belediyesine verilen görevler ile Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7'nci maddesinin birinci fıkrası dışında kalan görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak,

➤ Büyükşehir katı atık yönetim plânına uygun olarak, katı atıkları toplamak ve aktarma istasyonuna taşımak,

➤ Sıhhi işyerlerini, 2'nci ve 3'üncü sınıf gayrisihhî müesseseleri, umuma açık istirahat ve eğlence yerlerini ruhsatlandırmak ve denetlemek,

➤ Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7'nci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen hizmetlerden; 775 sayılı Gecekondu Kanunu'nda belediyelere verilen yetkileri kullanmak, otopark, spor, dinlenme ve eğlence yerleri ile parkları yapmak; yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik sosyal ve kültürel hizmetler sunmak; mesleki eğitim ve beceri kursları açmak; mabetler ile sağlık, eğitim, kültür tesis ve binalarının yapım, bakım ve onarımı ile kültür ve tabiat varlıkları ve tarihî dokuyu korumak; kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin geliştirilmesine ilişkin hizmetler yapmak.

- Defn ile ilgili hizmetleri yürütmek.
- Afet riski taşıyan veya can ve mal güvenliği açısından tehlike oluşturan binaları tahliye etmek ve yıkmak.

5216 sayılı Kanun'un 10'uncu maddesinde ise yetki ve imtiyazlarla ilgili olarak "Büyükşehir ilçe belediyeleri; görevli oldukları konularda bu Kanunla birlikte Belediye Kanunu ve diğer mevzuat hükümleri ile ilgisine göre belediyelere tanınan yetki, imtiyaz ve muafiyetlere sahiptir" hükmü yer almaktadır.

III.2.2. Bağlı İdareler

2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun ile büyükşehir belediyelerine bağlı ve içme suyu, kanalizasyon ve yağmur sularının uzaklaştırılması ile ilgili görevleri ifa etmek üzere ayrı bütçe ve kamu tüzel kişiliğine haiz su ve kanalizasyon idareleri kurulmuştur. Kanun'un ek 5'inci maddesi ile bu kanunun diğer büyükşehir belediyeleri için de uygulanacağı hüküm altına alınmıştır. Su ve Kanalizasyon İdarelerinin görevleri Kanun'un 2'nci maddesinde şu şekilde sayılmıştır;

➤ İçme, kullanma ve endüstri suyu ihtiyaçlarının her türlü yeraltı ve yer üstü kaynaklarından sağlanması ve ihtiyaç sahiplerine dağıtılması için; kaynaklardan abonelere ulaşıncaya kadar her türlü tesisin etüt ve projesini yapmak veya yaptırmak, bu projelere göre tesisleri kurmak veya kurdurmak, kurulu olanları devralıp işletmek ve bunların bakım ve onarımını yapmak, yaptırmak ve gerekli yenilemelere girişmek,

➤ Kullanılmış sular ile yağış sularının toplanması, yerleşim yerlerinden uzaklaştırılması ve zararsız bir biçimde boşaltma yerine ulaştırılması veya bu sulardan yeniden yararlanılması için abonelerden başlanarak bu suların toplanacakları veya bırakılacakları noktaya kadar her türlü tesisin etüt ve projesini yapmak veya yaptırmak; gerektiğinde bu projelere göre tesisleri kurmak ya da kurdurmak; kurulu olanları devralıp işletmek ve bunların bakım ve onarımını yapmak, yaptırmak ve gerekli yenilemelere girişmek,

➤ Bölge içindeki su kaynaklarının, deniz, göl, akarsu kıyılarının ve yeraltı sularının kullanılmış sularla ve endüstri artıkları ile kirletilmesini, bu kaynaklarda suların kaybına veya azalmasına yol açacak tesis kurulmasını ve bu tür faaliyetlerde bulunulmasını önlemek, bu konuda her türlü teknik, idari ve hukuki tedbiri almak,

➤ Su ve kanalizasyon hizmetleri konusunda hizmet alanı içindeki belediyelere verilen görevleri yürütmek ve bu konulardaki yetkileri kullanmak,

➤ Her türlü taşınır ve taşınmaz malı satın almak, kiralamak, ekonomik değeri kalmamış araç ve gereçleri satmak, su ve kanalizasyon hizmetleriyle ilgili tesisleri doğrudan doğruya yahut diğer kamu veya özel kuruluşlarla ortak olarak kurmak ve işletmek, bu maksatla kurulmuş veya kurulmakta olan tesislere iştirak etmek,

➤ Kuruluş amacına dönük çalışmaların gerekli kılması halinde her türlü taşınmaz malı kamulaştırmak veya üzerinde kullanma hakları tesis etmek.

Su ve kanalizasyon idarelerine ilave olarak İstanbul'da İstanbul Elektrik Tramvay ve Tünel İşletmeleri Genel Müdürlüğü (İETT), Ankara'da Ankara Elektrik Havagazı ve Otobüs İşletme Müessesesi Genel Müdürlüğü (EGO) ve İzmir'de İzmir Elektrik Su Havagazı Otobüs ve Trolleybüs Genel Müdürlüğü (ESHOT) bağlı idareleri mevcuttur.

III.3. Mahalli İdare Birlikleri

5355 Sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu'nun 3'üncü maddesinin (b) bendinde mahalli idare birliği "Birden fazla mahalli idarenin, yürütmekle görevli oldukları hizmetlerden bazılarını birlikte görmek üzere kendi aralarında kurdukları kamu tüzel kişisi" olarak tanımlanmıştır.

Aynı Kanununun 4'üncü maddesinde birliklerin, birlik tüzüğüne kesinleşmesinden sonra Bakanlar Kurulunun izni ile kurulacağı ve tüzel kişilik kazanacağı belirtilmektedir.

Kurulmuş bir birliğe üyelik ise üye olmak isteyen mahalli idare meclisinin kararı ve buna dayalı başvurusu üzerine, birlik meclisinin kabulü ile olmaktadır. Bu durumda Bakanlar Kurulunun izni aranmamaktadır. Birlik üyeliğinden ayrılmada, ilgili mahalli idare meclisinin kararı yeterlidir.

Su, atık su, katı atık ve benzeri altyapı hizmetleri ile çevre ve ekolojik dengenin korunmasına ilişkin projelerin zorunlu kılması durumunda, Bakanlar Kurulu ilgili mahalli idarelerin bu amaçla kurulmuş birliğe katılmasına karar verebilmektedir. Bu şekilde üye olunan birliklerden ayrılma da Bakanlar Kurulunun iznine bağlıdır.

Mahalli idarelerin bütün görevlerini kapsayacak şekilde genel amaçlı veya amacı açıkça belirlenmemiş birlik kurulamamaktadır.

Mahalli idare birlikleri, tüzüklerinde birliğe devredilmesi öngörülen mahalli müşterek nitelikli hizmetlere ilişki olarak üye mahalli idarelerin hak ve yetkilerine sahip bulunmaktadır.

IV

AVRUPA KONSEYİ YEREL VE BÖLGESEL YÖNETİMLER KONGRESİ, YEREL YÖNETİMLERLE İLGİLİ ULUSLARARASI METİNLER

IV.1. Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi

Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi (YBYK), Avrupa Konseyinin yerel ve bölgesel yönetimleri temsil eden temel organlarından biridir. Avrupa Konseyi, yerel ve bölgesel yönetim temsilcilerini bir araya getirmek üzere 1957 yılında “Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Daimi Konferansı”nı oluşturmuş; 1994 yılında Bakanlar Komitesinde aldığı karar uyarınca “Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Daimi Konferansı” bugünkü “Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi”ne dönüşmüştür. Kongrenin rolü, üye ülkelerde yerel ve bölgesel demokrasiyi ve bu yönetimlerin özerkliğini güçlendirmek, yerel ve bölgesel yönetimi iyileştirmek ve Avrupa'daki bölgelerarası ve sınır bölgeleri arasındaki işbirliğini geliştirmektir. Kongre, 1985 yılında yerel yönetimler için bugün en önemli referans metni sayılan Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nı kabul eden kuruluştur. Kongre, Avrupa çapında 100.000'in üzerinde yerel ve bölgesel yönetimlerin seçilmiş temsilcilerinin, sorunlarını tartıştıkları, deneyimlerini paylaştıkları ve görüşlerini hükümetlere ifade edebilecekleri bir forum ortamı sağlamaktadır. Yerel ve bölgesel yönetimleri temsil ederek ulusal ve uluslararası organizasyonlarla yakın işbirliği yapmaktadır.

Konsey, işleyen bir demokrasi için temel teşkil eden halka ulaşabilmek için açık oturumlar ve konferanslar düzenlemektedir. Bütün konsey üyesi ülkelerde yerel ve bölgesel demokrasinin durumu hakkında ülke raporları hazırlamakta ve özellikle, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ilkelerinin nasıl uygulandığını izlemektedir. Avrupa Konseyi, üye ülkelerde gerçekleştirilen yerel ve bölgesel seçimlere zaman zaman gözlemci göndermekte ve raporlar hazırlamaktadır. Kongre, yerel ve bölgesel yönetimlerle ilgili politikaların çerçevesini belirleyen sözleşmeler hazırlamakta ve bunların uygulanmasını sağlamaktadır.

IV.1.2. Kongrenin Çalışma Düzeni

Bir belediye ya da bölgede seçilmiş, 318 asil ve 318 yedek üyeden oluşan Kongre, Yerel Yönetimler Meclisi (Local Chamber) ve Bölgesel Yönetimler Meclisi (Regional Chamber)

olmak üzere iki meclisten oluşmaktadır. Her iki meclis üyelerinin süreleri 4 yıldır. Kongre, bünyesinde bulunan üç komite (İzleme- Yönetişim ve Güncel Konular Komitesi) tarafından hazırlanan raporlar aracılığıyla üye ülkelere tavsiyelerde bulunmaktadır. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi ve Parlamenter Meclisi de Kongreye yerel ve bölgesel politikanın tüm yönleri ile ilgili olarak danışmaktadır.

Ulusal heyetler, ülkelerindeki coğrafi ve siyasi kompozisyonu yansıtmak, kadın ve erkek temsilciler arasında adil bir denge sağlamak zorundadır. Buna göre ulusal delegasyonların en az %30'unun kadın üyelerden oluşması gerekmektedir. Bu oranı sağlamayan ulusal delegasyonlar Kongre tarafından reddedilmektedir. Konseyde Türkiye'den 18 delege bulunmakta olup ülkemiz konseyde en fazla delege ile temsil edilen 6 ülkeden biridir.

IV.2.Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı 15.10.1985 tarihinde İsveç'in başkenti Stockholm'de Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Daimi Konferansında hazırlanarak Yerel Yönetimlerden Sorumlu Bakanlar Konferansında kabul edilmiştir.

Şart, yerel yönetimlerin her türlü demokratik rejimin temellerinden birisi olduğunu, vatandaşların kamu işlerinin sevk ve idaresine katılma hakkının Avrupa Konseyine üye devletlerin tümünün paylaştığı demokratik ilkelerden olduğunu, bu hakkın en doğrudan kullanım alanının yerel düzeyde gerçekleştiğini, gerçek yetkilerle donatılmış yerel yönetimlerin varlığının hem etkili hem de vatandaşlara yakın bir yönetimi sağlayacağını esas almaktadır.

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı üç ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; özerk yerel yönetimin kapsamı ve dayandığı başlıca ilkeler sayılmaktadır. Yerel yönetim sınırlarının korunması, yerel yönetimlerin görevleri için gereken uygun idari teşkilatlanma ve kaynaklar, yerel düzeydeki sorumlulukların kullanılma koşulları, yerel yönetimlerin faaliyetlerinin idari denetimi, yerel yönetimlerin mali kaynakları, yerel yönetimlerin birlik kurma, birliklere katılma hakkı ve özerk yerel yönetimlerin yasal korunması ile ilgili maddeler yer almaktadır. İkinci bölümde; Şart'ı onaylamış olan devletlerin yükümlülük ve sorumluluklarıyla ilgili kurallar yer almaktadır. Devletlerin Şart'ın ilkelerini yaşama geçirmek amacı ile yaptıkları yasal düzenlemeleri zaman zaman Konseye bildirmesi zorunlu kılınmıştır. Şart'ın son bölümü ise uygulama ve yürürlük koşulları ile ilgili kuralları kapsamaktadır.

Avrupa Konseyi Yerel Yönetimler Özerklik Şartı şu an itibariyle Konseye üye olan 47 devletin Türkiye dâhil 42'si tarafından imzalanmış ve onaylanmış bulunmaktadır. Ancak Şart'ın "Yükümlülükler" başlıklı 12'inci maddesi gereğince Şart'a açıkça "çekince koyma hakkı" tanınmış ve Şart'ın "Çekilme" başlıklı 17'inci maddesi ile de Şart'a taraf olduktan beş yıl sonra çekilme hakkı tanınmıştır.

Avrupa Konseyine üye olan devletler kendi koşulları çerçevesinde Şart'ın çeşitli maddelerine çekince koymuşlardır.

Ülkemiz Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın;

- Yerel yönetimleri doğrudan ilgilendiren planlama ve karar süreçlerinde kendilerine danışılmasını içeren 4'üncü maddesinin 6'ncı fıkrasını,
- Yerel yönetimlerin iç örgütlenmelerinin kendilerince belirlenmesini içeren 6'ncı maddesinin 1'inci fıkrasını,
- Yerel olarak seçilmiş kişilerin görevleriyle bağdaşmayacak işlev ve faaliyetlerinin kanun ve temel hukuk ilkelerine göre belirlenmesini içeren 7'nci maddesinin 3'üncü fıkrasını,
- Vesayet denetiminin, denetleyen makamın müdahalesinin korunmak istenen yararın önemiyle orantılı olarak sınırlandırılmasını sağlayacak biçimde yapılmasını içeren 8'inci maddesinin 3'üncü fıkrasını,
- 9'uncu maddesinin; yerel yönetimlere kaynak sağlanmasında hizmet maliyetlerindeki artışların mümkün olduğunca hesaba katılmasını içeren 4'üncü, yeniden dağıtılacak mali kaynakların yerel yönetimlere tahsisinin nasıl yapılacağı konusunda yerel yönetimlere önceden danışılmasını içeren 6'ncı ve yapılacak mali yardımların yerel yönetimlerin kendi politikalarını uygulama konusundaki temel özgürlüklerinin mümkün olduğu ölçüde ortadan kaldırmamasını içeren 7'nci fıkralarını,
- 10'uncu maddesinin; yerel yönetimlerin ortak çıkarlarını koruma ve geliştirme için uluslararası yerel yönetim birliklerine üye olma ve diğer devletlerin yerel yönetimlerle işbirliği yapabilmeleri içeren 2'nci ve 3'üncü fıkralarını,

➤ Yerel yönetimlerin, iç hukukta kendilerine tanınmış olan yetkilerin serbestçe kullanımı ve özerk yerel yönetim ilkelerine riayetın sağlanması için yargı yoluna başvurabilmelerini içeren 11'inci maddesini kabul etmemiştir.

Ancak; Ülkemizin Şart'a koymuş olduğu çekincelerle ilgili hususlarda son yıllarda önemli reformlar yapılarak Türkiye'deki yerel yönetimler mevzuatının Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'na uyumu büyük ölçüde sağlanmıştır.

IV.3. Avrupa Peyzaj Sözleşmesi

Avrupa Konseyi bünyesinde hazırlanan, Avrupa'nın doğal ve kültürel peyzajlarının bir bütün olarak korunması, yönetilmesi ve planlanması ve bu konularda işbirliği oluşturulması çerçeve sözleşmesi olan Avrupa Peyzaj Sözleşmesi, ülkemiz tarafından 2000 yılında imzalanmış, 10 Haziran 2003 tarih ve 4881 sayılı Kanun ile kabul edilerek 01.03.2004 tarihinde de yürürlüğe girmiştir.

Sözleşme'yi imzalayan ülkeler, peyzajı yasa çerçevesinde insan çevresi için gerekli bir unsur olarak tanımak, peyzaj politikaları belirlemek, uygulamak ve buna uygun prosedürleri oluşturmak, bu politikaları bölgesel, şehirsal, kültürel, çevresel, tarımsal, sosyal ve ekonomi politikalarıyla bütünleştirmek; peyzaj konusunda bilinç düzeyini artırmak, eğitim programları düzenlemek; ülkesindeki peyzajı tanımlama ve değerlendirmeye tabi tutmak; peyzaj kalite hedeflerini belirlemek; peyzajı korumak, yönetmek veya planlamak amacıyla bazı uygulamaları hayata geçirmekle yükümlü kılınmıştır. Sözleşme, taraf ülkelerin tüm bölge ve alanları ile doğal, kırsal, kentsel ve yarı-kentsel alanlarını kapsamaktadır

Sözleşme'ye taraf devletlere, Sözleşme'yi imza sırasında veya onaylama, kabul ve katılma yöntemlerini belirlerken Sözleşme'yi uygulayacağı bölge veya bölgeleri belirleme ve bunları daha sonra genişletme imkânı verilmektedir. Sözleşme'nin uygulanmasını izleme görevi Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından atanan Yetkili Uzmanlar Komitesine verilmiştir.

IV.4. Avrupa Yerel Topluluklar veya Yönetimler Arasında Sınırötesi İşbirliği Çerçeve Sözleşmesi

1980 yılında Avrupa Konseyinde kabul edilen, Avrupa Yerel Yönetimler ve Yerel Topluluklar Arasında Sınırötesi İşbirliği Çerçeve Sözleşmesi (21 Mayıs 1980), komşu yerel yönetim birimleri arasında işbirliği projelerinin geliştirilmesinin önündeki her türlü yönetsel, tüzel, siyasal ve psikolojik engelleri ortadan kaldırmak ve işbirliğini geliştirme amacı ile yerel yönetimler arasında işbirliği olanaklarının geliştirilmesini hedeflemektedir. Bu hedefe ulaşılmasında sınırlardaki yerel ve bölgesel topluluk veya yönetimler arasında; bölgesel, kentsel ve kırsal kalkınma, çevrenin korunması, kamu tesis ve hizmetlerinin geliştirilmesi ve acil durumlarda karşılıklı yardım gibi alanlardaki işbirliğinin potansiyel önemine dikkat çekilmektedir. Sözleşme ile sınır bölgelerinin ekonomik ve sosyal gelişimine ve birlik-beraberlik ruhuna katkıda bulunulacağı hedeflenmektedir.

Sözleşme'ye taraf olan devletler, yerel yönetimlerin ve yerel toplulukların, başka ülkelerdeki benzerleriyle işbirliği anlaşması yapma hakkını tanımayı ve bu hakka saygı göstermeyi kabul etmektedirler. Sözleşme tarafı devletler, sınır ötesi işbirliğinin gelişmesini ve sorunsuz bir şekilde işleyişini engelleyebilecek hukuki, idari ve teknik zorlukları gidermek için çaba gösterecek ve diğer taraf veya taraflara, durumun gerektirdiği ölçüde danışacaktır

Türkiye bu Sözleşme'yi 04.02.1998 tarihinde imzalamıştır. Sözleşme 01.02.2000 tarih ve 4517 sayılı Kanunla ve "İşbu Sözleşme, Türkiye'nin diplomatik ilişkisi bulunan ülkelerin yerel yönetimleri ile kurulacak işbirliği bakımından ve sadece Türkiye'deki özel idareler, belediyeler, köyler ve bu amaçla kurulmuş mahallî idare birliklerinde geçerli olmak kaydıyla hüküm ifade edecektir." şeklinde bir bildirimle onaylanmıştır. Bu türlü bir işbirliğinin esaslarını belirlemek amacıyla, ülkemizde Avrupa Konseyinin de katkılarıyla, komşu devletlerle (Azerbaycan, Ermenistan, Gürcistan, Yunanistan, Bulgaristan, Romanya) hazırlık toplantıları düzenlenmiştir.

IV.5. Avrupa Kentsel Şartı I-II

Avrupa Kentsel Şartı-I, Avrupa Konseyinin kentsel politikalarından yola çıkılarak oluşturulmuştur. Bu politikalar 1980-1982 yılları arasında Konseyce düzenlenen "Kentsel Rönesans için Avrupa Kampanyası" kapsamında geliştirilmiştir. Yerleşimlerde yaşamın iyileştirilmesini amaçlayan kampanya; kentte fiziksel çevre ve konut stokunun iyileştirilmesi,

toplumsal kalkınmanın özendirilmesi, yerleşmelerde sosyal ve kültürel olanakların oluşturulması ve halk katılımının özendirilmesi olmak üzere başlıca dört temel konuya ağırlık vermiştir.

Avrupa Konseyi tarafından 1992 yılında kabul ve ilan edilen Avrupa Kentsel Şartı-I, 20 maddelik bir deklarasyon ve 13 maddelik şart ilkelerinden oluşmaktadır. Şart daha önceki birçok uluslararası metinden farklı olarak, hükümetlerin değil yerel yönetimlerin imzasına açılmıştır.

Avrupa Kentsel Şartı'nın benimsediği temel ilkeler işbirliği ve dayanışmadır. Avrupa yerleşimlerinde yaşayan kent sakinleri; güvenlik, kirletilmemiş ve sağlıklı bir çevre, istihdam, konut, dolaşım, sağlık, spor ve dinlenme, kültürler arası kaynaşma, kaliteli bir mimari ve fiziksel çevre, işlevlerin uyumu, katılım, ekonomik kalkınma, sürdürülebilir kalkınma, mal ve hizmetler, doğal zenginlikler ve kaynaklar, kişisel bütünlük, belediyeler arası işbirliği, finansal yapı ve mekanizmalar ve eşitlik gibi haklara sahiptirler. Şart söz konusu hakların yaş, cinsiyet, ırk ve inanç ayrımı yapmadan tüm insanlara eşit koşullarda tanınmasını savunmaktadır.

Avrupa Konseyinin 27-29 Mayıs 2008'de Strazburg'da yaptığı 15. Genel Oturumu'nda, Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi "Avrupa Kentsel Şartı-II: "Yeni Bir Kentlilik İçin Manifesto"yu kabul etmiştir. Yayımlanan deklarasyonda, ilk kabul edilen Şart'taki bazı ilkeler yeniden tanımlanmış ve kentsel yaşama yeni bir yaklaşım getirilmesi amaçlanmıştır. Şart ile yerel yönetimlerden, Avrupa değerlerini esas alarak kamu politikalarında etik yönetim, sürdürülebilir kalkınma ve dayanışma ilkelerini daha ileri düzeyde uygulamaları istenmektedir. Ayrıca; Avrupa kentsel müktesebatının önemi, kentliler ile kasaba halklarının aktif katılımı ve bilinçlendirilmesi, etkin ve düzenli denetim mekanizmaları içeren bir yönetim anlayışının hayata geçirilmesi, kentsel ekolojinin korunması ve geliştirilmesi, kentsel alanlarda yaşayanlar arasındaki ciddi mekânsal farklılıkların giderilerek sosyal uyumun sağlanması, kentler ve kasabalar arasında "kent diplomasisi" kurulması, yerel alanların kültür ve kimliklerinin korunması, iletişim imkânını artıran akıllı ve dijital kentler oluşturulması konuları üzerinde durulmuştur.

IV.6. Yerel Gündem 21

1992 yılında Rio'da düzenlenen BM Yeryüzü Zirvesi'nde "sürdürülebilir kalkınma", tüm insanlığın 21. yüzyıldaki ortak hedefi olarak benimsenmiştir. Bu doğrultuda, 21. yüzyılda çevre ve kalkınma sorunlarıyla başa çıkılmasına ve sürdürülebilir kalkınma hedefine ulaşılmasına

yönelik ilkeleri ve eylem alanlarını ortaya koyan "Gündem 21" başlıklı Eylem Planı, BM üyesi ülkelerce kabul edilmiştir.

Gündem 21, "İnsanlık, tarihsel bir dönüm noktasındadır" cümlesiyle başlamaktadır. Çevre sorunlarının tüm dünyada gündemin üst sıralarında yer almaya başlamasının temel nedeni, insanlık için oldukça ürkütücü bir geleceğin netleşmeye başlamasıdır. Giderek kirlenen, doğal kaynakları hesapsızca tüketilen bir dünyada sürekli artan çevresel bozulmaya, hastalılara, yoksulluğa, eşitsizliklere dikkat çekilmektedir. Çıkış yolu olarak ise, temel gereksinimlerin karşılanması, yaşam standartlarının iyileştirilmesi, ekosistemlerin daha iyi korunması ve yönetimi için "küresel ortaklık" kavramı gündeme getirilmektedir.

Gündem 21'in temel yaklaşımı, tüm program alanlarına yönelik finansman politikalarının belirlenmesi, yeni kaynakların oluşturulması, uygulanabilir teknik ve ekonomik araçların belirlenmesi, merkezi yönetim-yerel yönetim ilişkilerinin "yerinden yönetim" anlayışı doğrultusunda güçlendirilmesi, hükümetler ve hükümet dışı kuruluşlar arasında işbirliğinin geliştirilmesi ve halkın etkin katılımının sağlanması gibi öncelikler üzerine kurulmuştur. Kısaca, Gündem 21'de "toplumsal uzlaşma olmadan sürdürülebilir kalkınma hedefine ulaşılamaz" görüşü netlik kazanmıştır.

Gündem 21, hedeflenen amaçların gerçekleştirilmesi ile ilgili sorunların neler olduğu, ne şekilde çözülebilecekleri, hangi alanlarda kimlere ne kadar sorumluluk düştüğünü belirten üç ana, bir tamamlayıcı 40 bölümü içermektedir.

Gündem 21'in 28. Bölümünde, ele alınan sorunların ve çözümlerin büyük bir bölümünün yerel düzeydeki faaliyetlere dayalı olması nedeniyle, belirlenen hedeflerin gerçekleştirilmesinde yerel yönetimlerin katılımının ve işbirliğinin önemi vurgulanmaktadır. "Yerel Gündem 21" kavramının getirildiği bu bölümde, yerel yönetimlerin öncülüğünde, sivil toplumun ve diğer tüm ilgililerin, kentleri için "21. yüzyılın yerel gündemi"ni oluşturmaları karara bağlanmaktadır. Yerel yönetimler ile uluslararası topluluklar, yerel yönetim birlikleri ve diğer yerel yönetimlerin temsilcileri arasındaki işbirliğinin güçlendirilmesi vurgulanmaktadır. Yerel yönetimlerin karar alma, planlama ve uygulama süreçlerine toplumun tüm kesimlerini dahil edebilmek için programlar geliştirilmesi ve uygulanması hedeflenmektedir.

Ülkemizde, YG-21 Programı kapsamında oluşturulan başlıca yerel yönetim mekanizmaları; kent konseyleri, çalışma grupları, kadın ve gençlik meclisleri ile özel ilgi grupları kapsamındaki çocuklar, yaşlılar ve engelliler platformlarından oluşmaktadır.

Kent Konseyleri, merkezi yönetimi, yerel yönetimi ve sivil toplumu bir işbirliği ortaklığı çerçevesinde bir araya getiren başlıca yönetim mekanizmalarıdır. Kent Konseyleri, kendi tüzüklerini hazırlayıp onaylamakta ve bunlara göre faaliyet göstermektedir. Konseyler, kentin kalkınma önceliklerinin ve acil sorunlarının tanımlandığı ve tartışıldığı demokratik platformlar olarak işlev görmektedir.

YG-21 Çalışma Grupları, farklı kurumlardan ve sektörlerden gelen gönüllülerin katkılarını, ilgili kentin öncelikli konularında ve sorun alanlarında yoğunlaştıran bir başka önemli katılımcı mekanizma işlevini görmektedir.

YG-21 Kadın Meclisleri karar alma süreçlerine kadınların etkin katılımının teşviki ve cinsiyet bakış açısının tüm politikalara ve stratejilere yansıtılması gibi öncelikli konulardaki bilinç düzeyinin artmasını kolaylaştırmaktadır. YG-21 Kadın Meclisleri arasındaki bilgi ve deneyim alışverişini güçlendirmek amacıyla, her yıl düzenlenmesi kararlaştırılan “Yerel Gündem 21 Kadın Etkinlikleri Festivali”nin birincisi Ekim 2002’de İzmir’de, ikincisi Eylül 2003’te Bursa’da, üçüncüsü de Eylül 2004’de Samsun’da gerçekleştirilmiştir.

YG-21 Gençlik Meclisleri, gençlerin kapasitelerinin geliştirilmesi ve “yapabilir” kılınmaları, gençliğin her alanda karar alma mekanizmalarına katılımının sağlanması ve AB’ye giriş sürecinde gençliğin rolünün güçlendirilmesi yönündeki çalışmalarını sürdürmektedir. Gençlik Meclisleri, ulusal ölçekli yapılanmanın önemli bir adımı olarak Mayıs 2004’te “YG- 21 Ulusal Gençlik Parlamentosu” oluşturulmuştur.

Kentlerdeki katılımcı yapılar, genelde çocukları, yaşlıları ve engellileri kapsayan **Özel İlgi Grupları**’na yönelik platformlarla güçlendirilmekte ve zenginleştirilmektedir.

Türkiye Yerel Gündem 21 uygulaması 2001 yılında UNDP tarafından, dünyadaki en başarılı uygulamalardan birisi olarak seçilmiş ve 2002 yılı Eylül ayında Güney Afrika Johannesburg’da yapılan BM dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi’nde en iyi uygulama olarak sunulmuştur.

IV.7. Habitat

1976 yılında Kanada'nın Vancouver kentinde BM İnsan Yerleşimleri Konferansı (Habitat-I) toplantısı yapılmıştır. Bu toplantıda özellikle kalkınma yolundaki ülkelerin karşılaştıkları kentleşme ve konut sorunlarının çözümüne katkıda bulunabilmek ve iskân konularında uluslararası çapta işbirliğini sağlayabilmek amacıyla BM Örgütünün içerisinde uzmanlaşacak bir merkez oluşturulması fikri yaygın kabul görmüş ve hemen akabinde BM Genel Kurulunun 19 Aralık 1977 tarih ve 32/167 sayılı kararı ile BM İnsan Yerleşimleri Merkezi (Habitat) ve BM İnsan Yerleşimleri Komisyonu kurulmuştur.

Dünya üzerinde artan nüfusun ihtiyaçlarının sürdürülebilir biçimde karşılanabilmesi amacıyla 1990'lı yıllardan başlayarak bir dizi BM toplantıları gerçekleştirmiş ve alınabilecek önlemleri belirlemeye çalışmıştır. Bu toplantılar sırası ile; 1992 Rio Çevre ve Kalkınma Konferansı, 1993 Viyana İnsan Hakları Dünya Konferansı, 1995 Kopenhag Sosyal Kalkınma Konferansı ve 1996 Habitat II-İnsan Yerleşimleri Dünya Konferansı'dır. Habitat II İnsan Yerleşimleri Dünya Konferansı'nı diğer konferanslardan ayıran özellik, Konferans'ın devletlerarası niteliğinin değişmiş olması ve sivil toplum kuruluşları, platformlar ve sivil inisiyatiflerin konferansta etkin rol almış ve katkıda bulunmuş olmalarıdır.

Habitat II Konferansı 1996 yılında İstanbul'da gerçekleştirilmiştir. Kentsel ve kırsal yerleşimlerin sürdürülebilirliğini ve yeterli barınak ve konut sorunlarını küresel düzeyde sorgulamış, ülkelerin bu sorunlarla baş edebilmesi için yönetsel, toplumsal ve ekonomik bir dizi çağdaş politika ve reforma işaret ederek herkese yeterli konut ve sürdürülebilir insan yerleşimleri oluşturulmasını temel amaç edinmiştir. Bu amaçlara ulaşmak için ise Habitat felsefesi olarak "Kentine Sahip Çıkmak, Çözümde Ortaklık ve Aktif Katılım" kabul edilmiştir. Konferansın uluslararası düzeyde kabul gören karar belgeleri olan İstanbul Deklarasyonu ve Habitat Gündemi uluslararası bir müzakere ortamında hazırlanmış ve ilk beş yıl için eylem planları ortaya koyulmuştur.

Habitat III, 17-20 Ekim 2016'da Ekvator'un başkenti Kito'da gerçekleştirilmiştir. Habitat III, Dünya nüfusunun yarısından fazlasının kentlerde yaşadığı bir dönemde gerçekleştirildiği cihetle, bu dönemin yeni sorun ve ihtiyaçlarına cevap vermeyi amaçlamıştır. Daha önceki Habitat konferansları gibi, Habitat III de BM Sürdürülebilir Kalkınma çerçevesini benimsemekte; 2015'te New York'ta kabul edilen "2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi"ni temel almaktadır. Konferans'ın sonucunda kabul edilen "Yeni Kentsel Gündem", 2030

Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi'nin "Kapsayıcı, güvenli, dirençli ve sürdürülebilir kent ve insan yerleşimleri" başlıklı 11. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi'ni (SKH 11) tamamlayıcı niteliktedir. "Herkes için kent" ana teması etrafında, kimsenin geride bırakılmaması anlayışıyla, göçmenleri de içine alacak şekilde, toplumun tüm kesimlerinin kent hayatına ayırım gözetilmeksizin dâhil edilmesi temel hedefini yansıtmakta; iklim değişikliğine ve çevrenin korunmasına önem atfetmektedir.

BM-Habitat'ın daha etkin hale getirilmesi için kurumsal yapı ve finansman konularında yapılabilecek değişikliklere ilişkin olarak, 5-6 Eylül 2017 tarihlerinde BM Genel Kurulunda, BM İnsan Yerleşimleri Programı değerlendirmesine yönelik üst düzeyli bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Dünya Şehircilik Forumu 9. Oturumu 7-13 Şubat 2018 tarihlerinde Kuala Lumpur'da düzenlenmiştir. Yeni Kentsel Gündem'in uygulama sürecinin ise, ilk 10 yıllık dönem sonunda (2026) gözden geçirilmesi kararlaştırılmıştır.

Ülkemiz, Aralık 2017'de BM Habitat Yönetim Konseyi'ne seçilmiştir. Söz konusu üyeliğimiz 31 Aralık 2020 tarihine kadar sürecektir. Bir sonraki Habitat konferansının 2036'da düzenlenmesi öngörülmektedir.

Kamu yönetiminde yeniden yapılanma çalışmaları kapsamında, mahalli idareler ile ilgili kanunlar yeniden düzenlenmiştir. Bu çerçevede; başta 5393 sayılı Belediye Kanunu, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu, 6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun olmak üzere mahalli idare alanını düzenleyen temel kanunlar olarak uygulamaya konulmuştur.

Mahalli idareler alanında uygulamaya giren yeni kanunların ortaya koyduğu temel düzenlemelerde, insanımızın hayatını kolaylaştıran, daha etkin ve kaliteli hizmet sunumunu esas alan, kaynakların ekonomik ve verimli kullanılmasıyla hizmet arzını artıran ve çağdaş hizmet uygulamalarını hedefleyen bir yaklaşım benimsenmiştir. Yeni kanunlarda ortaya konulan temel ilkeleri şu şekilde özetlemek mümkündür.

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu ile katılımcı, şeffaf, hesap verebilir, daha demokratik ve vatandaş odaklı bir idari yapılanma amaçlanmıştır. Özel idarede valinin konumu yeniden düzenlenerek, valinin il genel meclisine başkanlık yapmasına son verilmiş, il genel meclisinin kendi başkanını seçmesine imkân tanınmış ve özel idarede profesyonel bir idari yapılanma öngörülmüştür.

5393 sayılı Belediye Kanunu çerçevesinde; belediye kuruluşu için yeni esaslar benimsenerek belediye kurulmasındaki nüfus eşiği 5.000'e yükseltilmiş, belirli hallerde belediye ve köylerin tüzel kişiliklerinin kaldırılmasına ve bunların hizmet sunum kapasitesi daha elverişli olan belediyeye katılmasına imkân verilmiştir. Belediye ve mücavir alan sınırlarında bütün işyerlerinin ruhsatlandırma yetkisi belediyelere devredilmiş, belediye meclislerinin her ay toplanması ve belli bir nüfusun üstündeki belediyelerde meclislerin denetim komisyonu kurması hüküm altına alınarak çok daha fonksiyonel bir meclis yapısı ihdas edilmiştir. Belediyelerin kendi kararlarını kendi yetkili organları vasıtasıyla alması ve uygulaması genel kural haline getirilmiş, gereksiz vesayet uygulamaları kaldırılmış ve belediye meclis kararlarının mülki idare

amirleri tarafından onaylanması işlemine son verilmiştir. Belediye teşkilatının norm kadro ilke ve standartlarına göre oluşturulması hüküm altına alınarak kadro ihdas, iptal ve değişiklikleri belediye meclislerinin yetkisine bırakılmıştır. Belediyelerin arsa ve konut üretmesi hususunda diğer kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği ve ortak proje yürütmesine imkân tanınmış ve karar süreçlerinde sivil katılımı arttırmak amacıyla kent konseyleri oluşturulmuş ve vatandaşların belediye hizmetlerine gönüllü katılımına ilişkin esaslar getirilmiştir.

5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu çıkarılarak mahalli idare birlikleri müstakil bir kanunda düzenlenmiştir. Bu Kanundaki düzenlemelerle; su, atık su, katı atık ve benzeri altyapı hizmetleri ile çevre ve ekolojik dengenin korunmasına ilişkin projelerin zorunlu kılması durumunda Bakanlar Kurulu Kararı ile ilgili mahallî idarelerin, bu amaçla kurulmuş birliğe üyeliği zorunlu hale getirilmiş; birliklerde norm kadro esası benimsenmiş, ilçelerde tüm köylerin iştiraki ile o ilçenin adını taşıyan, köylere hizmet götürme birliklerinin kurulması öngörülmüş, köylere götürülecek merkezi idare hizmetlerine ait ödeneklerin bu birliklere aktarılması suretiyle hizmetlerin görülmesine imkân sağlanmıştır. Köylere hizmet götürme birlikleri fonksiyonel hale getirilmiş, mahallî idarelerin menfaatlerinin korunması, gelişmelerine yardımcı olunması, personelinin eğitilmesi ve mahallî idarelerle ilgili kanun hazırlıklarında görüş bildirilmesi amacıyla il özel idarelerini ve belediyeleri temsil etmek üzere ülke düzeyinde sadece birer birlik kurulması hükme bağlanmıştır. Kültür ve turizmi koruma ve gelişim bölgeleri ile turizm merkezlerinde, alanın bütüncül bir anlayışla korunması, geliştirilmesi, tanıtımı, kültür ve turizme ilişkin sosyal ve teknik altyapının gerçekleştirilmesi ve işletilmesi amacıyla alandaki bütün mahalli idarelerin katılımı ile turizm altyapı hizmet birliklerinin kurulması ve bu birliklerde, alandaki turizm belgeli konaklama tesislerinin ve deniz turizmi tesislerinin temsiline imkân tanınmıştır.

Öte yandan, genel bütçe vergi gelirlerinden il özel idareleri ve belediyelere aktarılan paylar konusunda yeni ilke ve esaslar ihdas eden bir yasal düzenleme yapılmıştır. Mahalli idarelerin gelirlerinde önemli artışlar sağlayan bu Kanunla diğer bazı önemli esaslar da ortaya konulmuştur. 5779 sayılı İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkındaki Kanun ile pay dağıtımına ilişkin yeni ilkeler ortaya konulmuştur.

Böylece il özel idarelerinin hizmet alanına göre yüzölçümleri, köy sayıları, kırsal alan nüfusları ve gelişmişlik endeksi gibi birçok unsur da pay dağıtım sistemine dâhil edilerek hizmet alanı ve ihtiyacı yüksek yörelere daha fazla kaynak aktarılması mümkün hale gelmiştir.

Diğer taraftan, belediye pay dağıtım sisteminde de yeni esaslar getirilmiştir. Bu kapsamda, belediyelere ayrılan payın yüzde 80'lik kısmı nüfusa ve yüzde 20'lik kısmının ise gelişmişlik endeksine göre dağıtılması esası getirilmiştir.

Ülkemizdeki belediye sayısındaki sürekli artış eğilimi, çok düşük nüfuslu ve hizmet üretemeyen belediyelerin oluşmasına yol açmıştır. Bu sakıncaların giderilmesi amacıyla, 5747 sayılı Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile büyükşehirler dâhilindeki ilk kademe belediyelerinin tüzel kişiliğine son verilmiştir. Ayrıca 6360 sayılı Kanunla büyükşehirlerdeki belde belediyeleri kapatılmış ve belediye sayısında önemli bir düşüş meydana gelmiştir.

2017 yılında mahalli idareler alanında yapılan mevzuat düzenlemeleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:9

Mevzuat Düzenlemeleri

Sıra No	Adı	Amacı	Resmi Gazete Tarih ve Sayısı
1	680 Sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname	KHK ile 442 sayılı Köy Kanunu'nda yapılan değişiklikle; ilişiği kesilmiş güvenlik korucularının operasyonel faaliyetler kapsamında valinin teklifi ve Bakanın onayıyla tekrar göreve çağrılabilmesi, harcırah ve ek tazminattan yararlandırılması hususları düzenlenmiştir.	06/01/2017-29940 Mükerrer
2	690 Sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname	KHK ile 442 sayılı Köy Kanunu'nda yapılan değişiklikle; -Güvenlik korucularının yeşil kart kapsamında sağlık hizmetlerinden yararlanacaklarına dair hüküm ile 5510 sayılı Kanuna tabi olmadıklarına dair hükmün yürürlükten kaldırılması, güvenlik korucularının çalıştıkları sürece işçi statüsünde sayılmamaları ve işsizlik sigortası kapsamında sigortalı sayılmamaları öngörülmektedir. -Kanunun güvenlik korucularına aylık bağlanmasıyla ilgili yeni düzenlemeler sonrası	29/04/2017-30052

		uygulama olanağı kalmayacak olan hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır. -Güvenlik korucusu olarak görev yapmış ve bu görevi sona ermiş olanların yürürlükten kaldırılan mevzuat kapsamındaki haklarının devam etmesi ve mülga mevzuat kapsamında aylık bağlanmış olan güvenlik korucularının dul eşlerinin yanında 5510 sayılı Kanun kapsamında belirlenecek diğer hak sahiplerine de (çocuk, anne ve babalarına) aylık bağlanması amaçlanmıştır.	
3	694 Sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname	KHK ile 442 sayılı Köy Kanunu'nda yapılan değişiklikle; güvenlik korucuları ve gönüllü güvenlik korucuları hakkında teroristle mücadele görevlerinin ifasıyla ilgili soruşturma ve kovuşturma açılması halinde en fazla üç avukatın ücretinin İçişleri Bakanlığı bütçesine konulacak ödenekten valilikler tarafından karşılanması öngörülmektedir.	25/08/2017-30165
4	7061 Sayılı Bazı Vergi Kanunları ile Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun	442 sayılı Köy Kanunu'nda yapılan değişiklikle; köy yerleşim alanlarında bulunan ve köyde ikamet eden ve köy nüfusuna kayıtlı olup evi bulunmayan ihtiyaç sahiplerine satılan taşınmazlar üzerinde 31/12/2020 tarihine kadar çeşitli nedenlerle bina yapmayanlara ya da taksitlerini ödemeyenlere ilave süre vermek suretiyle bu vatandaşlarımızın satın aldıkları taşınmazları üzerinde bina yapmalarına ve taksitlerini ödemelerine imkân sağlanmak suretiyle bu vatandaşlarımızın mağduriyetlerinin önlenmesi ve verilen bu süre içerisinde de bina yapılmaması veya taksitlerin ödenmemesi durumunda bu taşınmazların köy tüzel kişiliği adına, tüzel kişiliğini kaybeden köylerde ise ilgili belediye adına resen tapuda tescil edilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca, 31/12/2020 tarihinden önce ek 13'üncü maddede belirtilen süreleri dolacak olan hak sahiplerinin bu süreleri de 31/12/2020 tarihine kadar uzatılmıştır.	05/12/ 2017-30261
5	7033 Sayılı Sanayinin Geliştirilmesi ve Üretimin Desteklenmesi Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun	394 sayılı Hafta Tatili Hakkında Kanunun yürürlükten kaldırılması sebebiyle 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 58'inci maddesinde değişiklik yapılmıştır.	01/07/2017-30111
6	7061 Sayılı Bazı Vergi Kanunları ile Diğer Bazı	5393 sayılı Belediye Kanunu'nda yapılan değişiklikle;	05/12/ 2017-30261

	Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun	<p>-5393 sayılı Belediye Kanunu uyarınca su ve atık su tarifeleri belediye meclisleri tarafından belirlenmekte olup tarifeler tüketicinin konut, işyeri, resmi daire olması gibi durumlar gözetilerek farklılık gösterebilmektedir. Kamu kurum ve kuruluşlarına uygulanan ücret tarifelerini konutlar için belirlenen tarifeye yakın belirleyen belediyelerin yanı sıra konut tarifesinin iki katı ile altı katı üzerinde uygulayan belediyelerde bulunmaktadır. 5393 sayılı Kanuna eklenen ek maddeyle kamu kurumlarına uygulanan su ve atık su tarifelerinde uygulama birliğinin sağlanması, su tüketim bedellerinin kamuya olan yükünün düşürülmesi ve kamuya uygulanan yüksek artırımlı tarifelerin makul bir düzeye indirilmesi amacıyla kamu kurum ve kuruluşlarına uygulanacak su ve atık su tarifelerine sınır getirilmekte, kamuya ait eğitim kurumları, yurtlar, okul pansiyonlar ve hastanelerden abonelik, açma kapama, bağlantı, teminat, güvence bedeli, katılma payı ve benzeri ad altında herhangi bir ücret talep edilememesi amaçlanmaktadır. Maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce tahsil edilmiş olan abonelik, açma kapama, bağlantı, teminat, güvence bedeli, katılma payı ve benzeri ödemeler için önceki düzenlemeler çerçevesinde uygulamaların devam edeceği tabiidir.</p> <p>-5393 sayılı Belediye Kanunu'nun belediyelerin yetki ve imtiyazlarını düzenleyen 15 inci maddesinin altınca fıkrasında belediye ve bağlı idarelerin, meclis kararıyla mabetlere indirimli bedelle ya da ücretsiz olarak içme ve kullanma suyu verebileceği hüküm altına alınmıştır. Madde ile, isteyen belediyelerin meclis kararıyla mabetlerin yanı sıra eğitim kurumlarına, yurtlara, okul pansiyonlarına ve hastanelere de indirimli bedelle ya da ücretsiz olarak içme ve kullanma suyu verebilmesi amaçlanmaktadır.</p>	
7	7061 Sayılı Bazı Vergi Kanunları ile Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun	6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunda yapılan değişikliklerle; 6360 sayılı Kanunla tüzel kişiliği kaldırılan köylerde uygulanması öngörülen vergi, resim, harç, katılım payı ve ücretlere ilişkin istisnaların uygulama süreleri 31/12/2017 iken 31/12/2020 tarihine uzatılmıştır.	05/12/2017-30261
8	Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Yönetmeliği	İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelikte yapılan değişikliklerle;	21/01/2017-29955

		Ruhsatsız olarak işletilen işyerlerinin faaliyetinin men'i ile yetkili idarenin men kararını uygulamaması halinde kararın kolluk güçlerince uygulanması hususu düzenlenmiştir.	
9	İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik	Sıvılaştırılmış petrol gazı (LPG) tüplerinin terör örgütleri tarafından el yapımı patlayıcı (EYP) imalinde kullanılmasını önlemek amacıyla, bunların dağıtım merkezleri ve perakende satış yerleri ile varsa tüp depolamak için kullandığı yerlerde işyerlerine giren ve çıkanların tespiti amacıyla gerekli kamera kayıt sisteminin kurulması amaçlanmaktadır.	03/01/ 2017-29937
10	İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik	Yönetmeliğin ekinde yer alan güzellik salonlarında görev yapan güzellik uzmanlarının yargı kararları ve Sağlık Bakanlığı Bilimsel ve Teknik Kurulu Raporuna uygun olarak lazer epilasyon yöntemleri hariç tıbbi cihaz kapsamına girmeyen cihazları kullanarak tıbbi amaçlı olmayan epilasyon ve depilasyon işlemleri yapmaları öngörülüp konuyla ilgili yeniden düzenleme yapılarak, bu görevlilerin alması gereken eğitim ve kurs bilgileri yeniden düzenlenmektedir. Ayrıca, güzellik salonlarına alınan epilasyon ve depilasyon amaçlı cihazlar ile bu cihazların taşıdığı teknik özelliklerin yıllık olarak yetkili idarelere bildirilmesi ve bu salonlarda yapılacak denetimlerde mahalli idare personelinin yanı sıra il sağlık müdürlüğü temsilcisinin de yer alması sağlanarak, denetimlerde kullanılacak cihazlar belirtilmektedir.	30/03/2017-30023
11	Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik	Kentsel sit alanlarına yönelik 5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun kapsamında Bakanlar Kurulu kararı ile yenileme alanları belirlenmektedir. Yenileme alanlarına yönelik ilgili idarelerce hazırlanan yenileme avan ve yenileme uygulama projeleri Koruma Bölge Kurullarınca değerlendirilmektedir. Koruma Bölge Kurulları 2863 sayılı Kanunun 58. maddesi kapsamında arkeoloji, sanat tarihi, hukuk, mimari ve şehir plancılığı konularında uzmanlaşmış kişiler arasından Bakanlıkça seçilecek 7 üyeden oluşmaktadır.	17/08/2017-30157

		<p>İlgili idarelerce tescilli yapılara ait rölöve, restitüsyon ve restorasyon projeleri, mimari proje ile statik, tesisat, elektrik, ulaşım ve altyapı projeleri yenileme uygulama projeleri olarak yenileme alanı koruma kurullarına iletilerek projeler değerlendirilmektedir. Koruma Bölge Kurullarına iletilen statik, tesisat, elektrik, ulaşım ve altyapı projelerinin değerlendirebilecek meslek gurubundan kurul üyesi bulunmadığından söz konusu projeler teknik olarak yeterince incelenememektedir. Ancak bahse konu projeler kurulda görüşülmeden de uygulamaya geçilemediği için gereksiz zaman kaybına sebep olmaktadır.</p> <p>Yenileme alanı koruma kurullarında mimari uygulama projeleri yapısal yönden kentsel sit alanının mevcut mimari dokusuna uygunluğu, siluet ve kitle ve gabari olarak uygunluğu yönünden değerlendirilmektedir.</p> <p>Sonuç olarak statik, tesisat, elektrik, ulaşım ve altyapı projelerinin koruma kurullarında 2863 sayılı Yasa ile belirlenen Kurul içerisinde ilgili meslek gurubunun olmaması mimari projelerin tescilli yapılarla olan bağlantısı ve tarihi dokuya katkısı açısından değerlendirildiğinden anılan projelerin koruma kurulunda değerlendirilmesi korumacılık adına bir katkı sağlamamakta ve zaman kaybına sebep olmaktadır.</p> <p>Söz konusu Yönetmelik Taslağı ile ayrıca ilgili Yönetmeliğin yürürlükteki mevzuata uygun hale getirilmesi amaçlanmıştır.</p>	
12	Belediye Zabıta Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik	Yönetmeliğin zabıta memuru alımına ilişkin bazı hükümlerinin yargı mercileri tarafından yürütmesinin durdurulması ve iptali nedeniyle, zabıta memuru alımına ilişkin hususlar yeniden düzenlenmektedir.	14/11/2017-30240
13	Belediye İtfaiye Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik	Yönetmeliğin itfaiye eri alımına ilişkin bazı hükümlerinin yargı mercileri tarafından yürütmesinin durdurulması ve iptali nedeniyle, itfaiye eri alımına ilişkin hususlar yeniden düzenlenmektedir.	14/11/2017-30240

14	Mahalli İdarelere İlk Defa Atanacaklara Dair Sınav ve Atama Yönetmeliği	İl özel idareleri, belediyeler ve bunlara bağlı kuruluşlar ile mahalli idare birlikleri ve döner sermayeli kuruluşlara ilk defa memur olarak atanacaklara ilişkin usul ve esasları düzenlenmektedir.	14/11/2017-30240
15	Köylere Hizmet Götürme Birliği İhale Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik	Yönetmelik değişikliği ile bürokrasi sürecinin basitleştirilmesi, iş sürecinin kolaylaştırılması ve etkin hale getirilmesi amaçlanmıştır.	28/05/2017-30079

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2018

2017 yılında mahalli idareler alanında; bir yönetmelik çıkarılmış, dört yönetmelik değişikliği yapılmıştır.

Mahalli idarelerin insan kaynaklarını; memur, sözleşmeli personel ve işçi statüsünde çalışan personel oluşturmaktadır.

VI.1. Mahalli İdarelerin Personel Sayıları

2016 ve 2017 yıllarına ait, türleri itibarıyla mahalli idarelerin personel sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:10

Türleri İtibarıyla Mahalli İdarelerin Personel Sayıları

Mahalli İdare Türü	Memur		Sözleşmeli Personel		İşçi				Toplam	
	2016	2017	2016	2017	Sürekli		Geçici		2016	2017
					2016	2017	2016	2017		
İl Özel İdaresi	5.383	5.298	335	410	8.701	8.328	172	72	14.591	14.108
Belediyeler	96.956	96.575	11.714	12.535	64.887	62.849	5.258	5.296	178.815	177.255
Belediye Bağlı İdareleri	12.356	12.819	1.308	1.459	14.648	15.175	231	232	28.543	29.685
Mahalli İdare Birlikleri	271	162	167	84	438	233	228	279	1.104	758
Toplam	114.966	114.854	13.524	14.488	88.674	86.585	5.889	5.879	223.053	221.806

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2018

2017 yılı itibarıyla mahalli idarelerde çalışan toplam 221.806 personelin; 177.255'i belediyelerde, 14.108'i il özel idarelerinde, 29.685'i belediye bağlı idarelerinde, 758'i mahalli idare birliklerinde (KHGB hariç) çalışmaktadır.

VI.1.1. Hizmet Grupları İtibarıyla Mahalli İdarelerde Çalışan Memur Sayıları

2016 ve 2017 yıllarında mahalli idarelerde çalışan memur sayıları hizmet grupları itibarıyla aşağıda gösterilmiştir:

Tablo:11

Hizmet Grupları İtibarıyla Mahalli İdareler Memur Sayıları

Yıl	Yönetici ve Nitelikli Personel	İdari Personel	Teknik Personel	Sağlık Personeli	Yardımcı Hizmetler Personeli	Zabıta Personeli	İtfaiye Personeli	Diğer Kadrolardaki Personel	Toplam Memur Sayısı
2016	11.774	33.105	34.443	2.953	2.843	15.643	8.392	5.813	114.966
2017	11.458	32.529	34.451	2.871	2.499	15.310	7.942	7.794	114.854

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2018

2017 yılı itibarıyla mahalli idarelerde çalışan toplam 114.854 memurun 11.458'i yönetici ve nitelikli, 32.529'u idari, 34.451'i teknik, 2.871'i sağlık, 2.499'u yardımcı hizmetler, 15.310'u zabıta, 7.942'si itfaiye, 7.794'ü diğer kadrolardaki personeldir.

VI.1.2. Mahalli İdarelerin Sözleşmeli Personel Sayıları

2016 ve 2017 yıllarında mahalli idarelerde görev yapan sözleşmeli personel sayıları aşağıda belirtilmiştir:

Tablo:12

Mahalli İdarelerin Sözleşmeli Personel Sayıları

Mahalli İdare Türü	Tam Zamanlı Çalışan Personel Sayısı		Kısmi Zamanlı Çalışan Personel Sayısı		Toplam	
	2016	2017	2016	2017	2016	2017
İl Özel İdareleri	335	410	16	10	351	420
Belediyeler	11.714	12.535	473	254	12.187	12.789
Belediye Bağlı İdareleri	1.308	1.459	0	0	1.308	1.459
Mahalli İdare Birlikleri	167	84	32	15	199	99
Toplam	13.524	14.488	521	279	14.045	14.767

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2018

2017 yılı itibarıyla mahalli idarelerde; 14.488'i tam zamanlı, 279'u kısmi zamanlı olmak üzere toplam 14.767 sözleşmeli personel çalışmaktadır.

VI.1.3. Mahalli İdarelerin İşçi Sayıları

2016-2017 yıllarına ait mahalli idarelerin işçi sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:13

Mahalli İdarelerin İşçi Sayıları

Mahalli İdare Türü	Sürekli İşçi Sayısı		Geçici İşçi Sayısı	
	2016	2017	2016	2017
İl Özel İdareleri	8.701	8.328	172	72
Belediyeler	64.887	62.849	5.258	5.296
Belediye Bağlı İdareleri	14.648	15.175	231	232
Mahalli İdare Birlikleri	438	233	228	279
Toplam	88.674	86.585	5.889	5.879

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2018

2017 yılı itibarıyla mahalli idarelerde 86.585 sürekli işçi, 5.879 geçici işçi çalışmaktadır.

VI.1.4. Mahalli İdarelerde Hizmet Satın Alma Yöntemiyle Çalıştırılan Personel Durumu

2016-2017 yıllarına ait mahalli idarelerin Personel Çalıştırılmasına Dayalı Hizmet Alımı yöntemiyle çalıştırılan personel sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:14

Mahalli İdarelerde Hizmet Alımı Yöntemiyle Çalıştırılan Personel Sayıları

Mahalli İdare Türü	Hizmet Satın Alma Yöntemiyle Çalıştırılan Toplam Personel Sayısı	
	2016	2017
İl Özel İdareleri	4.624	5.526
Belediyeler	303.293	300.572
Belediye Bağlı İdareleri	38.527	35.685
Mahalli İdare Birlikleri	858	1.765
Toplam	347.302	343.548

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2018

2017 yılı itibarıyla mahalli idarelerde; 343.548 personel hizmet alımı yöntemiyle çalışmaktadır. Bunun 5.526'sı il özel idarelerinde, 300.572'si belediyelerde, 35.685'i belediye

bağlı idarelerinde ve 1.765'i mahalli idare birliklerindedir. Mahalli idarelerde çalışan kadrolu personel sayısında azalma trendi gözlenmekle beraber, hizmet alımı yöntemiyle personel çalıştırmada sürekli bir artış gözlemlenmektedir.

VI.1.5. Toplam Kamu Personeli Sayısı ve Mahalli İdarelerin Personel Durumu

2016 ve 2017 yıllarına ait toplam kamu personel sayıları ve mahalli idarelerdeki personel sayıları karşılaştırmalı olarak aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:15

Mahalli İdareler Personelinin Toplam Kamu Personeli İçindeki Oranı

Personel Türü	2016			2017		
	Toplam Kamu Personeli	Toplam Mahalli İdareler Personeli	Mahalli İdareler Personeli/ Toplam Kamu Personeli (%)	Toplam Kamu Personeli	Toplam Mahalli İdareler Personeli	Mahalli İdareler Personeli/ Toplam Kamu Personeli (%)
Memur	2.485.390	114.966	4,63	2.453.937	114.854	4,68
Sözleşmeli Personel	127.136	13.524	10,64	166.897	14.488	8,68
Sürekli İşçi	242.340	88.674	36,59	229.842	86.585	37,67
Geçici İşçi	25.907	5.889	22,73	25.770	5.879	22,81
Toplam*	2.880.773	223.053	7,74	2.876.446	221.806	7,71

* Toplam kamu personeli sayısına kapsam dışı işçi sayısı (3.572) da dahildir.

Kaynak: DPB, <http://www.dpb.gov.tr> ve MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2018

Türkiye’de kamuda istihdam edilen personel sayısı 2.876.446’dır. Bunun 221.806’sı mahalli idareler personelidir. Mahalli idarelerin kamu istihdamı içindeki payı %7,71’e karşılık gelmektedir. Mahalli idarelerdeki memur sayısının kamuda çalışan toplam memur sayısı içindeki oranı %4,68, mahalli idarelerdeki sözleşmeli personel sayısının kamuda çalışan toplam sözleşmeli personel sayısı içindeki oranı %8,68, mahalli idarelerdeki sürekli işçi sayısının kamuda çalışan toplam sürekli işçi sayısı içindeki oranı %37,67, mahalli idarelerdeki geçici işçi sayısının kamuda çalışan toplam geçici işçi sayısı içindeki oranı ise %22,81’dir.

5393 sayılı Belediye Kanununun 49’uncu maddesi ile getirilen sınırlama belediyeleri personel istihdamı konusunda daha dikkatli davranmaya yöneltmiştir. 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununa dayanılarak çıkartılan norm kadro yönetmelikleri ile mahalli idarelerde personel istihdamına belli bir disiplin getirilmiştir. 5393

sayılı Belediye Kanununun 49'uncu maddesi nitelikli personel istihdamını kolaylaştıran hükümler ihtiva etmektedir.

VI.2. İl Özel İdarelerinin İnsan Kaynakları

İl özel idaresi teşkilatı; genel sekreterlik, malî işler, sağlık, tarım, imar, insan kaynakları, hukuk işleri birimlerinden oluşur. İlin nüfusu, fiziki ve coğrafi yapısı, ekonomik, sosyal, kültürel özellikleri ile gelişme potansiyeli dikkate alınarak norm kadro sistemine ve ihtiyaca göre oluşturulacak diğer birimlerin kurulması, kaldırılması veya birleştirilmesi il genel meclisinin kararıyla olur. Bu birimler müdürlük şeklinde kurulur. İlçelerde, özel idare işlerini yürütmek amacıyla kaymakama bağlı ilçe özel idare teşkilâtı oluşturulabilir.

İl özel idarelerinin norm kadroları, 10.06.2007 tarihli ve 26548 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "İl Özel İdareleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelik'te belirtilen esaslar çerçevesinde il genel meclisi kararıyla belirlenir. İl özel idarelerinde sözleşmeli personel ile kısmi zamanlı sözleşmeli personel çalıştırılması hususunda Belediye Kanunu'nun 49'uncu maddesi hükümleri uygulanır. Kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilmekte olan memurlar valinin talebi, kendilerinin isteği ve kurumlarının muvafakatiyle il özel idarelerinin birim müdürü ve üstü yönetici kadrolarında görevlendirilebilirler.

VI.2.1. Hizmet Grupları İtibarıyla İl Özel İdareleri Personel Sayıları

2016 ve 2017 yıllarına ait hizmet grupları itibarıyla il özel idarelerinin personel sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:16

Hizmet Grupları İtibarıyla İl Özel İdareleri Personel Sayıları

Yıl	Yönetici Personel ve Nitelikli	İdari Personel	Teknik Personel	Sağlık Personeli	Yardımcı Hizmetler Personeli	Diğer Kadrolardaki Personel	Toplam Memur Sayısı	Sözleşmeli Personel	İşçi		Toplam
									Sürekli	Geçici	
2016	993	1.838	2.127	33	293	99	5.383	335	8.701	172	14.591
2017	901	1.836	2.120	35	272	4	5.298	410	8.328	72	14.108

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2018

İl özel idarelerinde; 5.298 memur, 410 sözleşmeli personel, 8.328 sürekli işçi, 72 geçici işçi olmak üzere toplam 14.108 personel istihdam edilmektedir.

VI.3. Belediyelerin İnsan Kaynakları

Belediye teşkilâtı norm kadroya uygun olarak; yazı işleri, malî hizmetler, fen işleri ve zabıta birimlerinden oluşur. Beldenin nüfusu, fizikî ve coğrafi yapısı, ekonomik, sosyal ve kültürel özellikleri ile gelişme potansiyeli dikkate alınarak, norm kadro ilke ve standartlarına uygun olarak gerektiğinde, sağlık, itfaiye, imar, insan kaynakları, hukuk işleri ve ihtiyaca göre diğer birimler oluşturulabilir. Bu birimlerin kurulması, kaldırılması veya birleştirilmesi belediye meclisinin kararıyla olur.

Büyükşehir belediyesi teşkilâtı; norm kadro esaslarına uygun olarak genel sekreterlik, daire başkanlıkları ve müdürlüklerden oluşur. Birimlerin kurulması, kaldırılması veya birleştirilmesi büyükşehir belediye meclisinin kararı ile olur.

Belediye ve Büyükşehir Belediyesi norm kadroları, 22.02.2007 tarihli ve 26442 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Belediye ve Bağlı Kuruluşları İle Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke Standartlarına Dair Yönetmelik” çerçevesinde belediye veya büyükşehir belediye meclisi tarafından belirlenir.

Belediye ve bağlı kuruluşlarında, norm kadroya uygun olarak çevre, sağlık, veterinerlik, teknik, hukuk, ekonomi, bilişim ve iletişim, plânlama, araştırma ve geliştirme, eğitim ve danışmanlık alanlarında avukat, mimar, mühendis, şehir ve bölge plâncısı, çözümleyici ve programcı, tabip, uzman tabip, ebe, hemşire, veteriner, kimyager, teknisyen ve tekniker gibi uzman ve teknik personel yıllık sözleşme ile çalıştırılabilir. Sözleşmeli personel eliyle yürütülen hizmetlere ilişkin boş kadrolara ayrıca atama yapılamaz.

Avukat, mimar, mühendis (inşaat mühendisi ve harita mühendisi olmak kaydıyla) ve veteriner kadrosu bulunmayan veya işlerin azlığı nedeniyle bu unvanlarda kadrolu personel istihdamına ihtiyaç duyulmayan belediyelerde, bu hizmetlerin yürütülmesi amacıyla, haftanın ya da ayın belirli gün veya saatlerinde kısmi zamanlı olarak sözleşme ile personel çalıştırılabilir. Kısmi zamanlı olarak çalıştırılacak personel sayısı yukarıda belirtilen her unvan için birden fazla olamaz ve bunlarla yapılacak sözleşme süresi takvim yılını aşamaz.

Belediyenin yıllık toplam personel giderleri, gerçekleşen en son yıl bütçe gelirlerinin 213 sayılı Vergi Usul Kanunu’na göre belirlenecek yeniden değerlendirme katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarın yüzde otuzunu aşamaz. Nüfusu 10.000’in altında olan belediyelerde bu oran yüzde kırk olarak uygulanır. Yıl içerisinde aylık ve ücretlerde beklenmedik bir artışın

meydana gelmesi sonucunda personel giderlerinin söz konusu oranları aşması durumunda, cari yıl ve izleyen yıllarda personel giderleri bu oranların altına ininceye kadar yeni personel alımı yapılamaz.

VI.3.1. Hizmet Grupları İtibarıyla Belediyelerin Personel Sayıları

2016 ve 2017 yıllarına ait hizmet grupları itibarıyla belediyelerin personel sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:17

Hizmet Grupları İtibarıyla Belediyelerin Personel Sayıları

Yıl	Yönetici Personel ve Nitelikli	İdari Personel	Teknik Personel	Sağlık Personeli	Yardımcı Hizmetler Personeli	Zabıta Personeli	İtfaiye Personeli	Diğer Personel	Toplam Memur Sayısı	Sözleşmeli Personel	İşçi		Toplam
											Sürekli	Geçici	
2016	9.106	26.120	27.647	2.747	2.387	15.643	8.392	4.914	96.956	11.714	64.887	5.258	178.815
2017	8.969	25.481	27.377	2.615	2.060	15.193	7.833	7.047	96.575	12.535	62.849	5.296	177.255

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2018

Belediyelerde 96.575 memur, 12.535 sözleşmeli personel, 62.849 sürekli işçi, 5.296 geçici işçi olmak üzere; toplam 177.255 personel istihdam edilmektedir.

VI.3.2. Belediye Türlerine Göre İnsan Kaynakları

2017 yılına ait belediyelerin türlerine göre personel sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:18

Belediye Türlerine Göre Personel Sayıları

Belediye Türü	Yönetici Personel ve Nitelikli	İdari Personel	Teknik Personel	Sağlık Personeli	Yardımcı Hizmetler Personeli	Zabıta Personeli	İtfaiye Personeli	Diğer Kadrolardaki Personel	Toplam Memur Sayısı	Sözleşmeli Personel	İşçi		Toplam
											Sürekli	Geçici	
Büyükşehir Belediyeleri	2.250	6.769	11.248	1.164	457	3.388	5.714	1.209	32.200	4.801	15.554	184	52.739
İl Belediyesi	770	2.328	2.365	142	151	1.263	986	2.435	10.440	862	8.705	353	20.360
Büyükşehir İlçe Belediyesi	4.736	13.350	11.903	1.141	1.050	9.002	4	2.617	43.803	5.654	27.743	3.365	80.564
İlçe Belediyeleri	978	2.251	1.487	147	290	1.195	884	524	7.755	991	8.121	939	17.806
Belde Belediyeleri	235	783	374	21	112	345	246	261	2.378	227	2.725	457	5.787
Toplam	8.969	25.481	27.377	2.615	2.060	15.193	7.833	7.047	96.575	12.535	62.849	5.296	177.255

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2018

Belediyelerde çalışan toplam 177.255 personelin; 52.739'u büyükşehir belediyelerinde, 20.360'ı il belediyelerinde, 80.564'ü büyükşehir ilçe belediyelerinde, 17.806'sı ilçe belediyelerinde ve 5.787'si belde belediyelerinde çalışmaktadır.

VI.3.3.Belediye Bağlı İdarelerinin İnsan Kaynakları

2016 ve 2017 yıllarına ait hizmet grupları itibarıyla belediye bağlı idarelerinin personel sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:19

Hizmet Grupları İtibarıyla Belediye Bağlı İdarelerinin Personel Sayıları

Yılı	Yönetici ve Nitelikli Personel	İdari Personel	Teknik Personel	Sağlık Personeli	Yardımcı Hizmetler Personeli	Diğer Kadrolardaki Personel	Toplam Memur Sayısı	Sözleşmeli Personel	İşçi		Toplam
									Sürekli	Geçici	
2016	1.636	5.085	4.570	166	138	761	12.356	1.308	14.648	231	28.543
2017	1.561	5.282	5.006	184	136	0	12.819	1.459	15.175	232	29.685

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2018

Bağlı idarelerde; 12.819 memur, 1.459 sözleşmeli personel, 15.175 sürekli işçi, 232 geçici işçi olmak üzere toplam 29.685 personel istihdam edilmektedir.

VI.4. Mahalli İdare Birliklerinin İnsan Kaynakları

Norm kadroya uygun olarak birlik teşkilâtı; birlik müdürü, yazı işleri, malî işler birimleriyle birliğin faaliyet alanına göre kurulacak teknik işler biriminden oluşur. Ülke düzeyinde kurulan birliklerle üye sayısı yüzden fazla olan birliklerde teşkilât, norm kadroya uygun olarak; genel sekreter, yazı işleri ve malî işler birimleriyle birliğin faaliyet alanında olmak ve sayısı üçü geçmemek üzere birlik meclisinin kararıyla kurulacak diğer birimlerden oluşur. Mahalli İdare Birlikleri norm kadroları, 22.02.2007 tarihli ve 26442 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Belediye ve Bağlı Kuruluşları İle Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke Standartlarına Dair Yönetmelik" çerçevesinde birlik meclisi tarafından belirlenir. Kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan memurlar, Belediye Kanunu'nda belirtilen esas ve usule göre birlik genel sekreteri veya diğer üst yönetici kadrolarında görevlendirilebilir.

VI.4.1. Hizmet Grupları İtibarıyla Mahalli İdare Birliklerinin Personel Sayıları

2016 ve 2017 yıllarına ait hizmet grupları itibarıyla mahalli idare birliklerinin personel sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:20

Hizmet Grupları İtibarıyla Mahalli İdare Birliklerinin Personel Sayıları

Yılı	Yönetici Personel ve Nitelikli Personel	İdari Personel	Teknik Personel	Sağlık Personeli	Yardımcı Hizmetler Personeli	İtfaiye Personeli	Diğer Kadrolardaki Personel	Toplam Memur Sayısı	Sözleşmeli Personel	İşçi		Toplam
										Sürekli İşçi	Geçici İşçi	
2016	39	62	99	7	25	0	39	271	167	438	228	1.104
2017	24	40	64	5	10	0	18	162	84	233	279	758

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2018

Mahalli idare birliklerinde; 162 memur, 84 sözleşmeli personel, 233 sürekli işçi, 279 geçici işçi olmak üzere; toplam 758 personel istihdam edilmektedir. Köylere hizmet götürme birliklerinin personel sayıları bu sayılara dahil değildir.

VII

MAHALLİ İDARELERİN FİZİKİ KAYNAKLARI

VII.1. Mahalli İdarelerin Maddi Duran Varlıkları

2016 ve 2017 yılları itibarıyla mahalli idarelerin maddi duran varlıkları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:21

Mahalli İdarelerin Maddi Duran Varlıkları (1.000 TL)

Aktif (Varlıklar)	2016	2017
Arazi ve Arsalar	98.147.361,7	116.698.400,9
Yer Altı ve Yer Üstü Düzenleri	90.094.209,4	109.306.141,0
Binalar	43.619.854,2	47.834.897,1
Tesis, Makine ve Cihazlar	4.462.460,0	4.889.432,2
Taşıtlar	9.128.343,9	10.900.660,8
Demirbaşlar	3.963.620,7	4.897.146,0
Diğer Maddi Duran Varlıklar	1.533.697,4	2.516.833,1
Birikmiş Amortismanlar (-)	-24.769.586,9	-29.122.748,5
Yapılmakta Olan Yatırımlar	35.967.931,4	48.914.996,2
Yatırım Avansları	679.392,5	1.023.933,0
Toplam	262.827.284,3	317.859.691,7

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasebat.gov.tr/>, 2018

2017 yılı itibarıyla belediyeler, il özel idareleri ve mahalli idare birliklerinin sahip olduğu maddi varlıkların %71,1'ini arazi ve arsalar ile yer altı ve yer üstü düzenlerinin oluşturduğu görülmektedir.

VIII.1. MAHALLİ İDARELERİN BÜTÇE GERÇEKLEŞMELERİ

VIII.1.1. Mahalli İdarelerin Bütçe Gerçekleşmelerine İlişkin Genel Göstergeler

2016 ve 2017 yılları itibarıyla mahalli idarelerin bütçe gerçekleştirmeleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:22

Mahalli İdarelerin Bütçe Gerçekleşmeleri (1.000 TL)

Yılı	Bütçe Giderleri	Bütçe Gelirleri	Bütçe Dengesi
2016	121.184.088	109.374.491	-11.809.597
2017	151.262.912	133.766.501	-17.496.411

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasibat.gov.tr/>, 2018

Mahalli idarelerin bütçe gelirlerinin bütçe giderlerinin 2016 yılında %90,3'ünü, 2017 yılında %88,4'ünü karşıladığı görülmektedir.

VIII.1.2. Belediyelerin Bütçe Gerçekleşmelerine İlişkin Genel Göstergeler

2016 ve 2017 yılları itibarıyla belediyelerin bütçe gerçekleştirmeleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:23

Belediyelerin Bütçe Gerçekleşmeleri (1.000 TL)

Yılı	Bütçe Giderleri	Bütçe Gelirleri	Bütçe Dengesi
2016	91.269.961	80.994.408	-10.275.553
2017	112.048.078	97.148.981	-14.899.097

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasibat.gov.tr/>, 2018

Belediyelerin bütçe gerçekleşmeleri incelendiğinde; 2016 yılında bütçe gelirlerinin bütçe giderlerinin %88,7'sini, 2017 yılında %86,7'sini karşıladığı görölmektedir.

VIII.1.3. Belediye Bağlı İdarelerinin Bütçe Gerçekleşmelerine İlişkin Genel Göstergeler

2016 ve 2017 yılları itibarıyla belediye bağlı idarelerinin bütçe gerçekleşmeleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:24

Belediye Bağlı İdarelerinin Bütçe Gerçekleşmeleri (1.000 TL)

Yılı	Bütçe Giderleri	Bütçe Gelirleri	Bütçe Dengesi
2016	20.966.714	18.934.469	-2.032.245
2017	24.823.300	21.788.042	-3.035.258

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasibat.gov.tr/>, 2018

Belediye bağlı idarelerinin bütçe gerçekleşmeleri incelendiğinde; 2016 yılında bütçe gelirlerinin bütçe giderlerinin %90,3'ünü, 2017 yılında %87,8'ini karşıladığı görölmektedir.

VIII.1.4. İl Özel İdarelerinin Bütçe Gerçekleşmelerine İlişkin Genel Göstergeler

2016 ve 2017 yılları itibarıyla özel idarelerinin bütçe gerçekleşmeleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:25

İl Özel İdarelerinin Bütçe Gerçekleşmeleri (1.000 TL)

Yılı	Bütçe Giderleri	Bütçe Gelirleri	Bütçe Dengesi
2016	7.882.697	8.424.206	541.509
2017	9.266.959	9.288.491	21.532

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasibat.gov.tr/>, 2018

2016 yılında bütçe gelirlerinin bütçe giderlerinin %106,9'unu, 2017 yılında %100,2'sini karşıladığı görölmektedir.

VIII.1.5. Mahalli İdare Birliklerinin Bütçe Gerçekleşmelerine İlişkin Genel Göstergeler

2016 ve 2017 yılları itibarıyla mahalli idare birliklerinin bütçe gerçekleşmeleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:26

Mahalli İdare Birliklerinin Bütçe Gerçekleşmeleri (1.000 TL)

Yılı	Bütçe Giderleri	Bütçe Gelirleri	Bütçe Dengesi
2016	2.168.906	2.175.867	6.961
2017	2.636.840	2.807.968	171.128

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasibat.gov.tr/>, 2018

Mahalli idare birliklerinin bütçe gelirlerinin bütçe giderlerinin 2016 yılında %100,3'ünü, 2017 yılında %106,5'ini karşıladığı görülmektedir.

VIII.2. MAHALLİ İDARELERİN HARCAMALARI

İl özel idareleri, büyükşehir belediyeleri, diğer belediyeler ve mahalli idare birlikleri harcamalarını oluşturan giderler genel olarak aşağıda belirtilmiştir:

a) İl Özel İdarelerinin Harcamaları

İl özel idarelerinin harcamaları aşağıdaki maddelerden oluşmaktadır.

- İl özel idaresi binaları, tesisleri ile araç ve malzemelerinin temini, yapımı, bakımı ve onarımı için yapılan giderler,
- İl özel idaresinin personeline ve seçilmiş organlarının üyelerine ödenen maaş, ücret, ödenek, huzur hakkı, yolluklar, hizmete ilişkin eğitim harcamaları ile diğer giderler.
- Her türlü alt yapı, yapım, onarım ve bakım giderleri,
- Vergi, resim, harç, katılma payı, hizmet karşılığı alınacak ücretler ve diğer gelirlerin takip ve tahsili için yapılacak giderler,
- İl genel meclisince belirlenecek ilkeler çerçevesinde köylere veya köylerin aralarında kurdukları birliklere yapılacak yardımlar,
- İl özel idaresinin kuruluşuna katıldığı şirket, kuruluş ve birliklerle ilgili ortaklık payı, üyelik aidatı giderleri,
- Faiz, borçlanmaya ilişkin diğer ödemeler ve sigorta giderleri,
- Yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile engellilere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar.
- Dava takip ve icra giderleri,
- Temsil, tören, ağırlama ve tanıtım giderleri,
- Avukatlık, danışmanlık ve denetim hizmetleri karşılığı yapılacak ödemeler,
- Yurt içi ve yurt dışı kamu ve özel kesim ile sivil toplum örgütleriyle birlikte yapılan ortak hizmetler ve diğer proje giderleri,
- Sosyo-kültürel ve bilimsel etkinlikler için yapılan giderler,
- Özel idare hizmetleriyle ilgili olarak yapılan kamuoyu yoklaması ve araştırması giderleri.
- Doğal afet giderleri,
- Kanunla verilen görevler ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılan diğer giderler.

b) Büyükşehir Belediyelerinin Harcamaları

Büyükşehir belediyelerinin harcamaları aşağıda sayılanlardan oluşmaktadır:

- Belediye hizmet binaları ve tesislerin temini, bakım ve onarımı için yapılan giderler,
- Belediye personeline ve belediyenin seçilmiş organlarının üyelerine ödenen maaş, ücret, ödenek, huzur hakkı, yolluklar, hizmete ilişkin eğitim ile diğer giderler,
- İlçe belediyeleri ile bağlı kuruluşlara yapacakları yardımlar ve ortak proje giderleri,

- Her türlü alt yapı, yapım, onarım ve bakım giderleri,
- Belediye zabıta ve itfaiye hizmetleri ile diğer görev ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılacak giderler,
- Vergi, resim, harç, katılma payı, hizmet karşılığı alınacak ücretler ve diğer gelirlerin takip ve tahsili için yapılacak giderler,
- Belediyenin kuruluşuna katıldığı şirket, kuruluş ve birliklerle ilgili ortaklık payı ile üyelik aidatı giderleri,
- Mezarlıkların tesisi, korunması ve bakımına ilişkin giderler,
- Faiz, borçlanmaya ilişkin diğer ödemeler ve sigorta giderleri,
- Dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile engellilere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar,
- Dava takip ve icra giderleri,
- Temsil, tören, ağırlama ve tanıtım giderleri,
- Avukatlık, danışmanlık ve denetim ödemeleri,
- Spor, sosyal, kültürel ve bilimsel etkinlikler için yapılan giderler,
- Büyükşehir belediye hizmetleriyle ilgili olarak yapılan kamuoyu yoklaması ve araştırması giderleri,
- Kanunla verilen görevler ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılan diğer giderler.

c) İl, İlçe ve Belde Belediyelerinin Harcamaları

İl, ilçe (büyükşehir ilçe belediyeleri için 5216 sayılı Kanun'da belirtilen görevlerle ilgili olmak üzere) ve belde belediyelerinin harcamaları şunlardır:

- Belediye binaları, tesisleri ile araç ve malzemelerinin temini, yapımı, bakımı ve onarımı için yapılan giderler,
- Belediyenin personeline ve seçilmiş organlarının üyelerine ödenen maaş, ücret, ödenek, huzur hakkı, yolluklar, hizmete ilişkin eğitim harcamaları ile diğer giderler,
- Her türlü alt yapı, yapım, onarım ve bakım giderleri,
- Vergi, resim, harç, katılma payı, hizmet karşılığı alınacak ücretler ve diğer gelirlerin takip ve tahsili için yapılacak giderler,
- Belediye zabıta ve itfaiye hizmetleri ile diğer görev ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılacak giderler,
- Belediyenin kuruluşuna katıldığı şirket, kuruluş ve katıldığı birliklerle ilgili ortaklık payı ve üyelik aidatı giderleri,

- Mezarlıkların tesisi, korunması ve bakımına ilişkin giderler,
- Faiz, borçlanmaya ilişkin diğer ödemeler ile sigorta giderleri,
- Dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile engellilere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar,
 - Dava takip ve icra giderleri,
 - Temsil, tören, ağırlama ve tanıtım giderleri,
 - Avukatlık, danışmanlık ve denetim hizmetleri karşılığı yapılacak ödemeler,
 - Yurt içi ve yurt dışı kamu ve özel kesim ile sivil toplum örgütleriyle birlikte yapılan ortak hizmetler ve proje giderleri,
 - Sosyo-kültürel, sanatsal ve bilimsel etkinlikler için yapılan giderler,
 - Belediye hizmetleriyle ilgili olarak yapılan kamuoyu yoklaması ve araştırması giderleri,
 - Kanunla verilen görevler ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılan diğer giderler,
 - Şartlı bağışlarla ilgili yapılacak harcamalar,
 - İmar düzenleme giderleri,
 - Her türlü proje giderleri.

d) Mahalli İdare Birliklerinin Harcamaları

Mahalli idare birliklerinin, görev alanlarıyla sınırlı olmak üzere harcamaları şunlardır:

- Birlik hizmetlerinin yürütülmesi için yapılacak giderler,
- Birliğin personeline ve seçilmiş organlarının üyelerine ödenen maaş, ücret, ödenek, huzur hakkı, yolluk, hizmete ilişkin eğitim harcamaları ile diğer giderler,
 - Hizmet karşılığı alınacak ücretler ve diğer gelirlerin takip ve tahsili için yapılacak giderler,
 - Birliğin hizmet binalarının, tesislerinin, araç ve gereçlerinin temini, yapımı, bakımı ve onarımı için yapılan giderler,
 - Faiz, borçlanmaya ilişkin diğer ücretler ile sigorta giderleri,
 - Dava takip ve icra giderleri,
 - Avukatlık, danışmanlık ve denetim ücretleri,
 - Kamu ve özel sektör kuruluşlarıyla yapılan ortak hizmetler ve diğer proje giderleri,
 - Temsil, tören ve ağırlama giderleri.

VIII.2.1. Mahalli İdarelerin Harcamalarına İlişkin Genel Göstergeler

2016 ve 2017 yılları itibarıyla türlerine göre mahalli idarelerin harcamaları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:27

Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Harcamaları (1.000 TL)		
Türü	2016	2017
Belediyeler	91.269.961	112.048.078
Belediye Bağlı İdareleri	20.966.714	24.823.300
İl Özel İdareleri	7.882.697	9.266.959
Mahalli İdare Birlikleri	2.168.906	2.636.840
Konsolide Toplam*	121.184.088	151.262.912

*Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2018

2017 yılında belediyeler 112.048.078.000 TL, il özel idareleri 9.266.959.000 TL, mahalli idare birlikleri 2.636.840.000 TL ve belediye bağlı idareleri 24.823.300.000 TL harcamada bulunmuştur. Mahalli idare harcamalarının %90,5'i belediyeler ve bağlı idareler tarafından gerçekleştirilmiştir.

VIII.2.2. Mahalli İdarelerin Gider Kalemlerine Göre Harcamaları

2016 ve 2017 yılları itibarıyla mahalli idarelerin gider kalemlerine göre harcamaları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:28

Mahalli İdarelerin Gider Kalemlerine Göre Harcamaları (1.000 TL)		
Türü	2016	2017
Personel Giderleri	16.488.611	17.714.301
SGK Devlet Primi	2.629.276	2.848.798
Mal ve Hizmet Alımları	48.700.978	58.728.840
Faiz Harcamaları	2.258.616	3.339.989
Cari Transferler	3.775.310	4.411.964
Sermaye Giderleri	41.778.167	59.625.810
Sermaye Transferleri	1.272.617	1.176.447
Borç Verme	4.280.513	3.416.763
Konsolide Toplam*	121.184.088	151.262.912

*Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2018

2017 yılı itibarıyla; mahalli idarelerin personel harcamaları 17.714.301.000 TL, SGK devlet primi harcamaları 2.848.798.000 TL, mal ve hizmet alımları 58.728.840.000 TL, faiz harcamaları 3.339.989.000 TL, cari transferleri 4.411.964.000 TL, sermaye giderleri 59.625.810.000 TL, sermaye transferleri 1.176.447.000 TL, borç verme kalemi 3.416.763.000 TL'dir.

Mahalli idarelerin mal ve hizmet alımı ile sermaye giderleri toplam harcamanın %78,2'sini oluşturmaktadır. Mahalli idarelerin personel giderlerinin yasal sınırın oldukça altında olduğu gözlemlenmektedir.

VIII.2.2.1. Personel Harcamaları

Personel harcamaları, ilgili mahalli idarede çalışan memurlar, sözleşmeli personel, işçiler, geçici personel ve diğer personelin ücretlerini kapsamaktadır.

2016 ve 2017 yılları itibarıyla mahalli idarelerin personel harcamaları ve toplam harcamaları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:29

Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Personel Harcamaları ve Toplam Harcamaları (1.000 TL)

Türü	2016			2017		
	Personel Harcamaları	Toplam Harcamalar	(%)	Personel Harcamaları	Toplam Harcamalar	(%)
Belediyeler	12.290.220	91.269.961	13,47	12.917.332	112.048.078	11,53
Belediye Bağlı İdareleri	2.316.769	20.966.714	11,05	2.357.014	24.823.300	9,50
İl Özel İdareleri	1.720.636	7.882.697	21,83	1.862.229	9.266.959	20,10
Mahalli İdare Birlikleri	160.986	2.168.906	7,42	139.417	2.636.840	5,29
Toplam*	16.488.611	121.184.088	13,61	17.714.301	151.262.912	11,71

*Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasibat.gov.tr/>, 2018

2017 yılında personel harcamaları olarak; belediyeler 12.917.332.000 TL, il özel idareleri 1.862.229.000 TL, mahalli idare birlikleri 139.417.000 TL ve belediye bağlı idareleri 2.357.014.000 TL harcamıştır.

2017 yılı itibarıyla; mahalli idarelerde toplam harcamalar içindeki personel harcamalarının payı %11,71'dir. Bu pay belediyelerde %11,53, belediye bağlı idarelerinde %9,50, mahalli idare birliklerinde %5,29, il özel idarelerinde ise %20,10'dur.

VIII.2.2.1.1.Belediye Türlerine Göre Personel Harcamaları

2016 ve 2017 yılları itibarıyla belediye türlerine göre personel harcamaları ve toplam harcamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:30

Belediye Türlerine Göre Personel Harcamaları ve Toplam Harcamalar (1.000 TL)

Türü	2016			2017		
	Personel Harcamaları	Toplam Harcamalar	%	Personel Harcamaları	Toplam Harcamalar	%
Büyükşehir Belediyeleri	3.902.741	45.389.187	8,6	4.019.313	56.690.752	7,09
İl Belediyeleri	1.139.026	6.364.938	17,9	1.191.333	8.089.462	14,73
İlçe ve Belde Belediyeleri	7.248.453	39.658.165	18,28	7.706.686	47.381.358	16,27
Toplam*	12.290.220	91.269.961	13,47	12.917.332	112.048.078	11,53

*Muhasebat Genel Müdürlüğünce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2018

2017 yılında personel giderleri olarak; büyükşehir belediyeleri 4.019.313.000 TL, il belediyeleri 1.191.333.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 7.706.686.000 TL harcamıştır.

2016 yılında personel harcamalarının toplam harcamalar içerisindeki oranı büyükşehir belediyelerinde %7,09, il belediyelerinde %14,73, ilçe ve belde belediyelerinde %16,27'dir.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 49'uncu maddesi ile belediyenin yıllık toplam personel harcamalarının gerçekleşen en son yıl bütçe gelirlerinin 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'na göre belirlenecek yeniden değerlendirme katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarın %30'unu aşamayacağı, nüfusu 10.000'in altında bulunan belediyeler için bu oranın %40 olduğu, yıl içerisinde aylık ve ücretlerde beklenmedik bir artışın meydana gelmesi sonucunda personel harcamalarının söz konusu oranları aşması durumunda cari yıl ve izleyen yıllarda personel harcamaları bu oranların altına ininceye kadar yeni personel alımı yapılamayacağı, yeni personel alımı nedeniyle bu oranların aşılması sebebiyle oluşacak kamu zararının olduğu tarihten itibaren hesaplanacak kanuni faiziyle birlikte belediye başkanından tahsil edileceği hüküm altına alınmıştır. Bu düzenleme personel harcamalarındaki artışı durdurmuş ve kısmen aşağıya çekmiştir.

Mahalli idarelerde personel harcamaları toplam harcamalar içerisinde azalan bir seyir izlemeye başlamıştır. 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'na dayanılarak çıkartılan norm kadro yönetmelikleri ile mahalli idarelerde personel istihdamına yeni bir disiplin getirilmiştir. Belediyelerin personel istihdamına bir sınırlama getirilmiş, tahmini bütçedeki personel harcamaları yerine gerçekleşmiş bütçedeki miktarlar esas alınmak suretiyle baz alınan miktarın subjektif olmasının önüne geçilmiştir.

VIII.2.2.2.Sosyal Güvenlik Kurumu Devlet Primi Harcamaları

Sosyal Güvenlik Kurumu primi, ilgili mahalli idarede çalışan memurlar, sözleşmeli personel, işçiler, geçici personel ve diğer personelin devletçe ödenen prim harcamalarından oluşmaktadır.

2016 ve 2017 yılları itibarıyla sosyal güvenlik kurumu devlet primi ve toplam harcamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:31**Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Sosyal Güvenlik Kurumu Devlet Primi ve Toplam Harcamalar (1.000 TL)**

Türü	2016			2017		
	SGK Devlet Primi	Toplam Harcamalar	%	SGK Devlet Primi	Toplam Harcamalar	%
Belediyeler	1.970.590	91.269.961	2,16	2.076.175	112.048.078	1,85
Belediye Bağlı İdareleri	440.203	20.966.714	2,1	430.314	24.823.300	1,73
İl Özel İdareleri	206.818	7.882.697	2,62	276.419	9.266.959	2,98
Mahalli İdare Birlikleri	11.665	2.168.906	0,54	11.150	2.636.840	0,42
Toplam*	2.629.276	121.184.088	2,17	2.848.798	151.262.912	1,88

*Muhasebat Genel Müdürlüğünce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasibat.gov.tr/>, 2018

2017 yılında sosyal güvenlik kurumu devlet primi olarak; belediyeler 2.076.175.000 TL, il özel idareleri 276.419.000 TL, mahalli idare birlikleri 11.1505.000 TL ve belediye bağlı idareleri 430.314.000 TL harcamıştır.

2017 yılı itibarıyla toplam harcamalar içindeki SGK harcamalarının payı %1,88'dir. Bu pay belediyelerde %1,85, belediye bağlı idarelerinde %1,73, mahalli idare birliklerinde %0,42, il özel idarelerinde ise %2,98'dir.

VIII.2.2.2.1.Belediye Türlerine Göre Sosyal Güvenlik Kurumu Devlet Primi

2016 ve 2017 yılları itibarıyla belediye türlerine göre sosyal güvenlik kurumu devlet primi ve toplam harcamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:32**Belediye Türlerine Göre Sosyal Güvenlik Kurumu Devlet Primi ve
Toplam Harcamalar (1.000 TL)**

Türü	2016			2017		
	SGK Devlet Primi	Toplam Harcamalar	%	SGK Devlet Primi	Toplam Harcamalar	%
Büyükşehir Belediyeleri	615.872	45.389.187	1,36	634.460	56.690.752	1,12
İl Belediyeleri	198.384	6.364.938	3,12	203.102	8.089.462	2,51
İlçe ve Belde Belediyeleri	1.156.334	39.658.165	2,92	1.238.613	47.381.358	2,61
Toplam*	1.970.590	91.269.961	2,16	2.076.175	112.048.078	1,85

*Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.
Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2018

2017 yılında sosyal güvenlik kurumu devlet primi olarak; büyükşehir belediyeleri 634.460.000 TL, il belediyeleri 203.102.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 1.238.613.000 TL harcamıştır.

2017 yılında SGK harcamalarının toplam harcamalar içerisindeki oranı büyükşehir belediyelerinde %1,12, il belediyelerinde %2,51, ilçe ve belde belediyelerinde %2,61'dir.

VIII.2.2.3. Mal ve Hizmet Alımları

Mal ve hizmet alımları, ilgili mahalli idarenin, üretime ve tüketime yönelik mal ve malzeme alımları, yolluklar, görev harcamaları, hizmet alımları, temsil ve tanıtma harcamaları, menkul mal, gayri maddi hak alım, bakım ve onarım harcamaları, gayrimenkul mal bakım ve onarım harcamaları, tedavi ve cenaze harcamalarından oluşmaktadır.

2016 ve 2017 yılları itibarıyla mahalli idarelerin mal ve hizmet alımları ve toplamı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:33**Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Mal ve Hizmet Alımları ve Toplam Harcamalar****(1.000 TL)**

Türü	2016			2017		
	Mal ve Hizmet Alımları	Toplam Harcamalar	%	Mal ve Hizmet Alımları	Toplam Harcamalar	%
Belediyeler	38.479.212	91.269.961	42,16	46.216.373	112.048.078	41,25
Belediye Bağlı İdareleri	8.045.968	20.966.714	38,37	9.502.452	24.823.300	38,28
İl Özel İdareleri	1.371.576	7.882.697	17,4	1.814.736	9.266.959	19,58
Mahalli İdare Birlikleri	804.222	2.168.906	37,08	940.754	2.636.840	35,68
Toplam*	48.700.978	121.184.088	40,19	58.728.840	151.262.912	38,83

*Muhasebat Genel Müdürlüğünce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasebat.gov.tr/>, 2018

Mahalli idarelerin en büyük harcama kalemi mal ve hizmet alımları olup bu kapsamda 2017 yılında; belediyeler 46.216.373.000 TL, il özel idareleri 1.814.736.000 TL, mahalli idare birlikleri 940.754.000 TL ve belediye bağlı idareleri 9.502.452.000 TL harcama yapmıştır. Mal ve hizmet alımlarının bir kısmı yatırım amacıyla yapılmaktadır.

2017 yılı itibarıyla mahalli idarelerde toplam harcamalar içindeki mal ve hizmet alımlarının payı %38,83'tür. Bu pay belediyelerde %41,25, belediye bağlı idarelerinde %38,28, mahalli idare birliklerinde %35,68, il özel idarelerinde ise %19,58'dir.

VIII.2.2.3.1.Belediye Türlerine Göre Mal ve Hizmet Alımları

2016 ve 2017 yılları itibarıyla belediye türlerine göre mal ve hizmet alım harcamaları ile toplam harcamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:34**Belediye Türlerine Göre Mal ve Hizmet Alımları ve
Toplam Harcamalar****(1.000 TL)**

Türü	2016			2017		
	Mal ve Hizmet Alımları	Toplam Harcamalar	%	Mal ve Hizmet Alımları	Toplam Harcamalar	%
Büyükşehir Belediyeleri	14.918.046	45.389.187	32,87	17.757.246	56.690.752	31,32
İl Belediyeleri	2.904.236	6.364.938	45,63	3.545.871	8.089.462	43,83
İlçe ve Belde Belediyeleri	20.656.930	39.658.165	52,09	24.913.256	47.381.358	52,58
Toplam*	38.479.212	91.269.961	42,16	46.216.373	112.048.078	41,25

*Muhasebat Genel Müdürlüğünce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasibat.gov.tr/>, 2018

2017 yılında mal ve hizmet alım harcamaları olarak; büyükşehir belediyeleri 17.757.246.000 TL, il belediyeleri 3.545.871.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 24.913.256.000 TL harcama yapmıştır.

2017 yılında mal ve hizmet alımlarının toplam harcamalar içerisindeki oranı büyükşehir belediyelerinde %31,32, il belediyelerinde %43,83, ilçe ve belde belediyelerinde %52,58' dir.

VIII.2.2.4. Faiz Harcamaları

Faiz harcamaları, ilgili mahalli idarenin kamu kurumlarına ödenen iç borç faiz harcamalarını, diğer iç borç faiz harcamalarını, dış borç faiz harcamalarını ve iskonto harcamalarını kapsamaktadır.

2016 ve 2017 yılları itibarıyla mahalli idarelerin faiz harcamaları ve toplam harcamaları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:35**Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Faiz Harcamaları
ve Toplam Harcamalar****(1.000 TL)**

Türü	2016			2017		
	Faiz Harcamaları	Toplam Harcamalar	%	Faiz Harcamaları	Toplam Harcamalar	%
Belediyeler	1.949.798	91.269.961	2,14	2.896.520	112.048.078	2,59
Belediye Bağlı İdareleri	284.272	20.966.714	1,36	416.834	24.823.300	1,68
İl Özel İdareleri	24.331	7.882.697	0,31	25.496	9.266.959	0,28
Mahalli İdare Birlikleri	215	2.168.906	0,01	1.139	2.636.840	0,04
Toplam*	2.258.616	121.184.088	1,86	3.339.989	151.262.912	2,21

*Muhasebat Genel Müdürlüğünce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasebat.gov.tr/>, 2018

2017 yılında faiz giderleri olarak; belediyeler 2.896.520.000 TL, il özel idareleri 25.496.000 TL, mahalli idare birlikleri 1.139.000 TL ve belediye bağlı idareleri 416.834.000 TL harcama yapmıştır.

2017 yılı itibarıyla mahalli idarelerde toplam harcamalar içindeki faiz harcamalarının payı %2,21'dir. Bu pay belediyelerde %2,59, belediye bağlı idarelerinde %1,68, mahalli idare birliklerinde %0,04, il özel idarelerinde ise %0,28'dir.

VIII.2.2.4.1. Belediye Türlerine Göre Faiz Harcamaları

2016 ve 2017 yılları itibarıyla belediye türlerine göre faiz harcamaları ve toplam harcamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:36**Belediye Türlerine Göre Faiz Harcamaları ve Toplam Harcamalar (1.000 TL)**

Türü	2016			2017		
	Faiz Harcamaları	Toplam Harcamalar	%	Faiz Harcamaları	Toplam Harcamalar	%
Büyükşehir Belediyeleri	1.094.178	45.389.187	2,41	1.797.241	56.690.752	3,17
İl Belediyeleri	192.897	6.364.938	3,03	207.404	8.089.462	2,56
İlçe ve Belde Belediyeleri	662.723	39.658.165	1,67	891.875	47.381.358	1,88
Toplam*	1.949.798	91.269.961	2,14	2.896.520	112.048.078	2,59

*Muhasebat Genel Müdürlüğünce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasibat.gov.tr/>, 2018

2017 yılında faiz giderleri olarak; büyükşehir belediyeleri 1.797.241.000 TL, il belediyeleri 207.404.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 207.404.000 TL harcama yapmıştır.

2017 yılında faiz harcamalarının toplam harcamalar içerisindeki oranı büyükşehir belediyelerinde %3,17, il belediyelerinde %2,56, ilçe ve belde belediyelerinde %1,88'dir.

VIII.2.2.5. Cari Transferler

Cari transferler, ilgili mahalli idarelerin görev zararları, mahalli idare yardımları, kâr amacı gütmeyen kurumlara yapılan transferler, hane halkına yapılan transferler, yurt dışına yapılan transferler ve gelirlere ayrılan paylardan oluşmaktadır.

2016 ve 2017 yılları itibarıyla mahalli idarelerin cari transfer harcamaları ve toplam harcamalar karşılaştırmalı olarak aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:37**Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Cari Transfer Harcamaları ve Toplam Harcamalar (1.000 TL)**

Türü	2016			2017		
	Cari Transferler	Toplam Harcamalar	%	Cari Transferler	Toplam Harcamalar	%
Belediyeler	3.721.403	91.269.961	4,08	4.249.003	112.048.078	3,79
Belediye Bağlı İdareleri	506.397	20.966.714	2,42	1.956.469	24.823.300	7,88
İl Özel İdareleri	240.337	7.882.697	3,05	302.877	9.266.959	3,27
Mahalli İdare Birlikleri	104.919	2.168.906	4,84	132.905	2.636.840	5,04
Toplam*	3.775.310	121.184.088	3,12	4.411.964	151.262.912	2,92

*Muhasebat Genel Müdürlüğünce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasebat.gov.tr/>, 2018

2017 yılında cari transferler olarak; belediyeler 4.249.003.000 TL, il özel idareleri 302.877.000 TL, mahalli idare birlikleri 132.905.000 TL ve belediye bağlı idareleri 1.956.469.000 TL harcamıştır.

2017 yılı itibarıyla mahalli idarelerde toplam harcamalar içindeki cari transfer harcamalarının payı %2,92'dir. Bu oran belediyelerde %3,79, belediye bağlı idarelerinde %7,88, mahalli idare birliklerinde %5,04 ve il özel idarelerinde %3,27'dir.

VIII.2.2.5.1.Belediye Türlerine Göre Cari Transferler

2016 ve 2017 yılları itibarıyla belediye türlerine göre cari transfer harcamaları ve toplam harcamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:38**Belediye Türlerine Göre Cari Transfer Harcamaları ve Toplam Harcamalar (1.000 TL)**

Türü	2016			2017		
	Cari Transferler	Toplam Harcamalar	%	Cari Transferler	Toplam Harcamalar	%
Büyükşehir Belediyeleri	2.409.467	45.389.187	5,31	2.716.755	56.690.752	4,79
İl Belediyeleri	237.387	6.364.938	3,73	235.470	8.089.462	2,91
İlçe ve Belde Belediyeleri	1.124.383	39.658.165	2,84	1.349.719	47.381.358	2,85
Toplam*	3.721.403	91.269.961	4,08	4.249.003	112.048.078	3,79

*Muhasebat Genel Müdürlüğünce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2018

2016 yılında cari transferler olarak; büyükşehir belediyeleri 2.716.755.000 TL, il belediyeleri 235.470.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 1.349.719.000 TL harcamıştır.

2017 yılında cari transferlerin toplam harcamalar içerisindeki oranı büyükşehir belediyelerinde %4,79, il belediyelerinde %2,91, ilçe ve belde belediyelerinde %2,85'tir.

VIII.2.2.6. Sermaye Harcamaları

Sermaye harcamaları; ilgili mahalli idarenin mamul mal alımları, menkul sermaye üretim harcamaları, gayri maddi hak alımları, gayrimenkul alımları ve kamulaştırılması, gayrimenkul sermaye üretim harcamaları, menkul malların büyük onarım harcamaları, gayrimenkul büyük onarım harcamaları, stok alımları ve diğer sermaye harcamalarından oluşmaktadır.

2016 ve 2017 yılları itibarıyla mahalli idare türlerine göre sermaye harcamaları ve toplam harcamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:39**Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Sermaye Harcamaları ve Toplam Harcamalar (1.000 TL)**

Türü	2016			2017		
	Sermaye Harcamaları	Toplam Harcamalar	%	Sermaye Harcamaları	Toplam Harcamalar	%
Belediyeler	29.635.313	91.269.961	32,47	40.858.656	112.048.078	36,47
Belediye Bağlı İdareleri	7.383.204	20.966.714	35,21	8.450.323	24.823.300	34,04
İl Özel İdareleri	3.773.960	7.882.697	47,88	4.656.951	9.266.959	50,25
Mahalli İdare Birlikleri	985.690	2.168.906	45,45	1.286.536	2.636.840	48,79
Toplam*	41.778.167	121.184.088	34,47	59.625.810	151.262.912	39,42

*Muhasebat Genel Müdürlüğünce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2018

2017 yılında sermaye giderleri olarak; belediyeler 40.858.656.000 TL, il özel idareleri 4.656.951.000 TL, belediye bağlı idareleri 8.450.323.000 TL ve mahalli idare birlikleri 1.286.536.000 TL harcamıştır. Sermaye harcamaları tamamıyla yatırım amaçlı olup toplam harcamalar içindeki payı %39'42'dir.

2017 yılı itibarıyla sermaye harcamalarının toplam harcamalar içindeki payı belediyelerde %36,47, belediye bağlı idarelerinde %34,04, mahalli idare birliklerinde %48,79 ve il özel idarelerinde %50,25'tir.

VIII.2.2.6.1.Belediye Türlerine Göre Sermaye Harcamaları

2016 ve 2017 yılları itibarıyla belediye türlerine göre sermaye harcamaları ve toplam harcamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:40**Belediye Türlerine Göre Sermaye Harcamaları ve
Toplam Harcamalar****(1.000 TL)**

Türü	2016			2017		
	Sermaye Harcamaları	Toplam Harcamalar	%	Sermaye Harcamaları	Toplam Harcamalar	%
Büyükşehir Belediyeleri	19.545.401	45.389.187	43,06	27.326.047	56.690.752	48,20
İl Belediyeleri	1.645.416	6.364.938	25,85	2.638.306	8.089.462	32,61
İlçe ve Belde Belediyeleri	8.444.496	39.658.165	21,29	10.894.303	47.381.358	22,99
Toplam*	29.635.313	91.269.961	32,47	40.858.656	112.048.078	36,47

*Muhasebat Genel Müdürlüğünce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasibat.gov.tr/>, 2018

2017 yılında sermaye harcamaları olarak; büyükşehir belediyeleri 27.326.047.000 TL, il belediyeleri 2.638.306.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 10.894.303.000 TL harcamıştır. Belediyelerde ölçek büyüdükçe yatırım harcamalarının arttığı görülmektedir.

2017 yılı itibarıyla sermaye harcamalarının toplam harcamalar içinde en yüksek paya sahip olduğu mahalli idare %48,20 ile büyükşehir belediyeleridir. Bu pay il belediyelerinde %32,61, ilçe ve belde belediyelerinde ise %22,99'dur.

VIII.2.2.7. Sermaye Transferleri

Sermaye transferleri, ilgili mahalli idarenin yurtiçi sermaye transferleri ile yurtdışı sermaye transferlerinden oluşmaktadır.

2016 ve 2017 yılları itibarıyla türlerine göre mahalli idarelerin sermaye transferleri ve toplam harcamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:41

**Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Sermaye Transferleri ve
Toplam Harcamalar (1.000 TL)**

Türü	2016			2017		
	Sermaye Transferleri	Toplam Harcamalar	%	Sermaye Transferleri	Toplam Harcamalar	%
Belediyeler	933.785	91.269.961	1,02	1.121.681	112.048.078	1,00
Belediye Bağlı İdareleri	13.164	20.966.714	0,06	16.358	24.823.300	0,07
İl Özel İdareleri	542.665	7.882.697	6,88	327.767	9.266.959	3,54
Mahalli İdare Birlikleri	89.447	2.168.906	4,12	124.939	2.636.840	4,74
Toplam*	1.272.617	121.184.088	1,05	1.176.447	151.262.912	0,78

*Muhasebat Genel Müdürlüğünce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2018

2017 yılında sermaye transfer harcamaları olarak; belediyeler 1.121.681.000 TL, il özel idareleri 327.767.000 TL, mahalli idare birlikleri 124.939.000 TL ve belediye bağlı idareleri 16.358.000 TL harcamıştır.

2017 yılı itibarıyla mahalli idarelerde sermaye transferlerinin toplam harcamalar içindeki payı %0,78'dir. Bu pay belediyelerde %1, belediye bağlı idarelerinde %0,07, mahalli idare birliklerinde %4,74 ve il özel idarelerinde %3,54'tür.

VIII.2.2.7.1.Belediye Türlerine Göre Sermaye Transferleri

2016 ve 2017 yılları itibarıyla belediye türlerine göre sermaye transferleri ve toplam harcamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:42

**Belediye Türlerine Göre Sermaye Transferleri ve
Toplam Harcamalar (1.000 TL)**

Türü	2016			2017		
	Sermaye Transferleri	Toplam Harcamalar	%	Sermaye Transferleri	Toplam Harcamalar	%
Büyükşehir Belediyeleri	691.376	45.389.187	1,52	850.510	56.690.752	1,50
İl Belediyeleri	35.042	6.364.938	0,55	67.198	8.089.462	0,83
İlçe ve Belde Belediyeleri	299.862	39.658.165	0,76	264.526	47.381.358	0,56
Toplam*	933.785	91.269.961	1,02	1.121.681	112.048.078	1,00

*Muhasebat Genel Müdürlüğünce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2018

2017 yılında sermaye transferleri olarak; büyükşehir belediyeleri 850.510.000 TL, il belediyeleri 67.198.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 264.526.000 TL harcamıştır.

2017 yılında sermaye transferlerinin toplam harcamalar içerisindeki oranı büyükşehir belediyelerinde %1,50, il belediyelerinde %0,83, ilçe ve belde belediyelerinde %0,56'dır.

VIII.2.2.8. Borç Verme

Borç verme, ilgili mahalli idarenin yurtiçi borç verme harcamaları ile yurtdışı borç verme harcamalarından oluşmaktadır.

2016 ve 2017 yılları itibarıyla mahalli idare türlerine göre borç verme ve toplam harcamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:43

**Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Borç Verme ve
Toplam Harcamalar (1.000 TL)**

Türü	2016			2017		
	Borç Verme	Toplam Harcamalar	%	Borç Verme	Toplam Harcamalar	%
Belediyeler	2.289.640	91.269.961	2,51	1.712.338	112.048.078	1,53
Belediye Bağlı İdareleri	1.976.737	20.966.714	9,43	1.693.536	24.823.300	6,82
İl Özel İdareleri	2.374	7.882.697	0,03	484	9.266.959	0,01
Mahalli İdare Birlikleri	11.762	2.168.906	0,54	0	2.636.840	0,00
Toplam*	4.280.513	121.184.088	3,53	3.416.763	151.262.912	2,26

*Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasebat.gov.tr/>, 2018

2017 yılında borç vermeye ilişkin olarak; belediyeler 1.712.338.000 TL, il özel idareleri 484.000 TL ve belediye bağlı idareleri 1.693.536.000 TL harcamıştır.

2017 yılı itibarıyla mahalli idarelerin toplam harcamaları içindeki borç verme oranı %2,26'dır. Bu oran belediyelerde %1,53, belediye bağlı idarelerinde %6,82 ve il özel idarelerinde %0,01'dir.

VIII.2.2.8.1.Belediye Türlerine Göre Borç Verme

2016 ve 2017 yılları belediye türlerine göre borç verme ve toplam harcamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:44

Belediye Türlerine Göre Borç Verme ve Toplam Harcamalar (1.000 TL)

Türü	2016			2017		
	Borç Verme	Toplam Harcamalar	%	Borç Verme	Toplam Harcamalar	%
Büyükşehir Belediyeleri	2.212.106	45.389.187	4,87	1.589.180	56.690.752	2,80
İl Belediyeleri	12.550	6.364.938	0,2	778	8.089.462	0,01
İlçe ve Belde Belediyeleri	64.984	39.658.165	0,16	122.380	47.381.358	0,26
Toplam*	2.289.640	91.269.961	2,51	1.712.338	112.048.078	1,53

*Muhasebat Genel Müdürlüğünce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2018

2017 yılında borç vermeye ilişkin olarak; büyükşehir belediyeleri 1.589.180.000 TL, il belediyeleri 778.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 122.380.000 TL harcamıştır.

2017 yılında borç vermenin toplam harcamalar içerisindeki oranı büyükşehir belediyelerinde %2,80, il belediyelerinde %0,01, ilçe ve belde belediyelerinde %0,26'dır.

VIII.2.3.Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Yatırım Harcamaları

Yatırım harcaması; mahalli idarelerin sermaye giderleri ile mal ve hizmet alımlarından gayrimenkul mal bakım ve onarım giderleri olarak değerlendirilmiştir.

2016 ve 2017 yılları itibarıyla türlerine göre mahalli idarelerin yatırımları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:45**Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Yatırım Harcamaları (1.000 TL)**

	2016			2017		
	Yatırım Harcamaları	Toplam Harcamalar	%	Yatırım Harcamaları	Toplam Harcamalar	%
Belediyeler	32.418.200	91.269.961	35,52	44.228.989	112.048.078	39,47
Belediye Bağlı İdareleri	7.533.720	20.966.714	35,93	8.656.654	24.823.300	34,87
İl Özel İdareleri	4.037.744	7.882.697	51,22	4.986.929	9.266.959	53,81
Mahalli İdare Birlikleri	1.390.809	2.168.906	64,12	1.779.169	2.636.840	67,47
Mahalli İdareler Toplam*	45.380.473	121.184.088	37,45	64.045.292	151.262.912	42,34

*Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü'nün mahalli idarelerin 2016 gider verilerine dayalı olarak hazırlanmıştır, 2018

2017 yılında belediyeler 44.228.989.000 TL, il özel idareleri 4.986.929.000 TL, mahalli idare birlikleri 1.779.169.000 TL ve belediye bağlı idareleri 8.656.654.000 TL yatırım harcaması yapmıştır.

2017 yılı itibarıyla mahalli idarelerde yatırımların toplam yatırımlar içerisindeki payı %42,34'tür. Bu pay belediyelerde %39,47, belediye bağlı idarelerinde %34,87, mahalli idare birliklerinde %64,47 ve il özel idarelerinde %53,81'dir.

VIII.2.3.1.Belediye Türlerine Göre Yatırım Harcamaları

2016 ve 2017 yılları belediye türlerine göre yatırım harcamaları ve toplam harcamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:46**Belediye Türlerine Göre Yatırım Harcamaları ve Toplam Harcamalar (1.000 TL)**

Türü	2016			2017		
	Yatırım Harcamaları	Toplam Harcamalar	%	Yatırım Harcamaları	Toplam Harcamalar	%
Büyükşehir Belediyeleri	20.801.596	45.389.187	45,83	28.781.835	56.690.752	50,77
İl Belediyeleri	1.828.962	6.364.938	28,73	2.881.250	8.089.462	35,62
İlçe ve Belde Belediyeleri	9.787.642	39.658.165	24,68	12.565.904	47.381.358	26,52
Toplam*	32.418.200	91.269.961	35,52	44.228.989	112.048.078	39,47

*Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü'nün mahalli idarelerin 2016 gider verilerine dayalı olarak hazırlanmıştır, 2018

2017 yılında yatırım harcamalarına ilişkin olarak; büyükşehir belediyeleri 28.781.835.000 TL, il belediyeleri 2.881.250.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 12.565.904.000 TL harcamıştır.

2017 yılında yatırım harcamalarının toplam harcamalar içerisindeki oranı büyükşehir belediyelerinde %50,77, il belediyelerinde %35,62, ilçe ve belde belediyelerinde %26,52'dir.

VIII.2.4.Mahalli İdarelerin Yardımları

2017 yılı itibarıyla mahalli idarelerin yardımları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:47**Mahalli İdarelerin Yardımları****(1.000 TL)**

E.KOD	Bütçe Giderleri Hesabı	Tutar
05 02 00 00	Hazine Yardımları (Mahalli İdare Yardımları)	139.261
05 02 05 00	Mahalli İdarelere Yardımlar	90.776
05 02 05 01	İl Özel İdarelerine	0
05 02 05 02	Belediyelere	0
05 02 05 03	Köylere	90.776
05 02 05 04	Mahalli İdare Birliklerine	0
05 02 05 05	Bağlı İdarelere	0
05 02 06 00	Giderlere Katılma Payları	48.485
05 02 06 19	Diğer Yönetim Giderlerine Katılma Payları	48.485
05 02 09 00	Diğer Mahalli İdare Yardımları	0
05 02 09 90	Diğer Mahalli İdare Yardımları	0

E.KOD				Bütçe Giderleri Hesabı	Tutar
05	03	00	00	Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlara Yapılan Transferler	1.241.832
05	03	01	00	Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlara	1.241.832
05	03	01	01	Dernek, Birlik, Kurum, Kuruluş, Sandık vb. Kuruluşlara	853.661
05	03	01	03	Kamu İşveren Sendikalarına	2.889
05	03	01	05	Memurların Öğle Yemeğine Yardım	138.310
05	03	01	06	Sosyal Amaçlı Fonlara	4.366
05	03	01	08	Türk Kültür Varlığının Korunması ve Tanıtımı Giderleri	5.137
05	03	01	90	Diğerlerine	237.469
05	04	00	00	Hane Halkına Yapılan Transferler	1.610.552
05	04	01	00	Burslar ve Harçlıklar	44.470
05	04	01	01	Yurtiçi Burslar ve Harçlıklar	37.419
05	04	01	02	Yurtdışı Burslar	0
05	04	01	03	Yabancı Uyruklu Kişilere Burslar ve Harçlıklar	0
05	04	01	90	Diğer Transferler	7.051
05	04	02	00	Eğitim Amaçlı Diğer Transferler	44.524
05	04	02	01	Eğitim Amaçlı Diğer Transferler	44.509
05	04	02	02	Yabancı Uyruklu Kişilere Eğitim Amaçlı Transferler	15
05	04	03	00	Sağlık Amaçlı Transferler	7.852
05	04	03	01	Sağlık Amaçlı Transferler	7.852
05	04	04	00	Yiyecek Amaçlı Transferler	261.809
05	04	04	01	Yiyecek Amaçlı Transferler	261.809
05	04	05	00	Barınma Amaçlı Transferler	9.204
05	04	05	90	Diğer Barınma Amaçlı Transferler	9.204
05	04	06	00	Tarımsal Amaçlı Transferler	7.331
05	04	06	90	Diğer Tarımsal Amaçlı Transferler	7.331
05	04	07	00	Sosyal Amaçlı Transferler	749.482
05	04	07	01	Muhtaç ve Körlere Yardım	58.947
05	04	07	51	Muhtaç Asker Ailelerine Yardım	34.296
05	04	07	90	Diğer Sosyal Amaçlı Transferler	656.239
05	04	08	00	Ekonomik/Mali Amaçlı Transferler	23.366
05	04	08	01	Ekonomik/Mali Amaçlı Transferler	23.366
05	04	09	00	Hane Halkına Yapılan Diğer Transferler	462.514
05	04	09	01	Hane Halkına Yapılan Diğer Transferler	462.146
05	04	09	08	Türk Kültür Varlığının Korunması ve Tanıtımı Giderleri	310
05	04	09	10	5947 S.K. Gereği Yapılan Mali Sorumluluk Sigortası Giderleri	58
05	06	00	00	Yurtdışına Yapılan Transferler	8.723
05	06	01	00	Dış Ülkelere Yapılan Yardımlar	3.000
05	06	01	01	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne	0
05	06	01	90	Diğer Ülkelere	3.000
05	06	02	00	Uluslararası Kuruluşlara Yapılan Ödemeler	5.444
05	06	02	01	Uluslararası Kuruluşlara Üyelik Aidatı Ödemeleri	2.376
05	06	02	02	Uluslararası Kuruluşlara Katkı Ödemeleri	2.582
05	06	02	03	Uluslararası Kuruluşlara Yardım Ödemeleri	391
05	06	02	90	Uluslararası Kuruluşlara Diğer Ödemeler	95
05	06	09	00	Diğer Yurtdışı Transferleri	279
05	06	09	01	Diğer Yurtdışı Transferleri	279
05	06	09	08	Türk Kültür Varlığının Korunması ve Tanıtımı Giderleri	0
05	08	00	00	Gelirlerden Ayrılan Paylar	1.075.750

E.KOD				Bütçe Giderleri Hesabı	Tutar
05	08	01	00	Genel Bütçeye Verilen Paylar	73.317
05	08	01	01	Genel Bütçeye Verilen Paylar	73.259
05	08	01	02	Eğitime Katkı Payı	58
05	08	09	00	Diğerlerine Verilen Paylar	1.002.433
05	08	09	51	İller Bankasına Verilen Paylar	1.002.433
07	00	00	00	Sermaye Transferleri	1.176.447
07	01	00	00	Yurtiçi Sermaye Transferleri	1.175.662
07	01	05	00	Mahalli İdarelere Sermaye Transferleri	223.141
07	01	05	01	İl Özel İdarelerine	0
07	01	05	02	Belediyelere	150.000
07	01	05	03	Köylere	73.141
07	01	05	04	Mahalli İdare Birliklerine	0
07	01	05	05	Bağlı İdarelere	0
07	01	09	00	Diğer Sermaye Transferleri	720.628
07	01	09	01	Dernek, Birlik, Kurum, Kuruluş, Sandık Vb. Kuruluşlara	184.552
07	01	09	02	Vakıf Üniversitelerine	0
07	01	09	03	Diğer Kamu Kurum ve Kuruluşlarına	52.309
07	01	09	04	Kamu Ortaklıklarına	101.541
07	01	09	05	Özel teşebbüslere	123.108
07	01	09	06	Hane Halklarına	2.024
07	01	09	08	Türk Kültür Varlığının Korunması ve Tanıtımı Giderleri	6.066
07	01	09	12	Kalkınma Ajanslarına	70.985
07	01	09	90	Diğer	180.043
07	02	00	00	Yurtdışı Sermaye Transferleri	785
07	02	01	00	Dış Ülkelere Yapılan Yardımlar	266
07	02	01	01	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne	0
07	02	01	90	Diğer Ülkelere	266
07	02	02	00	Uluslararası Kuruluşlara Yapılan Ödemeler	254
07	02	02	01	Uluslararası Kuruluşlara Katkı Ödemeleri	14
07	02	02	02	Uluslararası Kuruluşlara Yardım Ödemeleri	240
07	02	02	90	Uluslararası Kuruluşlara Diğer Ödemeler	0
07	02	09	00	Diğer Sermaye Transferleri	265
07	02	09	01	Diğer Sermaye Transferleri	265
07	02	09	08	Türk Kültür Varlığının Korunması ve Tanıtımı Giderleri	0

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2018

2017 yılı itibarıyla mahalli idarelerin yardımlarına baktığımızda; mahalli idare yardımlarının 139.261.000 TL, kar amacı gütmeyen kuruluşlara yapılan transferlerin 1.241.832.000 TL, hane halkına yapılan transferlerin 1.610.552.000 TL, yurtdışına yapılan transferlerin 8.723.000 TL, sermaye transferlerinin 1.176.447.000 TL yurtdışı sermaye transferlerinin 785.000 TL olduğu görülmektedir.

VIII.3. MAHALLİ İDARELERİN GELİRLERİ

İl özel idareleri, büyükşehir belediyeleri, diğer belediyeler ve mahalli idare birliklerinin gelirlerini oluşturan kaynaklar aşağıda belirtilmiştir:

a) İl Özel İdarelerinin Gelirleri

- Kanunlarla gösterilen il özel idaresi vergi, resim, harç ve katılma payları,
- Genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan paylar,
- Genel ve özel bütçeli idarelerden yapılacak ödemeler,
- Taşınır ve taşınmaz malların kira, satış ve başka suretle değerlendirilmesinden elde edilecek gelirler,
- İl genel meclisi tarafından belirlenecek tarifelere göre tahsil edilecek hizmet karşılığı ücretler,
- Faiz ve ceza gelirleri,
- Bağışlar,
- Her türlü girişim, iştirak ve faaliyetler karşılığı sağlanacak gelirler,
- Diğer gelirler.

b) Büyükşehir Belediyelerinin Gelirleri

- Genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan pay,
 - ✓ Büyükşehir belediyeleri, ilde toplanan genel bütçe vergi gelirlerinin %6'sı ve ildeki büyükşehir ilçe belediyelerinin genel bütçe vergi gelirlerinden aldığı payın %40'ını almaktadır,
 - ✓ Büyükşehir ilçe belediyeleri Türkiye genelinde toplanan genel bütçe vergi gelirlerinin %4,5'ini almaktadır. Büyükşehir ilçeler için ayrılan payın %90'lık kısmı ilçelerin nüfusuna , %10'luk kısmı ise ilçelerin yüzölçümüne göre dağıtılır,
- 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nda yer alan oran ve esaslara göre büyükşehir belediyesince tahsil olunacak at yarışları dâhil müşterek bahislerden elde edilen Eğlence Vergisinin %20'si müşterek bahislere konu olan yarışların yapıldığı yerin belediyesine, %30'u nüfuslarına göre dağıtılmak üzere diğer ilçe belediyelerine ayrıldıktan sonra kalan %50'si,
- Büyükşehir belediyesine bırakılan sosyal ve kültürel tesisler, spor, eğlence ve dinlenme yerleri ile yeşil sahalar içinde tahsil edilecek her türlü belediye vergi, resim ve harçlar,
- Büyükşehir belediyesinin yetki alanındaki meydan, bulvar, cadde ve ana yollara cephesi bulunan binalar üzerindeki her türlü ilân ve reklamların vergileri ile asma, tahsis ve bakım ücretleri,

➤ Durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde tespit edilen araç park yerlerinin işletilmesinden elde edilen gelirin ilçe belediyelerine, nüfuslarına göre dağıtılacak %50'sinden sonra kalacak %50'si,

➤ Hizmetlerin büyükşehir belediyesi tarafından yapılması şartıyla 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nda belirtilen oran ve esaslara göre alınacak yol, su ve kanalizasyon harcamalarına katılma payları,

➤ Kira, faiz ve ceza gelirleri,

➤ Kamu idare ve müesseselerinin yardımları,

➤ Bağlı kuruluşların kesin hesaplarındaki gelirleri ile giderleri arasında oluşan fazlalık sonucu aktarılacak gelirler,

➤ Büyükşehir belediyesi iktisadî teşebbüslerinin safi hâsılatından büyükşehir belediye meclisi tarafından belirlenecek oranda alınan hisseler,

➤ Büyükşehir belediyesinin taşınır ve taşınmaz mal gelirleri,

➤ Yapılacak hizmetler karşılığı alınacak ücretler,

➤ Şartlı ve şartsız bağışlar,

➤ Diğer gelirler.

c) Belediyelerin Gelirleri

➤ Kanunlarla gösterilen belediye vergi, resim, harç ve katılma payları,

➤ Genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan pay ve ödenekler,

➤ Genel ve özel bütçeli idarelerden yapılacak ödemeler,

➤ Taşınır ve taşınmaz malların kira, satış ve başka suretle değerlendirilmesinden elde edilecek gelirler,

➤ Belediye meclisi tarafından belirlenecek tarifelere göre tahsil edilecek hizmet karşılığı ücretler,

➤ Faiz ve ceza gelirleri,

➤ Bağışlar,

➤ Her türlü girişim, iştirak ve faaliyetler karşılığı sağlanacak gelirler,

➤ Diğer gelirler.

d) Mahalli İdare Birliklerinin Gelirleri

➤ Birlik üyelerinin, birliğin kuruluş ve faaliyet giderlerine katılma payları,

- Birlik Meclisi tarafından belirlenecek tarifelere göre tahsil edilecek hizmet karşılığı ücretler,
- Diğer kamu kurum ve kuruluşlarından aktarılacak ödenekler,
- Taşınır ve taşınmaz malların kira, satış ve başka suretle değerlendirilmesinden elde edilecek gelirler,
- Kira ve faiz gelirleri,
- Bağışlar,
- Köylere hizmet götürme birlikleri için il özel idaresi bütçesinden ayrılacak pay. İl özel idaresi bütçe gelirlerinin ne kadarının köylere hizmet götürme birliklerine aktarılacağı, köylere hizmet götürme birliklerinin sunacağı yatırım plânı, yıllık çalışma programı ve uygulama projelerine göre il genel meclisince kararlaştırılır,
- Diğer gelirler.

VIII.3.1. Mahalli İdarelerin Gelirlerine İlişkin Genel Göstergeler

2016 ve 2017 yılları itibarıyla türlerine göre mahalli idarelerin gelirleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:48

Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Gelirleri		(1.000 TL)
Türü	2016	2017
Belediyeler	80.994.408	97.148.981
Belediye Bağlı İdareleri	18.934.469	21.788.042
İl Özel İdareleri	8.424.206	9.288.491
Mahalli İdare Birlikleri	2.175.867	2.807.968
Konsolide Toplam*	109.374.491	133.766.501

*Muhasebat Genel Müdürlüğünce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.
Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2018

2017 yılında belediyeler 97.148.981.000 TL, il özel idareleri 9.288.491.000 TL, mahalli idare birlikleri 2.807.968.000 TL ve belediye bağlı idareleri 21.788.042.000 TL gelir elde etmiştir. Belediye ve bağlı idarelerin elde ettiği gelirin mahalli idarelerin toplam geliri içindeki payın %89'u olduğu görülmektedir.

Mahalli idare gelirleri 2017 yılında bir önceki yıla göre %22,30 artış göstermiştir. Bu artış belediyelerde %19,95, belediye bağlı idarelerinde %15,07, il özel idarelerinde %10,26, mahalli idare birliklerinde %29,05'tir.

VIII.3.2. Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Öz Gelirleri

Öz gelir; mahalli idarelerin genel bütçe vergi gelirlerinden aldığı paylar ile yurtdışı ve yurtiçi kurum, kuruluş ve kişilerden alınan her türlü yardım ve bağışlar dışında kalan diğer tüm gelirler olarak değerlendirilmiştir.

2016 ve 2017 yılları itibarıyla türlerine göre mahalli idarelerin öz gelirleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:49

Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Öz Gelirleri* (1.000 TL)

	2016			2017		
	Öz Gelir	Toplam Gelir	%	Öz Gelir	Toplam Gelir	%
Belediyeler	32.795.182	80.994.408	40,49	40.059.330	97.148.981	41,23
Belediye Bağlı İdareleri	16.480.798	18.934.469	87,04	18.870.595	21.788.042	86,61
İl Özel İdareleri	649.514	8.424.206	7,71	811.994	9.288.491	8,74
Mahalli İdare Birlikleri	587.329	2.175.867	26,99	717.553	2.807.968	25,55
Mahalli İdareler Toplam*	50.266.019	109.374.491	45,96	63.074.681	133.766.501	47,15

*Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü'nün mahalli idarelerin 2016 gelir verilerine dayalı olarak hazırlanmıştır, 2018

2017 yılında belediyeler 40.059.330.000 TL, il özel idareleri 811.994.000 TL, mahalli idare birlikleri 717.553.000 TL ve belediye bağlı idareleri 18.870.595.000 TL öz gelir elde etmiştir.

2017 yılı itibarıyla mahalli idarelerde öz gelirlerin toplam gelirler içerisindeki payı %47,15'tir. Bu pay belediyelerde %41,23, belediye bağlı idarelerinde %86,61, mahalli idare birliklerinde %25,55 ve il özel idarelerinde %8,74'tür.

VIII.3.2.1. Belediyelerin Türlerine Göre Öz Gelirleri

2016 ve 2017 yılları itibarıyla türlerine göre belediyelerin öz gelirleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:50**Belediyelerin Türlerine Göre Öz Gelirleri (1.000 TL)**

	2016			2017		
	Öz Gelir	Toplam Gelir	%	Öz Gelir	Toplam Gelir	%
Büyükşehir Belediyeleri	9.272.900	37.911.916	24,46	12.624.482	46.170.934	27,34
İl Belediyeleri	2.602.541	6.006.549	43,33	3.040.143	7.213.268	42,15
İlçe ve Belde Belediyeleri	20.972.240	37.224.648	56,34	24.479.369	43.922.940	55,73
Toplam*	32.795.182	80.994.408	40,49	40.059.330	97.148.981	41,23

*Muhasebat Genel Müdürlüğünce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğünün mahalli idarelerin 2016 gelir verilerine dayalı olarak hazırlanmıştır, 2018

2017 yılında büyükşehir belediyeleri 12.624.482.000 TL, il belediyeleri 3.040.143.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 24.479.369.000 TL öz gelir elde etmiştir.

2017 yılı itibarıyla belediyelerin öz gelirlerinin toplam gelirler içerisindeki payı %41,23'tür. Bu pay büyükşehir belediyelerinde %27,34, il belediyelerinde %42,15, ilçe ve belde belediyelerinde %55,73'tür.

VIII.3.3. Gelir Kalemlerine Göre Mahalli İdarelerin Gelirleri

2016 ve 2017 yılları itibarıyla gelir kalemlerine göre mahalli idarelerin gelirleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:51**Gelir Kalemlerine Göre Mahalli İdarelerin Gelirleri (1.000 TL)**

Türü	2016	2017
Vergi Gelirleri	12.243.842	13.237.799
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	23.658.446	27.858.152
Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	8.176.215	10.381.904
Faizler, Paylar ve Cezalar	58.171.269	73.777.526
Sermaye Gelirleri	6.357.191	8.071.629
Alacaklardan Tahsilâtlar	767.528	439.491
Toplam*	109.374.491	133.766.501

*Muhasebat Genel Müdürlüğünce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2018

2017 yılı itibarıyla mahalli idarelerin gelirleri 133.766.501.000 TL'dir. Vergi gelirleri 13.237.799.000 TL, teşebbüs ve mülkiyet gelirleri 27.858.152.000 TL, alınan bağış ve yardımlar ile özel gelirler 10.381.904.000 TL, faizler, paylar ve cezalar 73.777.526.000 TL, sermaye gelirleri 8.071.629.000 TL ve alacaklardan tahsilâtlar 439.491.000 TL'dir.

VIII.3.3.1. Vergi Gelirleri

Vergi gelirleri, ilgili mahalli idarece alınan emlak (bina, arsa, arazi) vergisi, çevre temizlik vergisi, haberleşme vergisi, elektrik ve havagazı tüketim vergisi, eğlence vergisi, yangın sigorta vergisi, ilan ve reklam vergisi ile bina inşaat harcı, işyeri açma izni harcı, yapı kullanma izni harcı, ölçü ve tartı aletlerinin muayene harcı, hayvan kesimi muayene ve denetleme harcı, işgal harcı, kaynak suları harcı, tatil günlerinde çalışma ruhsat harcı, tellallık harcı, toptancı hali resmi ve diğer harçlardan oluşmaktadır.

Belediyelerin topladığı vergiler Belediye Gelirleri Kanunu'nda ve Emlak Vergisi Kanunu'nda düzenlenmiştir. Yerel vergiler nispi ve maktu olmak üzere iki şekilde belirlenmektedir. Nispi vergiler, enflasyon dönemlerinde reel olarak kendilerini korumaktadır. Maktu vergiler ise enflasyon karşısında aşınmaktadır. Türkiye'de Bina Vergisi, Arazi Vergisi, Eğlence Vergisi gibi vergiler nispi olarak hesaplanırken, İlan ve Reklam Vergisi, Çevre Temizlik Vergisi ve harçların tamamına yakını (Tellallık Harcı hariç) maktu olarak hesaplanmaktadır.

Büyükşehir belediyelerinde büyükşehir sınırları ve mücavir alanları içinde belediyelerince tahsil edilen emlak vergisi tutarının tamamı ilgili ilçe belediyeleri tarafından alınır. Bunlardan büyükşehir belediyesine veya özel idareye ayrıca pay kesilmez.

İl özel idarelerine ait vergi gelirleri yok denecek kadar azdır. Çünkü özel idarelere belediyelerde olduğu gibi vergi ve harç toplama konusunda henüz yetki verilmemiştir.

2016 ve 2017 yılları itibarıyla türlerine göre mahalli idarelerin vergi gelirleri ve toplam gelirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:52**Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Vergi Gelirleri ve Toplam Gelirler (1.000 TL)**

Türü	2016			2017		
	Vergi Gelirleri	Toplam Gelir	%	Vergi Gelirleri	Toplam Gelir	%
Belediyeler	12.225.548	80.994.408	15,09	13.217.357	97.148.981	13,61
Belediye Bağlı İdareleri	0	18.934.469	0	0	21.788.042	0,00
İl Özel İdareleri	18.294	8.424.206	0,22	20.442	9.288.491	0,22
Mahalli İdare Birlikleri	0	2.175.867	0	0	2.807.968	0,00
Toplam*	12.243.842	109.374.491	11,19	13.237.799	133.766.501	9,90

*Muhasebat Genel Müdürlüğünce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2018

2017 yılında vergi gelirleri olarak belediyeler 13.217.357.000 TL, il özel idareleri 20.442.000 TL gelir elde etmiştir. Belediyelerin vergi gelirlerinin toplam mahalli idarelerin vergi gelirlerine oranı %72,6 olarak gerçekleşmiştir.

2017 yılı itibarıyla mahalli idarelerde vergi gelirlerinin toplam gelirler içindeki payı %9,90'dır. Bu pay belediyelerde %13,61, il özel idarelerinde %0,22'dir.

VIII.3.3.1.1. Belediye Türlerine Göre Vergi Gelirleri

2016 ve 2017 yılları itibarıyla belediye türlerine göre vergi gelirleri ve toplam gelirler karşılaştırmalı olarak aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:53**Belediye Türlerine Göre Vergi Gelirleri ve Toplam Gelirler (1.000 TL)**

Türü	2016			2017		
	Vergi Gelirleri	Toplam Gelir	%	Vergi Gelirleri	Toplam Gelir	%
Büyükşehir Belediyeleri	601.396	37.911.916	1,59	660.227	46.170.934	1,43
İl Belediyeleri	625.577	6.006.549	10,41	707.924	7.213.268	9,81
İlçe ve Belde Belediyeleri	10.998.575	37.224.648	29,55	11.849.206	43.922.940	26,98
Toplam*	12.225.548	80.994.408	15,09	13.217.357	97.148.981	13,61

*Muhasebat Genel Müdürlüğünce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2018

2017 yılında vergi gelirleri olarak; büyükşehir belediyeleri 660.227.000 TL, il belediyeleri 707.924.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 11.849.206.000 TL gelir elde etmiştir.

2017 yılı itibarıyla vergi gelirlerinin toplam gelirler içerisindeki payı; büyükşehir belediyelerinde %1,43, il belediyelerinde %9,81, ilçe ve belde belediyelerinde %26,98'dir.

VIII.3.3.2. Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri

Teşebbüs ve mülkiyet gelirleri;

- a) Şartname, basılı evrak, değerli kâğıt ve kitap gibi mal satışlarından elde edilen gelirler,
- b) Doğalgaz hizmetlerine ilişkin gelirler, su hizmetlerine ilişkin gelirler, otopark işletme gelirleri, sosyal tesis işletme gelirleri, ilan ve reklam gelirleri, muayene denetim ve kontrol ücretleri, sağlık hizmetlerine ilişkin gelirler, ulaştırma hizmetlerine ilişkin gelirler gibi sunulan hizmetlerden elde edilen gelirler,
- c) Su, ulaştırma, sağlık, eğitim, doğalgaz, tarımsal, kültürel, çevre ve esenlik ile ekonomik hizmetlere ilişkin kurumlar hâsılatı ve kârı,
- d) Lojman, sosyal tesis, spor tesisi, kültürel amaçlı tesis ve diğer taşınmaz kira gelirleri ile ecrimisil gelirleri,
- e) Taşınır kira gelirleri,
- f) Diğer çeşitli teşebbüs ve mülkiyet gelirlerinden oluşmaktadır.

2016 ve 2017 yılları itibarıyla mahalli idarelerin türlerine göre teşebbüs ve mülkiyet gelirleri ve toplam gelirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:54

Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri ve Toplam Gelirler (1.000 TL)

Türü	2016			2017		
	Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	Toplam Gelir	%	Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	Toplam Gelir	%
Belediyeler	8.426.757	80.994.408	10,4	11.585.675	97.148.981	11,93
Belediye Bağlı İdareleri	15.038.039	18.934.469	79,42	17.509.067	21.788.042	80,36
İl Özel İdareleri	113.455	8.424.206	1,35	185.088	9.288.491	1,99
Mahalli İdare Birlikleri	197.738	2.175.867	9,09	214.636	2.807.968	7,64
Toplam*	23.658.446	109.374.491	21,63	27.858.152	133.766.501	20,83

*Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.
Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasebat.gov.tr/>, 2018

2017 yılında teşebbüs ve mülkiyet gelirleri olarak belediyeler 11.585.675.000 TL, il özel idareleri 185.088.000 TL, mahalli idare birlikleri 214.636.000 TL ve belediye bağlı idareleri 17.509.067.000 TL gelir elde etmiştir.

2017 yılı itibarıyla mahalli idarelerde teşebbüs ve mülkiyet gelirlerinin toplam gelirler içerisindeki payı %20,83'tür. Bu pay belediyelerde %11,93, belediye bağlı idarelerinde %80,36, mahalli idare birliklerinde %7,64 ve il özel idarelerinde %1,99'dur.

VIII.3.3.2.1.Belediye Türlerine Göre Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri

2016 ve 2017 yılları itibarıyla belediye türlerine göre teşebbüs ve mülkiyet gelirleri ve toplam gelirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:55

Belediye Türlerine Göre Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri ve Toplam Gelirler (1.000 TL)

Türü	2016			2017		
	Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	Toplam Gelir	%	Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	Toplam Gelir	%
Büyükşehir Belediyeleri	3.530.230	37.911.916	9,31	5.613.741	46.170.934	12,16
İl Belediyeleri	1.346.568	6.006.549	22,42	1.514.379	7.213.268	20,99
İlçe ve Belde Belediyeleri	3.549.959	37.224.648	9,54	4.457.555	43.922.940	10,15
Toplam*	8.426.757	80.994.408	10,4	11.585.675	97.148.981	11,93

*Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.
Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2018

2017 yılında teşebbüs ve mülkiyet gelirleri olarak; büyükşehir belediyeleri 5.613.741.000 TL, il belediyeleri 1.514.379.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 4.457.555.000 TL gelir elde etmiştir.

2017 yılı itibarıyla teşebbüs ve mülkiyet gelirlerinin toplam gelirler içerisindeki payı; büyükşehir belediyelerinde %12,16, il belediyelerinde %20,99, ilçe ve belde belediyelerinde %10,15'tir.

VIII.3.3.3. Alınan Bağış ve Yardımlar İle Özel Gelirler

Alınan bağış ve yardımlar:

- Dünya Bankası ve Avrupa Birliği gibi yurtdışı kurumlarından alınan bağış ve yardımlar,
- Merkezi yönetim bütçesine dâhil idarelerden alınan bağış ve yardımlar,
- Diğer idarelerden alınan bağış ve yardımlar,
- Kurum ve kişilerden alınan bağış ve yardımlar,
- Proje karşılığı alınan bağış ve yardımlardan oluşmaktadır.

2016 ve 2017 yılları itibarıyla mahalli idarelerin türlerine göre alınan bağış ve yardımlar ile özel gelirler ve toplam gelirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:56

Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler ve Toplam Gelirler (1.000 TL)

Türü	2016			2017		
	Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	Toplam Gelir	%	Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	Toplam Gelir	%
Belediyeler	1.621.091	80.994.408	2	1.981.842	97.148.981	2,04
Belediye Bağlı İdareleri	507.428	18.934.469	2,68	582.516	21.788.042	2,67
İl Özel İdareleri	5.367.154	8.424.206	63,71	5.609.794	9.288.491	60,40
Mahalli İdare Birlikleri	1.588.197	2.175.867	72,99	2.089.942	2.807.968	74,43
Toplam*	8.176.215	109.374.491	7,48	10.381.904	133.766.501	7,76

*Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2018

2017 yılında, alınan bağış ve yardımlar ile özel gelirler olarak; belediyeler 1.981.842.000 TL, il özel idareleri 5.609.794.000 TL, mahalli idare birlikleri 2.089.942.000 TL ve belediye bağlı idareleri 582.516.000 TL gelir elde etmiştir.

2017 yılı itibarıyla mahalli idarelerde alınan bağış ve yardımlar ile özel gelirlerin toplam gelirler içerisindeki payı belediyelerde %2,04, belediye bağlı idarelerinde %2,67, mahalli idare birliklerinde %74,43 ve il özel idarelerinde %60,40'dır.

VIII.3.3.3.1. Belediye Türlerine Göre Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler

2016 ve 2017 yılları itibarıyla belediye türlerine göre alınan bağış ve yardımlar ile özel gelirler ve toplam gelirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:57

Belediye Türlerine Göre Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler ve Toplam Gelirler (1.000 TL)

Türü	2016			2017		
	Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	Toplam Gelir	%	Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	Toplam	%
Büyükşehir Belediyeleri	256.516	37.911.916	0,68	237.347	46.170.934	0,51
İl Belediyeleri	159.818	6.006.549	2,66	270.662	7.213.268	3,75
İlçe ve Belde Belediyeleri	1.300.963	37.224.648	3,49	1.547.330	43.922.940	3,52
Toplam*	1.621.091	80.994.408	2	1.981.842	97.148.981	2,04

*Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2018

2017 yılında alınan bağış ve yardımlar ile özel gelirleri olarak; büyükşehir belediyeleri 237.347.000 TL, il belediyeleri 270.662.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 1.547.330.000 TL gelir elde etmiştir.

2017 yılı itibarıyla alınan bağış ve yardımlar ile özel gelirlerin toplam gelirler içerisindeki payı büyükşehir belediyelerinde %0,51, il belediyelerinde %3,75, ilçe ve belde belediyelerinde ise %3,52'dir.

VIII.3.3.4. Faizler, Paylar ve Cezalar

a) Faiz gelirleri; kurumca verilen borçlardan alacakların faizleri, takipteki kurum alacakları faizleri, menkul kıymet ve gecikmiş ödemeler faizleri, mevduat faizleri, vergi, resim ve harç gecikme faizleri ve diğer faiz gelirlerinden oluşmaktadır.

b) Pay gelirleri; vergi ve harç gelirlerinden alınan paylar, genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan paylar, yönetim giderlerine katılma payları, kamu harcamalarına katılma payları, maden

işletmelerinden, müze girişi ücretleri gibi mahalli idarelere ait paylardan elde edilen gelirlerden oluşmaktadır.

c) Ceza gelirleri; idari para cezaları, vergi cezaları, irat kaydedilecek nakdi teminatlar, mera gelirleri, irat kaydedilecek hisse senedi ve tahviller ile teminat mektupları gibi diğer çeşit gelirlerden oluşmaktadır.

2016 ve 2017 yılları itibarıyla mahalli idarelerin türlerine göre faizler, paylar ve cezalara ilişkin gelirleri ve toplam gelirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:58

Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Faizler, Paylar ve Cezalar ve Toplam Gelirler (1.000 TL)

Türü	2016			2017		
	Faizler Paylar ve Cezalar	Toplam Gelir	%	Faizler Paylar ve Cezalar	Toplam Gelir	%
Belediyeler	52.173.000	80.994.408	64,42	62.144.191	97.148.981	63,97
Belediye Bağlı İdareleri	2.825.732	18.934.469	14,92	3.451.260	21.788.042	15,84
İl Özel İdareleri	2.912.573	8.424.206	34,57	3.438.073	9.288.491	37,01
Mahalli İdare Birlikleri	389.225	2.175.867	17,89	501.790	2.807.968	17,87
Toplam*	58.171.269	109.374.491	53,19	73.777.526	133.766.501	55,15

*Muhasebat Genel Müdürlüğünce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2018

2017 yılında faizler, paylar ve cezalara ilişkin gelirler olarak; belediyeler 62.144.191.000 TL, il özel idareleri 3.438.073.000 TL, mahalli idare birlikleri 501.790.000 TL ve belediye bağlı idareleri 3.451.260.000 TL gelir elde etmiştir.

2017 yılı itibarıyla mahalli idarelerde faizler, paylar ve cezaların toplam gelirler içerisindeki payı belediyelerde %63,97, belediye bağlı idarelerinde %15,84, il özel idarelerinde %37,01 ve mahalli idare birliklerinde %17,87'dir.

VIII.3.3.4.1.Belediye Türlerine Göre Faizler, Paylar ve Cezalar

2016 ve 2017 yılları itibarıyla belediye türlerine göre faizler, paylar ve cezalar ve toplam gelirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:59**Belediye Türlerine Göre Faizler, Paylar ve Cezalar ve
Toplam Gelirler (1.000 TL)**

Türü	2016			2017		
	Faizler, Paylar ve Cezalar	Toplam Gelir	%	Faizler, Paylar ve Cezalar	Toplam Gelir	%
Büyükşehir Belediyeleri	30.457.024	37.911.916	80,34	36.277.814	46.170.934	78,57
İl Belediyeleri	3.579.638	6.006.549	59,6	4.377.536	7.213.268	60,69
İlçe ve Belde Belediyeleri	18.188.837	37.224.648	48,86	21.573.505	43.922.940	49,12
Toplam*	52.173.000	80.994.408	64,42	62.144.191	97.148.981	63,97

*Muhasebat Genel Müdürlüğünce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasibat.gov.tr/>, 2018

2017 yılında faiz, pay ve ceza gelirleri olarak; büyükşehir belediyeleri 36.277.814.000 TL, il belediyeleri 4.377.536.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 21.573.505.000 TL gelir elde etmiştir.

2017 yılı itibarıyla faizler, paylar ve cezaların toplam gelirler içerisindeki payı büyükşehir belediyelerinde %78,57, il belediyelerinde %60,69, ilçe ve belde belediyelerinde ise %49,12'dir. Bu gelir kaleminin toplam gelirlere oranının yüksekliği mahalli idarelerin genel bütçe vergi gelirlerinden aldığı payları da içermesinden kaynaklanmaktadır.

VIII.3.3.5. Sermaye Gelirleri

Sermaye gelirleri,

- Bina, arazi ve arsa gibi taşınmaz satışlarından elde edilen gelirler,
- Taşınır satışlarından elde edilen gelirler,
- Menkul kıymet ve varlık satış gelirlerinden oluşmaktadır.

2016 ve 2017 yılları itibarıyla mahalli idarelerin türlerine göre sermaye gelirleri ve toplam gelirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:60**Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Sermaye Gelirleri ve Toplam Gelirler (1.000 TL)**

Türü	2016			2017		
	Sermaye Gelirleri	Toplam Gelir	%	Sermaye Gelirleri	Toplam Gelir	%
Belediyeler	5.838.798	80.994.408	7,21	7.879.786	97.148.981	8,11
Belediye Bağlı İdareleri	507.366	18.934.469	2,68	147.191	21.788.042	0,68
İl Özel İdareleri	10.916	8.424.206	0,13	35.014	9.288.491	0,38
Mahalli İdare Birlikleri	111	2.175.867	0,01	327	2.807.968	0,01
Toplam*	6.357.191	109.374.491	5,81	8.071.629	133.766.501	6,03

*Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2018

2017 yılında sermaye geliri olarak; belediyeler 7.879.786.000 TL, il özel idareleri 35.014.000 TL, mahalli idare birlikleri 327.000 TL ve belediye bağlı idareleri 147.191.000 TL gelir elde etmiştir.

2017 yılı itibarıyla sermaye gelirlerinin toplam gelirler içerisindeki payı belediyelerde %7,11, belediye bağlı idarelerinde %0,68, mahalli idare birliklerinde %0,01 ve il özel idarelerinde %0,38'dir.

VIII.3.3.5.1. Belediye Türlerine Göre Sermaye Gelirleri

2016 ve 2017 yılları itibarıyla belediye türlerine göre sermaye gelirleri ve toplam gelirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:61**Belediye Türlerine Göre Sermaye Gelirleri ve Toplam Gelirler (1.000 TL)**

Türü	2016			2017		
	Sermaye Gelirleri	Toplam Gelir	%	Sermaye Gelirleri	Toplam Gelir	%
Büyükşehir Belediyeleri	2.365.579	37.911.916	6,24	3.050.374	46.170.934	6,61
İl Belediyeleri	294.948	6.006.549	4,91	342.767	7.213.268	4,75
İlçe ve Belde Belediyeleri	3.178.271	37.224.648	8,54	4.486.645	43.922.940	10,21
Toplam*	5.838.798	80.994.408	7,21	7.879.786	97.148.981	8,11

*Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2018

2017 yılında sermaye gelirleri olarak; büyükşehir belediyeleri 3.050.374.000 TL, il belediyeleri 342.767.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 4.486.645.000 TL gelir elde etmiştir.

2017 yılı itibarıyla sermaye gelirlerinin toplam gelirler içerisindeki payı büyükşehir belediyelerinde %6,61, il belediyelerinde %4,75, ilçe ve belde belediyelerinde ise %10,21'dir.

VIII.3.3.6. Alacaklardan Tahsilâtlar

Alacaklardan tahsilâtlar, genel bütçeli idareler ile mahalli idareler ve diğer yurtiçi alacaklardan ilgili mahalli idarece yapılan tahsilâtlardan oluşmaktadır.

2016 ve 2017 yılları itibarıyla mahalli idarelerin türlerine göre alacaklardan tahsilâtlar ve toplam gelirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:62

Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Alacaklardan Tahsilâtlar ve Toplam Gelirler (1.000 TL)

Türü	2016			2017		
	Alacaklardan Tahsilâtlar	Toplam Gelir	%	Alacaklardan Tahsilâtlar	Toplam Gelir	%
Belediyeler	709.214	80.994.408	0,88	340.130	97.148.981	0,35
Belediye Bağlı İdareleri	55.904	18.934.469	0,3	98.008	21.788.042	0,45
İl Özel İdareleri	1.814	8.424.206	0,02	80	9.288.491	0,00
Mahalli İdare Birlikleri	596	2.175.867	0,03	1.273	2.807.968	0,05
Toplam*	767.528	109.374.491	0,7	439.491	133.766.501	0,33

*Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2018

2017 yılında alacaklardan tahsilât gelirleri olarak; belediyeler 340.130.000 TL, mahalli idare birlikleri 1.273.000 TL ve belediye bağlı idareleri 98.008.000TL gelir elde etmiştir.

2017 yılı itibarıyla alacaklardan tahsilâtların toplam gelirler içerisindeki payı belediyelerde %0,35, belediye bağlı idarelerinde %0,45, mahalli idare birliklerinde ise %0,05'tir.

VIII.3.3.6.1.Belediye Türlerine Göre Alacaklardan Tahsilâtlar

2016 ve 2017 yılları itibarıyla belediye türlerine göre alacaklardan tahsilât gelirleri ve toplam gelirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:63

Belediye Türlerine Göre Alacaklardan Tahsilâtlar ve Toplam Gelirler (1.000 TL)

Türü	2016			2017		
	Alacaklardan Tahsilâtlar	Toplam Gelir	%	Alacaklardan Tahsilâtlar	Toplam Gelir	%
Büyükşehir Belediyeleri	701.171	37.911.916	1,85	331.431	46.170.934	0,72
İl Belediyeleri	0	6.006.549	0	0	7.213.268	0,00
İlçe ve Belde Belediyeleri	8.043	37.224.648	0,02	8.699	43.922.940	0,02
Toplam*	709.214	80.994.408	0,88	340.130	97.148.981	0,35

*Muhasebat Genel Müdürlüğünce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.
Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasebat.gov.tr/>, 2018

2017 yılında alacaklardan tahsilât gelirleri olarak; büyükşehir belediyeleri 331.431.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 8.699.000 TL gelir elde etmiştir.

2017 yılı itibarıyla alacaklardan tahsilât gelirlerinin toplam gelirler içerisindeki payı büyükşehir belediyelerinde %0,72, ilçe ve belde belediyelerinde %0,02'dir.

VIII.3.3.7. Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Alınan Paylar ve Ödenekler

İl Özel İdareleri: 5779 sayılı İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun'a göre Genel Bütçe vergi gelirleri tahsilatının yüzde 0,5'i il özel idare payı olarak ayrılır ve bu payın; yüzde 50'lik kısmı illerin nüfusuna, yüzde 10'luk kısmı illerin yüzölçümüne, yüzde 10'luk kısmı illerin köy sayısına, yüzde 15'lik kısmı illerin kırsal alan nüfusuna, yüzde 15'lik kısmı ise illerin Kalkınma Bakanlığınca tespit edilen en son gelişmişlik endeksindeki grubuna göre dağıtılır.

Büyükşehir Belediyeleri: 5779 sayılı İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun hükümleri uyarınca; büyükşehir belediye sınırları içinde yapılan genel bütçe vergi tahsilâtı toplamının yüzde 6'sı ile genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamının yüzde 4,5'i olarak büyükşehir ilçe belediyelerine ayrılan ve bu belediyelere dağıtılan payın yüzde 30'u büyükşehir belediye payı olarak ayrılır. Büyükşehir sınırları içerisindeki genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamından ayrılan yüzde 6'lık payın yüzde 60'ı doğrudan ilgili büyükşehir belediyesine aktarılır, kalan yüzde 40'lık kısmı ise ortak bir havuzda toplanarak %70'i nüfus esasına, %30'u da yüzölçümü esasına göre dağıtılır. Genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamının yüzde 4,5'i olarak ayrılan büyükşehir ilçe belediye payı %90'ı nüfus, %10'u yüzölçümü esasına göre dağıtılarak yüzde 30'luk büyükşehir belediye payı ve 2560 sayılı Kanunun 13'üncü maddesi gereğince dağıtılacak yüzde 10'luk büyükşehir belediyesi bağlı su ve kanalizasyon idaresi payı ayrıldıktan sonra geri kalan kısmı büyükşehir ilçe belediyelerine nüfusa göre dağıtılır.

İl, İlçe ve Belde Belediyeleri: 5779 sayılı İl Özel İdareleri ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun'a göre; genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamının yüzde 1,5'i büyükşehir dışındaki belediyelere ayrılır. Bu yüzde 1,5'lik belediye payının; yüzde 80'lik kısmı belediyelerin nüfusuna, yüzde 20'lik kısmı ise belediyelerin Kalkınma Bakanlığı tarafından tespit edilen en son "gelişmişlik endeksi" verileri esas alınarak, en az gelişmiş ilçeden en çok gelişmiş olana doğru, eşit sayıda oluşturulan beş gruptan dâhil oldukları grubun aldığı paydan nüfuslarına göre dağıtılır. Belde belediyeleri bağlı buldukları ilçenin gelişmişlik endeksindeki grubunda değerlendirilir.

Denkleştirme Ödeneği ise; kesinleşmiş en son genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamının binde biri oranında her yıl Maliye Bakanlığı bütçesine belediyeler denkleştirme ödeneği olarak konan ödenek olup, Maliye Bakanlığınca, mart ve temmuz aylarında iki eşit taksit halinde dağıtılmak üzere bu ödenek İller Bankası hesabına aktarılır. Bu ödeneğin yüzde 65'i eşit şekilde, yüzde 35'i ise nüfus esasına göre dağıtılır.

2016 ve 2017 yılları itibarıyla mahalli idarelerin türlerine göre genel bütçe vergi gelirlerinden alınan paylar ve toplam gelirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:64**Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Alınan Paylar ve Toplam Gelirler (1.000 TL)**

Türü	2016			2017		
	G.B.V.G. Alınan Paylar	Toplam Gelir	%	G.B.V.G. Alınan Paylar	Toplam Gelir	%
Belediyeler	46.578.135	80.994.408	57,51	55.107.809	97.148.981	56,73
Belediye Bağlı İdareleri	1.946.243	18.934.469	10,28	2.334.931	21.788.042	10,72
İl Özel İdareleri	2.407.538	8.424.206	28,58	2.866.703	9.288.491	30,86
Mahalli İdare Birlikleri	341	2.175.867	0,02	473	2.807.968	0,02
Toplam*	50.932.257	109.374.491	46,57	60.309.916	133.766.501	45,09

*Muhasebat Genel Müdürlüğünce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasebat.gov.tr/>, 2018

2017 yılında genel bütçe vergi gelirlerinden alınan paylardan; belediyeler 55.107.809.000 TL, il özel idareleri 2.866.703.000 TL, mahalli idare birlikleri 473.000 TL ve belediye bağlı idareleri 2.334.931.000 TL gelir elde etmiştir.

2017 yılı itibarıyla genel bütçe vergi gelirlerinden alınan payın toplam gelirlere oranı belediyelerde %56,73, il özel idarelerinde %30,86, mahalli idare birliklerinde %0,02 ve belediye bağlı idarelerinde %10,72'dir.

VIII.3.3.7.1. Belediye Türlerine Göre Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Alınan Paylar

2016 ve 2017 yılları itibarıyla belediye türlerine göre genel bütçe vergi gelirlerinden alınan paylar ve toplam gelirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:65

Belediye Türlerine Göre Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Alınan Paylar ve Toplam Gelirler (1.000 TL)

Türü	2016			2017		
	G.B.V.G. Alınan Paylar	Toplam Gelir	%	G.B.V.G. Alınan Paylar	Toplam Gelir	%
Büyükşehir Belediyeleri	28.382.500	37.911.916	74,86	33.309.105	46.170.934	72,14
İl Belediyeleri	3.244.190	6.006.549	54,01	3.902.463	7.213.268	54,10
İlçe ve Belde Belediyeleri	14.951.445	37.224.648	40,17	17.896.241	43.922.940	40,74
Toplam*	46.578.135	80.994.408	57,51	55.107.809	97.148.981	56,73

*Muhasebat Genel Müdürlüğünce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2018

2017 yılında genel bütçe vergi gelirlerinden alınan pay olarak; büyükşehir belediyeleri 33.309.105.000 TL, il belediyeleri 3.902.463.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 17.896.241.000 TL gelir elde etmiştir.

2017 yılı itibarıyla genel bütçe vergi gelirlerinden alınan payın toplam gelirlere oranı büyükşehir belediyelerinde %72,14, il belediyelerinde %54,10, ilçe ve belde belediyelerinde ise %40,74'tür.

VIII.3.4. Mahalli İdarelerin Borç Dağılımları

2016-2017 yılları itibarıyla mahalli idarelerin borç dağılımları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:66

Mahalli İdarelerin Borç Dağılımları (1.000 TL)

Yıl	Banka Kredileri	Kamu İdarelerine Mali Borçlar	Dış Mali Borçlar	Bütçe Emanetleri	Vergi ve Sosyal Güvenlik	Diğer Yükümlülükler	Toplam Yükümlülük
2016	17.848.187,3	10.225.725,5	9.213.519,7	13.165.621,3	2.752.071,8	27.444.414,16	80.649.539,8
2017	25.373.317,1	11.561.703,3	11.253.449,5	18.544.551,8	2.847.191,3	38.046.938,5	107.627.151,5

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2018

Tüm mahalli idarelere ait yükümlülükler incelendiğinde, son bir yıl içinde borç stoğu 80.649.539,800 TL'den 107.627.151,500 TL'ye çıkarak %33 artmıştır.

VIII.3.5.Mahalli İdarelerin Bilançosu

2017 yılı, mahalli idarelerin bilançosu aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:67

Mahalli İdarelerin Bilançosu

(1.000 TL)

Aktif (Varlıklar)			Pasif (Kaynaklar)		
1	Dönen Varlıklar	68.733.653,2	3	Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	47.175.724,6
10	Hazır Değerler	17.472.668,2	30	Kısa Vadeli İç Mali Borçlar	7.805.753,0
11	Menkul Kıymet Ve Varlıklar	310.621,4	31	Kısa Vadeli Dış Mali Borçlar	1.362.566,5
12	Faaliyet Alacakları	23.424.359,6	32	Faaliyet Borçları	18.655.829,1
13	Kurum Alacakları	3.251.525,2	33	Emanet Yabancı Kaynaklar	7.989.089,3
14	Diğer Alacaklar	1.019.124,5	34	Alınan Avanslar	61.391,2
15	Stoklar	2.642.615,9	36	Ödenecek Diğer Yükümlülükler	8.354.004,5
16	Ön Ödemeler	555.353,1	37	Borç Ve Gider Karşılıkları	689.326,6
18	Gelecek Aylara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları	110.310,2	38	Gelecek Aylara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları	2.172.547,9
19	Diğer Dönen Varlıklar	19.947.075,1	39	Diğer Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	85.216,4
2	Duran Varlıklar	340.106.446,8	4	Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar	60.451.426,9
21	Menkul Kıymet Ve Varlıklar	24,0	40	Uzun Vadeli İç Mali Borçlar	30.233.006,6
22	Faaliyet Alacakları	2.482.987,7	41	Uzun Vadeli Dış Mali Borçlar	9.890.883,0
23	Kurum Alacakları	1.506.663,2	42	Faaliyet Borçları	646.806,2
24	Mali Duran Varlıklar	17.502.397,1	43	Diğer Borçlar	5.856.228,4
25	Maddi Duran Varlıklar	317.859.691,7	44	Alınan Avanslar	34.746,3
26	Maddi Olmayan Duran Varlıklar	3.416,6	47	Borç Ve Gider Karşılıkları	3.977.728,8
28	Gelecek Yıllara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları	133.460,7	48	Gelecek Yıllara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları	9.696.994,3
29	Diğer Duran Varlıklar	617.805,9	49	Diğer Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar	115.033,2
			5	Öz Kaynaklar	301.212.948,5
			50	Net Değer	212.778.776,3
			51	Değer Hareketleri	537.177,9
			57	Geçmiş Yıllar Olumlu Faaliyet Sonuçları	60.513.097,1
			59	Dönem Faaliyet Sonuçları	27.383.897,2
Aktif Toplamı		408.840.100,0	Pasif Toplamı		408.840.100,0

9- Nazım Hesaplar		
90	Ödenek Hesapları	133.534,2
91	Nakit Dışı Teminat ve Kişilere Ait Menkul Kıymetler	18.361.748,6
92	Gelecek Yıllara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları	58.724.496,8
94	Değerli Kağıt ve Özel Tahakkuk	9.011,7
99	Diğer Nazım Hesaplar	13.481.395,5
Genel Toplam		104.439.681,1

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2018

2017 yılı itibarıyla mahalli idarelerin aktif toplamı ve pasif toplamının 408.840.100,000 TL, genel toplamın 104.439.681,100 TL olduğu görülmektedir.

VIII.3.6. Mahalli İdarelerin Şarta Bağlı Varlık ve Yükümlülükleri

2017 yılı, mahalli idarelerin şarta bağlı varlık ve yükümlülükleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:68

Mahalli İdarelerin Şarta Bağlı Varlık ve Yükümlülükleri (1.000 TL)

Şarta Bağlı Varlıklar	4.517.833,5
Alınan Teminat Mektupları	4.450.477,9
Kişilere Ait Menkul Kıymetler	2.113,7
Kamu Özel İşbirliği Modeli Taahhütleri	617,3
Kira ve İrtifak Hakkı Gelirleri	64.624,6
Şarta Bağlı Yükümlülükler	18.465.985,7
Gider Taahhütleri	-1.687.409,1
Verilen Teminat Mektupları	110.479,9

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2018

2017 yılı itibarıyla mahalli idarelerin şarta bağlı varlıklarının 4.517.833,500 TL, şarta bağlı yükümlülüklerinin 18.465.985,700 TL olduğu görülmektedir.

VIII.3.7. Mahalli İdareler Alt Sektörü Nakit Akışı

2017 yılı mahalli idareler alt sektörü nakit akışı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:69

Mahalli İdareler Alt Sektör Nakit Akışı

(1.000 TL)

Faaliyetlerden Kaynaklanan Nakit Akışları	
A-) Faaliyetlerden Sağlanan Nakit Girişleri	108.275.203,6
Vergi Gelirleri	13.087.431,0
Sosyal Güvenlik Gelirleri	0,0
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	11.783.643,9
Alınan Bağış ve Yardımlar	13.352.192,8
Faizler, Cezalar, Paylar	70.051.935,9
Menkul Kıymet ve Varlık Gelirleri	0,0
B-) Faaliyetlerden Kaynaklanan Nakit Çıkışları	68.536.329,1
Personel Giderleri	16.195.223,0
Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primleri	2.455.991,1
Mal ve Hizmet Giderleri	38.617.709,5
Faiz Giderleri	2.550.275,6
Cari Transferler	2.729.952,4
Sermaye Transferleri	1.482.552,9
Proje Kapsamında Yapılan Cari Giderler	3.202.588,9
Diğer Giderler	1.302.035,7
C-) Faaliyetlerden Sağlanan Net Nakit Akışı (A-B)	39.738.874,5
Yatırımlardan Kaynaklanan Nakit Akışları	
D-) Mali Olmayan Varlık Satışlarından Kaynaklanan Nakit Girişleri	12.762.568,0
Stok Satışlarından Kaynaklanan Nakit Girişleri	0,0
Maddi Duran Varlık Satışlarından Kaynaklanan Nakit Girişleri	12.559.421,6
Arazi ve Arsalar	6.852.610,6
Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri	1.154.258,6
Binalar	2.237.195,4
Tesis, Makine ve Cihazlar	290.951,0
Taşıtlar	1.022.347,9
Demirbaşlar	980.759,3

Hizmet İmtiyaz Varlıkları	0,0
Yapılmakta Olan Yatırımlar	-1.097,6
Yatırım Avansları	0,0
Elden Çıkarılacak Stoklar ve Maddi Duran Varlıklar	22.396,1
Maddi Olmayan Duran Varlık Satışlarından Kaynaklanan Nakit Girişleri	203.146,5
E-) Mali Olmayan Varlık Alımlarından Kaynaklanan Nakit Çıkışları	57.919.846,7
Stok Alımlarından Kaynaklanan Nakit Çıkışları	8.096.761,6
Maddi Duran Varlık Alımlarından Kaynaklanan Nakit Çıkışları	49.301.431,4
Arazi ve Arsalar	3.908.470,3
Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri	3.900.899,8
Binalar	1.754.696,2
Tesis, Makine ve Cihazlar	514.650,6
Taşıtlar	2.790.661,2
Demirbaşlar	2.514.462,1
Hizmet İmtiyaz Varlıkları	0,0
Yapılmakta Olan Yatırımlar	32.904.669,3
Yatırım Avansları	921.717,1
Elden Çıkarılacak Stoklar ve Maddi Duran Varlıklar	91.204,4
Maddi Olmayan Duran Varlık Alımlarından Kaynaklanan Nakit Çıkışları	521.653,9
F-) Yatırımlardan Sağlanan Net Nakit Akışı (D-E)	-45.157.278,7
G-) Nakit Açık/Fazlası (C+F)	-5.418.404,2
Finansman Faaliyetlerinden Kaynaklanan Nakit Akışları	
H-) Net Mali Varlık Ediniminden Kaynaklanan Nakit Akışları	4.294.055,3
Mali Varlık Ediniminden Kaynaklanan Nakit Akışları	2.015.753,6
Kurum Alacaklarından Kaynaklanan Nakit Akışları	899.118,3
Ön Ödemelerden Kaynaklanan Nakit Akışları	-224.449,8
Diğer Varlık Edinimlerinden Kaynaklanan Nakit Akışları	1.603.633,2
I-) Net Borçlanmadan Kaynaklanan Nakit Akışları	11.655.861,3
Mali Borçlanmadan Kaynaklanan Nakit Akışları	7.903.430,1
Banka Kredileri	7.002.760,1
Para Piyasası Nakit İşlemleri Borçları	0,0
Kamu İdarelerine Mali Borçlar	879.171,9
Tahviller	30,0
Bonolar	0,0

Diğer İç Mali Borçlar	1.125.766,1
Dış Mali Borçlar	-1.104.298,0
Diğer Yükümlülüklerden Kaynaklanan Nakit Akışları	3.752.431,2
J-) Finansman Faaliyetlerinden Kaynaklanan Net Nakit Akışları (I-H)	7.361.806,0
K-) Nakit Stoğundaki Net Değişim (G+J)	1.943.401,8
İstatistiksel Hata (K-L)	8.175,5
L-) Hazır Değerler Nakit Değişimi	1.935.226,3
Kasa	52.973,3
Alınan Çekler	15.382,9
Banka	1.694.937,2
Verilen Çekler ve Gönderme Emirleri	-248.237,3
Proje Özel Hesabı	-332.770,0
Döviz	-61.405,6
Döviz Gönderme Emirleri	135,7
Elçilik ve Konsolosluklar Nezdindeki Paralar	0,0
Diğer Hazır Değerler	732.156,2
Banka Kredi Kartlarından Alacaklar	82.053,9

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasibat.gov.tr/>, 2018

2016 yılı itibarıyla mahalli idareler alt sektöründe nakit stoğundaki net değişimin 1.943.401.800 TL olduğu görülmektedir.

Mahalli idarelerde yapılacak denetimin genel çerçevesi Anayasanın 127'nci maddesi, 3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, 5393 sayılı Belediye Kanunu, 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile çizilmiştir.

Buna göre mahalli idarelerde iç denetim, dış denetim ve İçişleri Bakanlığı denetimi yapılmaktadır.

IX.1. İç Denetim

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 63'üncü maddesine göre iç denetim; kamu idaresinin çalışmalarına değer katmak ve geliştirmek için kaynakların ekonomiklik, etkililik ve verimlilik esaslarına göre yönetilip yönetilmediğini değerlendirmek ve rehberlik yapmak amacıyla yapılan bağımsız ve nesnel güvence sağlayan danışmanlık faaliyetidir. Bu faaliyetler, idarelerin yönetim ve kontrol yapıları ile mali işlemlerinin risk yönetimi, yönetim ve kontrol süreçlerinin etkinliğini değerlendirmek ve geliştirmek yönünde sistematik, sürekli ve disiplinli bir yaklaşımla ve genel kabul görmüş standartlara uygun olarak gerçekleştirilir.

5018 sayılı Kanun'un geçici 5'inci maddesi hükmü uyarınca iç denetçi bulundurulacağı belirtilen büyükşehir, büyükşehir ilçe belediyeleri, belediyelerin bağlı idareleri ve il belediyelerinde 5/10/2006 tarihli ve 2006/10911 sayılı ile 06/05/2013 tarihli ve 2013/4747 sayılı Bakanlar Kurulu Kararları ile tahsis edilen 795 iç denetçi kadrosuna 2007 yılından itibaren atama yapılmaya başlanmıştır. Bu kapsamda mahalli idarelerin iş ve işlemleri hukuka uygunluk, mali denetim ve performans denetimi biçiminde iç denetçiler marifetiyle yürütülmektedir.

2016 ve 2017 yılları itibarıyla türlerine göre mahalli idarelere tahsis edilen iç denetçi kadroları ve bunlara yapılan atamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo: 70

Mahalli İdarelerin Türlerine Göre İç Denetçi Sayıları

Türü	Tahsis Edilen Kadro Sayısı		Doldurulan Kadro Sayısı		Doluluk Oranı %	
	2016	2017	2016	2017	2016	2017
Belediye	513	513	200	193	39	38
İl Özel İdare	153	153	16	16	10	10
Bağlı İdare	67	67	35	34	52	51
Toplam	733	733	251	243	34	33

Kaynak: Maliye Bakanlığı İç Denetim Koordinasyon Kurulu, 2018

2017 yılı itibarıyla iç denetçi sayılarına bakıldığında il özel idareleri hariç mahalli idarelerde bir önceki yıla oranla doluluk oranında küçük bir düşüş gözlenmektedir.

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 17'nci, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 25'inci maddelerine istinaden il özel idaresi, büyükşehir belediyesi, il belediyesi, ilçe belediyesi ve nüfusu 10.000' in üzerindeki belediyelerde, meclis, her ocak ayı toplantısında idarenin bir önceki yıl gelir ve giderleri ile bunlara ilişkin hesap kayıt ve işlemlerinin denetimi için kendi üyeleri arasından gizli oyla ve üye sayısı üçten az beşten çok olmamak üzere bir denetim komisyonu oluşturur.

Nüfusu 10.000 den aşağı olan belde belediyeleri ile birliklerde denetim komisyonu isteğe bağlı olarak oluşturulabilir.

IX.2. Dış Denetim

5018 Kamu Mali Yönetimi Kontrol Kanunu'nun 68'inci maddesine göre dış denetim, Sayıştay tarafından harcama sonrası yapılan denetimdir. Sayıştay tarafından yapılacak harcama sonrası dış denetimin amacı, genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin hesap verme sorumluluğu çerçevesinde, yönetimin malî faaliyet, karar ve işlemlerinin; kanunlara, kurumsal amaç, hedef ve planlara uygunluk yönünden incelenmesi ve sonuçlarının Türkiye Büyük Millet Meclisine raporlanmasıdır.

Bu hüküm çerçevesinde genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin mali iş ve işlemlerini denetleme yetkisine sahip Sayıştay, mahalli idareler ile bunların bağlı kuruluş ve işletmelerinin mali iş ve işlemlerini de harcama sonrası dış denetim kapsamında denetlemektedir.

2017 yılında Sayıştayca mahalli idarelerin denetlenen hesaplarına ait bilgiler aşağıdaki tabloda gösterilmektedir:

Tablo: 71

Sayıştayın Denetim Faaliyetlerine İlişkin Bilgi ve Değerlendirmeler

Hesabın Adı (Türlerine Göre)		Toplam Kurum Sayısı	Denetim Programına Alınan Kamu İdare Sayısı
Mahalli İdareler	İl Özel İdaresi	51	31
	Büyükşehir Belediyesi	30	30
	Büyükşehir Bağlı Kuruluşu	33	16
	İl Belediyesi	51	35
Genel Toplam		165	112

Kaynak: Sayıştay Başkanlığı 2017 Yılı Faaliyet Raporu, s. 42, 2018

Sayıştayca 2017 yılı denetim döneminde 31 adet il özel idaresi, 30 adet büyükşehir belediyesi, 16 adet büyükşehir bağı kuruluş, 35 adet il belediyesi olmak üzere toplam 112 mahalli idare denetim programına alınmıştır.

Ayrıca 2016 yılı denetim programı kapsamında 55 ilçe belediyesi, 3 mahalli idare şirketi ve 1 mahalli idare birliği denetlenmiştir.

III.3. İçişleri Bakanlığınca Yapılan Denetim

İçişleri Bakanlığı, mahalli idareler ile bunların bağı kuruluş ve işletmelerinin mali işlemler dışında kalan diğer idari işlemlerini hukuka uygunluk ve idarenin bütünlüğü açısından denetleme yetkisine sahiptir.

1-5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 38 ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 55'inci maddeleri gereğince il özel idaresi, belediye ve bağı idarelerin malî işlemler dışında kalan diğer idarî işlemleri, hukuka uygunluk ve idarenin bütünlüğü açısından İçişleri Bakanlığı tarafından denetlenmektedir.

2- 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 77'nci maddesi kapsamında, malî yönetim ve kontrol sisteminin tümüyle zaafa uğradığı, belirgin yolsuzluk veya kamu zararına yönelik emarelerin ortaya çıktığı durumlarda; il özel idareleri için ilgili vali, belediyeler için ilgili belediye başkanının, talep etmesi veya doğrudan Başbakanın onayı üzerine, İçişleri Bakanı, yetkili denetim elemanlarına, ilgili mahallî idarelerin tüm malî yönetim ve kontrol sistemlerini, malî karar ve işlemlerini mevzuata uygunluk yönünden teftiş ettirir. Bu teftişler sonucunda düzenlenecek raporların bir örneği İç Denetim Koordinasyon Kuruluna, bir örneği de gerekli işlemlerin yapılması için ilgili vali veya belediye başkanına gönderilmektedir.

3- 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu'nun 22'nci maddesine göre mahallî idare birliklerinin denetimi İçişleri Bakanlığınca yapılır. İçişleri Bakanlığı mahalli idareler birlikleri üzerinde hem mali ve hem de idari denetim yetkisine sahiptir.

4- 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 40'ıncı, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 57'nci maddelerine göre de, İl özel idaresi ve belediye hizmetlerinin ciddi bir biçimde aksatıldığı ve bu durumun halkın sağlık, huzur ve esenliğini hayati derecede olumsuz etkilediğinin İçişleri Bakanlığının talebi üzerine yetkili sulh hukuk hâkimi tarafından belirlenmesi durumunda İçişleri Bakanı, hizmetlerde meydana gelecek aksamanın giderilmesini, hizmetin özelliğine göre makul bir süre vererek il özel idaresi/belediye başkanından ister. Aksama giderilemezse, söz konusu hizmetin yerine getirilmesini o ilin valisinden ister. Bu durumda vali aksaklığı giderir. Ortaya çıkacak maliyet vali tarafından İller Bankasına bildirilir ve İller Bankasınca o belediyenin müteakip ay genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamı üzerinden belediyeye ayrılan paydan valilik emrine gönderilir.

5- 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 39 ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 56'ncı maddelerine göre; vali ve belediye başkanı, 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 41'inci maddesinin dördüncü fıkrasında belirtilen biçimde faaliyet raporunu hazırlar.

İl özel idaresinde, faaliyet raporu yetersiz görülürse il genel meclisi tarafından buna ilişkin tutanak gereği yapılmak üzere İçişleri Bakanlığına gönderilir.

Belediyelerde, faaliyet raporu yetersiz görülürse buna ilişkin tutanak mahallin en büyük mülki idare amirine gönderilir. Valinin gerekçeli görüşü İçişleri Bakanlığı aracılığı ile Danıştaya

gönderilir. Danıştay tarafından yetersizlik kararı yerinde görülürse belediye başkanı başkanlıktan düşer.

6- 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümlerine göre görevleri ile ilgili suç işlediği iddia edilen Büyükşehir, il, ilçe belediye başkanı ve meclis üyeleri ile il genel meclisi üyeleri hakkında İçişleri Bakanlığınca ön inceleme işlemleri yürütülmektedir. Belde belediye başkanları ve meclis üyelerinin ön incelemesini yaptırmaya vali ve kaymakamlar yetkili olmakla birlikte ilgili valilik veya kaymakamlığın talebi halinde bu görevlilerin ön incelemeleri de İçişleri Bakanlığı tarafından yapılabilmektedir.

2016-2017 yıllarında İçişleri Bakanlığınca; belediye başkanı, belediye meclis üyeleri ve il genel meclis üyeleri hakkında alınan onaylar ve verilen kararlara ilişkin sayısal veriler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:72

Belediye Başkanı ve Belediye Meclis Üyeleri İle İl Genel Meclis Üyeleri Hakkında Alınan Onaylar (Ön İnceleme, Araştırma/Ön İnceleme, Araştırma, İşleme Konulmama)

İşlem Yapılan Mahalli İdare Yetkilileri	Araştırma/Ön İnceleme, Ön İnceleme, Araştırma		İşleme Konulmama		Soruşturma İzni Verilmesi		Soruşturma İzni Verilmemesi		Soruşturma İzni Verilmesi / Verilmemesi	
	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017
Belediye Başkanı ve Belediye Meclis Üyeleri	662	633	811	632	111	89	174	188	125	148
İl Genel Meclis Üyeleri	1	2	3	-	-	-	-	-	1	1
Toplam	663	635	814	632	111	89	174	188	126	149

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2018

Görevden uzaklaştırılan belediye başkanları, belediye meclis üyeleri ve il genel meclis üyeleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo:73

Görevden Uzaklaştırma İşlemleri (01/01/2017-31/12/2017)

Unvanı	Görevden Uzaklaştırma	Göreve İade
Belediye Başkanı	41	-
Belediye Meclis Üyesi	84	6
İl Genel Meclis Üyesi	22	2
Muhtar	91	7

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2018

İçişleri Bakanlığınca mahalli idarelerin denetimi yukarıda sayılan kanunlarla çizilen çerçevede İçişleri Bakanlığı Mülkiye Teftiş Kurulu Tüzüğü ile İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Kontrolörleri Yönetmeliği'nde belirlenen esaslara göre mülkiye müfettişleri ve mahalli idareler kontrolörleri aracılığıyla gerçekleştirilmektedir.

IX.3.1. Mülkiye Müfettişlerince Gerçekleştirilen Denetim

Mülkiye müfettişlerince gerçekleştirilen denetimler İçişleri Bakanlığı Mülkiye Teftiş Kurulu Tüzüğü'nde belirlenen esaslara göre gerçekleştirilmekte ve denetime tabi birimlerin üç yılda bir denetlenmesi ilkesine bağlı kalınmaya çalışılmaktadır. Bu çerçevede her yıl Teftiş Kurulu Başkanlığı'nca hazırlanan ve denetlenecek mahalli idareleri gösteren programa göre olağan denetimler gerçekleştirilmektedir.

Olağan denetim programı dışında Tüzüğün 31'inci maddesine göre İçişleri Bakanı'nın onayı ile özel teftiş, inceleme, soruşturma ve araştırma yapılmaktadır. İhbar ve şikâyet dilekçeleri ise ilgisine göre merkez birimleri, bağlı kuruluşlar veya valiliklerce incelendikten sonra sonuçlandırılmaktadır.

2016 ve 2017 yıllarında mülkiye müfettişlerince düzenlene raporlar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo:74

Mülkiye Müfettişleri Tarafından Mahalli İdarelerle İlgili Düzenlenen Raporlar

Raporun Türü	2016	2017
Araştırma Raporu	197	83
Ön İnceleme Raporu	421	323
Değerlendirme Raporu	11	-
İnceleme Raporu	74	47
İnceleme Araştırma Raporu	31	1
Tevdi Raporu	175	118
Disiplin Raporu	81	1
Tazmin Raporu	26	26
Teftiş Raporu (Özel)	123	91
Toplam	1.139	690

Kaynak: Mülkiye Teftiş Kurulu Başkanlığı, 2018

Mülkiye Müfettişleri tarafından 2017 yılında 690 adet rapor düzenlenmiştir. Bunların 83'ü araştırma, 323'ü ön inceleme, 47'si inceleme, 1'i inceleme araştırma, 118'i tevdi, 1'i disiplin, 26'sı tazmin ve 91'i özel teftiş raporudur.

IX.3.2.Mahalli İdareler Kontrolörlerince Gerçekleştirilen Denetim

İçişleri Bakanlığı mahalli idareler kontrolörlerince gerçekleştirilen denetimler İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Kontrolörleri Yönetmeliği'nde belirlenen esaslara göre gerçekleştirilmekte ve teftişe tabi birimlerin üç yılda bir denetlenmesi ilkesine bağlı kalınmaya çalışılmaktadır. Bu çerçevede her yıl Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü ile Teftiş Kurulu Başkanlığınca müştereken hazırlanan programa göre olağan denetimler gerçekleştirilmektedir.

Olağan denetim programı dışında aynı Yönetmeliğin 28'inci maddesine göre İçişleri Bakanı'nın onayı ile gerektiğinde özel denetim, inceleme, soruşturma ve araştırma yapılmaktadır. İhbar ve şikâyet dilekçeleri ise ilgisine göre valiliklerce incelenip soruşturulduktan sonra sonuçlandırılmaktadır.

2016 ve 2017 yılları arasında olağan denetim kapsamında mahalli idare kontrolörlerince denetlenen mahalli idare birimlerinin türlerine göre dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo:75

Mahalli İdareler Kontrolörlerince Denetlenen Mahalli İdare Türleri

Türü	2016	2017
Büyükşehir İlçe Belediyesi	206	17
İlçe Belediyesi	119	173
Belde Belediyesi	128	142
Büyükşehir Bağlı Kuruluşu	-	-
Toplam	453	332

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2018

Olağan denetim kapsamında 2017 yılında mahalli idareler kontrolörlerince denetlenen toplam 332 mahalli idare biriminden; 17'si büyükşehir ilçe belediyesi, 173'ü ilçe belediyesi, 142'si belde belediyesidir.

2016 ve 2017 yıllarında mahalli idareler kontrolörleri tarafından düzenlenen raporlar aşağıda gösterilmiştir:

Tablo:76**Mahalli İdareler Kontrolörleri Tarafından Düzenlenen Raporlar**

Raporun Türü	2016	2017
Ön İnceleme Raporu	320	228
Denetim Raporu	453	332
Tevdi Raporu (Cumhuriyet Savcılığına)	25	53
Tevdi Raporu (Valilik-Kaymakamlıklara)	15	41
Tevdi Raporu (TBMM)	-	-
Tevdi Raporu (Diğer Bakanlıklara)	6	1
İnceleme Araştırma Raporu	26	62
Kamu Zararı Tespit Raporu	11	15
Özel Denetim Raporu	3	14
Disiplin Soruşturması Raporu	7	3
Araştırma Raporu	-	-
Değerlendirme Raporu	-	-
Mali Durum Raporu	-	16
Toplam	866	765

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2018

2017 yılında mahalli idareler kontrolörleri tarafından 228 adet Ön İnceleme Raporu, 332 adet Denetim Raporu, 62 adet İnceleme ve Araştırma Raporu, 15 adet Kamu Zararı Tespit Raporu, 14 adet Özel Denetim Raporu, 3 adet Disiplin Soruşturması Raporu, 95 adet Tevdi Raporu ve 16 adet Mali Durum Raporu düzenlenerek İçişleri Bakanlığına sunulmuştur.

X.1. Köylerin Altyapısının Desteklenmesi Projesi (KÖYDES)

Köylerin Altyapısının Desteklenmesi Projesi (KÖYDES), köylerin içme suyu, yol, küçük ölçekli sulama ve atık su sorunlarını, il özel idareleri ve köylere hizmet götürme birlikleri aracılığı ile mahalli katkıları da dâhil ederek kısa sürede çözümlenmek amacıyla başlatılmıştır.

Yüksek Planlama Kurulu (YPK) tarafından belirlenen 2017 yılı KÖYDES projesi ödeneğinin harcanmasında uygulanacak esas ve öncelikler aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

- Bölge, il çevre düzeni ve il özel idaresinin stratejik planı, yıllık yatırım ve çalışma programlarına uygun projelere öncelik verilir.
- Halihazırda susuz olan köylerin yeterli içme suyuna kavuşturulması ile köylerin merkeze ulaşımında en çok kullandığı ve mevcutta ham yol niteliğinde olan birinci derece yollarının asgari stabilize yol standardına çıkarılması esastır.
- Trafik yoğunluğu ve hizmet ettiği nüfusu fazla olan grup köy yolları öncelikli olmak üzere köy yollarının kalite ve standartlarının yükseltilmesine yönelik yol projelerine öncelik verilir.
- Yerleşik nüfusu fazla veya nüfus artış hızı en yüksek olan, gelişme ve çevresine hizmet verme potansiyeli bulunan yerleşimlere ait projelere öncelik verilir.
- Birden fazla yerleşime hizmet edecek veya yarar sağlayacak entegre projelerin KÖYDES İl Yatırım Programına alınmasına öncelik verilir.
- İşgücü, sermaye, arazi gibi yatırım giderleri itibarıyla yöre halkının aynı veya nakdi katkısı en yüksek olan projelerin gerçekleştirilmesine öncelik verilir.
- Afetlerden kaynaklanabilecek risklerin azaltılması ile afet hasarlarının telafisine yönelik projelere öncelik verilir.

Projede ödenek dağılımı aşağıdaki kriterlere göre yapılmaktadır:

- Geçmiş dönem KÖYDES Projesi ödenekleri ve uygulama sonuçları,
- Köy alt yapı envanter bilgilerine dayalı ihtiyaç analizi,
- İllerin uygulama performanslarına dayalı olarak yapılan ihtiyaç analizi.

2017 yılında Proje kapsamında 900.000.000 TL ödenek tahsis edilmiş olup, ödeneğin tamamı proje kapsamındaki köylere hizmet götürme birlikleri hesaplarına aktarılmıştır.

X.1.1. 2017 Yılı Proje Uygulama Sonuçları

X.1.1.1. Yol Çalışmaları

2017 yılında Proje kapsamında yapılan yol çalışmaları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:77

KÖYDES Yol Çalışmaları

İşlerin Niteliği		Planlanan	Tamamlanan
Parke (m2)		2.586.264	2.288.571
Taş Duvar (m3)		52.501	46.381
Onarım (km)		4.945	4.963
Beton Yol (km)		285	240
Menfez (Adet)		331	432
Köprü (Adet)		19	18
Asfalt	BSK (km)	735	1.017
	1. kat (km)	2.339	2.382
	2. kat (km)	1.753	1.733
	Toplam (km)	4.827	5.132
Ham Yol (km)		26	20
Tesviye (km)		12	18
Stabilize (km)		936	978

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2018

31/12/2017 tarihi itibarıyla 2.288.571 m2 parke, 46.381 m3 taş duvar, 1.017 km BSK, 2.382 km 1.kat asfalt, 1.733 km 2. kat asfalt yol, 240 km beton yol, 18 adet köprü ve 432 adet menfez, 20 km ham yol, 18 km tesviye yol, 978 km stabilize yol yapılmıştır.

X.1.1.2. İçme Suyu Çalışmaları

2017 yılında Proje kapsamında yapılan içme suyu çalışmaları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:78

KÖYDES İçme Suyu Çalışmaları

İşlerin Niteliği	Planlanan			Tamamlanan		
	Susuz (Adet)	Suyu Yetersiz (Adet)	Nüfus	Susuz (Adet)	Suyu Yetersiz (Adet)	Nüfus
Yeni tesis	36	430	72.253	9	339	75.473
Tesis Geliştirme	-	863	192.140	-	875	212.482
Bakım Onarım	-	1.660	391.673	-	1.397	275.589

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2018

31/12/2017 tarihi itibarıyla susuz 9 köy ve bağlısında şebekeli içme suyu tesisi yapılmış, suyu yetersiz 2.611 köy ve bağlısının içme suyu tesisleri yapılmış, yenilenmiş ve geliştirilmiştir. Yeni tesis, tesis geliştirme ve bakım-onarım şeklindeki içme suyu yatırımlarının yapıldığı toplam 2.620 köy ve bağlısında 563.544 kişi yaşamaktadır.

X.1.1.3. Küçük Ölçekli Sulama Çalışmaları

Küçük ölçekli sulama projeleri (arazi toplulaştırma çalışmaları hariç) KÖYDES Projesi kapsamına 2010 yılından itibaren dahil edilmiştir.

31/12/2017 tarihi itibarıyla küçük ölçekli sulama çalışmaları kapsamında 1 adet gölet, 36 adet yerüstü sulama tesisi, 1 adet yeraltı sulama tesisi tamamlanmış olup, 7.803 çiftçi ailesinin projeden yararlanması sağlanarak 1.270 hektar alana hizmet götürülmüştür.

X.1.2. 2005- 2017 Yılları Proje Ödenekleri

Projenin başlangıç tarihi olan 2005 yılından 2017 yılına kadar;

- 2005 yılında 200 milyon TL,
- 2006 yılında 2 milyar TL
- 2007 yılında 2 milyar TL
- 2008 yılında 500 milyon TL,
- 2009 yılında 500 milyon TL,
- 2010 yılında 1 milyar 550 milyon TL,
- 2011 yılında 550 milyon TL,
- 2012 yılında 550 milyon TL,
- 2013 yılında 878 milyon 49 bin TL,
- 2014 yılında 346 milyon TL,
- 2015 yılında 366 milyon 760 bin TL,
- 2016 yılında 391 milyon 699 bin TL,
- 2017 yılında 900 milyon TL olmak üzere, toplam 10 milyar 732 milyon 508 bin TL ödenek tahsis edilmiştir.

X.1.3. Yıllar İtibarıyla İller Bazında Dağıtılan Proje Ödenekleri

2005 - 2017 yılları itibarıyla iller bazında dağıtılan Proje ödenekleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo: 79

İller Bazında Dağıtılan KÖYDES Proje Ödenekleri

Sıra No	İli	2016 Ödeneği	2017 Ödeneği	2005-2017 Ödeneği
1	Adana	-	-	125.273.006
2	Adıyaman	9.750.349	24.994.622	172.050.874
3	Afyonkarahisar	5.666.834	16.747.551	97.503.921
4	Ağrı	15.498.401	37.363.943	278.361.127
5	Aksaray	3.782.588	9.695.076	72.435.271
6	Amasya	5.942.679	13.399.814	109.940.356

Sıra No	İli	2016 Ödeneği	2017 Ödeneği	2005-2017 Ödeneği
7	Ankara	-	-	114.995.984
8	Antalya	-	-	161.291.692
9	Ardahan	7.165.680,0	15.737.934,0	123.461.135
10	Artvin	14.955.995	28.383.455	253.691.549
11	Aydın	-	-	86.781.649
12	Balıkesir	-	-	118.652.391
13	Bartın	5.933.240	13.261.982	116.865.691
14	Batman	8.787.718	16.176.109	155.055.697
15	Bayburt	4.330.954	7.931.924	81.281.874
16	Bilecik	4.362.476	8.567.533	72.189.018
17	Bingöl	11.644.717	22.429.988	208.270.512
18	Bitlis	8.790.106	21.098.052	158.900.435
19	Bolu	6.939.819	19.184.623	121.997.701
20	Burdur	4.583.318	10.280.399	73.924.455
21	Bursa	-	-	73.601.483
22	Çanakkale	6.305.444	18.355.793	105.462.933
23	Çankırı	5.817.814	12.007.135	104.489.999
24	Çorum	9.568.804	26.571.457	181.464.217
25	Denizli	-	-	81.310.954
26	Diyarbakır	-	-	281.225.135
27	Düzce	5.625.440	16.182.109	97.529.646
28	Edirne	4.274.597	9.948.531	77.934.002
29	Elazığ	9.326.832	25.709.042	164.356.080
30	Erzincan	8.517.665	19.750.203	153.651.096
31	Erzurum	-	-	221.899.811
32	Eskişehir	-	-	64.080.187
33	Gaziantep	-	-	55.517.483
34	Giresun	14.831.948	30.888.461	272.692.848

Sıra No	İli	2016 Ödeneği	2017 Ödeneği	2005-2017 Ödeneği
35	Gümüşhane	8.537.683	15.049.280	157.667.882
36	Hakkari	10.084.485	18.348.709	174.878.547
37	Hatay	-	-	90.257.203
38	Iğdır	6.804.619	12.425.026	113.600.574
39	Isparta	4.475.805	10.697.724	76.728.608
40	İzmir	-	-	83.085.990
41	K.Maraş	-	-	154.114.238
42	Karabük	6.386.339	15.475.459	119.161.869
43	Karaman	5.055.674	9.219.617	87.284.640
44	Kars	9.695.070	23.510.303	162.199.574
45	Kastamonu	16.100.243	43.905.756	301.262.641
46	Kayseri	-	-	74.870.662
47	Kırıkkale	3.985.172	9.076.687	68.814.859
48	Kırklareli	3.786.324	7.454.055	60.473.355
49	Kırşehir	3.734.300	7.208.887	63.820.937
50	Kilis	4.747.101	9.600.339	70.363.248
51	Konya	-	-	120.850.089
52	Kütahya	7.083.099	20.330.959	115.770.665
53	Malatya	-	-	148.202.442
54	Manisa	-	-	98.469.712
55	Mardin	-	-	132.970.005
56	Mersin	-	-	117.598.629
57	Muğla	-	-	104.581.633
58	Muş	10.154.752	20.818.639	175.769.040
59	Nevşehir	3.049.801	8.040.766	53.863.414
60	Niğde	3.856.942	11.199.771	68.651.164
61	Ordu	-	-	242.147.763
62	Osmaniye	5.572.386	14.565.501	98.757.122

Sıra No	İli	2016 Ödeneği	2017 Ödeneği	2005-2017 Ödeneği
63	Rize	11.448.017	22.344.792	206.936.418
64	Sakarya	-	-	69.057.392
65	Samsun	-	-	224.301.373
66	Siirt	8.949.552	16.240.066	148.724.985
67	Sinop	10.011.075	25.948.541	187.631.410
68	Sivas	14.716.394	39.782.273	267.960.314
69	Şanlıurfa	-	-	259.053.280
70	Şırnak	8.187.503	15.159.695	131.392.937
71	Tekirdağ	-	-	43.209.676
72	Tokat	9.047.150	25.278.887	160.893.973
73	Trabzon	-	-	253.614.453
74	Tunceli	8.228.886	14.126.902	151.221.072
75	Uşak	5.232.442	14.144.441	93.269.341
76	Van	-	-	226.685.943
77	Yalova	2.978.152	5.502.899	42.542.457
78	Yozgat	8.282.012	16.824.746	149.121.839
79	Zonguldak	9.104.604	23.053.544	142.534.422
Genel Toplam		391.699.000	900.000.000	10.732.508.000

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2018

1.4. Proje Uygulama Sonuçları (2005-2017 Yılları)

X.1.4.1. İçme Suyu Çalışmaları

2005-2017 yılları arasında on üç yıllık süre içerisinde gerçekleştirilen içme suyu çalışmaları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:80

KÖYDES İçme Suyu Çalışmaları (2005-2017)

İşin Türü	Planlanan			Tamamlanan		
	Susuz (Adet)	Suyu Yetersiz (Adet)	Nüfus	Susuz (Adet)	Suyu Yetersiz (Adet)	Nüfus
Yeni Tesis	5.858	14.220	3.206.160	3.377	13.352	3.618.217
Tesis Geliştirme	-	21.487	6.489.196	-	24.692	7.736.615
Bakım Onarım	-	17.417	4.258.788	-	17.764	5.172.017

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2018

31/12/2017 tarihi itibarıyla; içme suyu sektöründe 3.377 susuz köy ve bağlısına şebekeli içme suyu tesisi yapılmış, 55.808 suyu yetersiz köy ve bağlısının içme suyu tesisinin yenilenmesi yapımı ve geliştirilmesi sağlanmıştır. Susuz ve suyu yetersiz toplam 59.185 köy ve bağlısında yaşayan 16.514.483 vatandaşımıza içme suyu hizmeti götürülmüştür.

X.1.4.2. Yol Çalışmaları

2005-2017 yılları arasında on üç yıllık süre içerisinde gerçekleştirilen yol çalışmaları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:81

KÖYDES Yol Çalışmaları (2005-2017)

İşin Türü	Planlanan	Tamamlanan	
Parke (m ²)	19.799.737	23.439.254	
Taş Duvar (m ³)	1.175.158	1.495.847	
Onarım (km)	39.769	51.239	
Stabilize (km)	64.800	83.316	
Tesviye (km)	4.861	5.625	
Beton Yol (km)	3.301	3.461	
Ham Yol (km)	1.308	1.872	
Köprü (Adet)	1.157	1.398	
Menfez (Adet)	29.808	38.133	
Asfalt	BSK	735	1.017
	1. kat (km)	59.951	52.355
	2. kat (km)	83.222	65.757
	Toplam (km)	143.908	119.128

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2018

31/12/2017 tarihi itibarıyla 1.872 km ham yol; 5.625 km tesviye yol; 83.316 km stabilize yol; 1.017 km BSK, 52.355 km 1.kat asfalt ve 65.757 km 2. kat asfalt yol; 3.461 km beton yol; 1.398 adet köprü ve 38.133 adet menfez yapılmıştır.

X.1.5. İllerin Köy Yol Envanteri

31/12/2017 tarihi itibarıyla illerin köy yol envanteri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo: 82**İllerin Köy Yol Envanteri**

S. No.	İl	Ham	Tesviye	Stabilize	Asfalt		Parke Taşı	Beton	Toplam	Asfalt+ Beton/ Toplam %	Stabilize/ Toplam %	Ham+ Tesviye/ Toplam %
					Sathi Kaplama	BSK						
1	Adıyaman			1.668	2.649		170		4.487	63	37	0
2	Afyonkarahisar	71	537	910	2.845	36	62		4.460	66	20	14
3	Ağrı			3.884	28	712	6		4.630	16	84	0
4	Aksaray	117	31	611	1.353	57	275		2.444	69	25	6
5	Amasya		254	1.191	1.483	94	33		3.055	53	39	8
6	Ardahan	368		1.465	411	10	119	1	2.375	23	62	15
7	Artvin	612	755	4.717	127	446	9	497	7.162	15	66	19
8	Bartın		5	265	1.294	175	161	51	1.951	86	14	0
9	Batman	62	652	724	457	839	60	104	2.899	50	25	25
10	Bayburt	98	143	856	738	6	37		1.878	41	46	13
11	Bilecik		57	987	638	162			1.844	43	54	3
12	Bingöl	56	559	2.971	1.609	37	142		5.374	33	55	12
13	Bitlis	12	389	1.339	560	11	9	21	2.342	26	57	17
14	Bolu		50	1.837	2.036	383	88		4.395	57	42	1
15	Burdur		124	555	1.330	93	139		2.241	70	25	5
16	Çanakkale		175	1.463	2.609	10	37		4.294	62	34	4
17	Çankırı		71	1.120	1.163	172	136		2.662	55	42	3
18	Çorum		259	1.616	3.062	5	1.123		6.064	69	27	4
19	Düzce			1.362	616	591	209		2.777	51	49	0
20	Edirne			814	1.034		24		1.872	57	43	0
21	Elazığ			2.097	2.373	103		4	4.577	54	46	0
22	Erzincan		330	1.500	2.210	135			4.174	56	36	8
23	Giresun	358	1.673	2.976	1.121	118	22	1.254	7.521	33	40	27
24	Gümüşhane	64	1.695	1.098	1.155	26		74	4.112	30	27	43
25	Hakkari	141	974	934	124	109	32	23	2.336	12	40	48

S. No.	İl	Ham	Tesviye	Stabilize	Asfalt		Parke Taşı	Beton	Toplam	Asfalt+ Beton/ Toplam %	Stabilize/ Toplam %	Ham+ Tesviye/ Toplam %
					Sathi Kaplama	BSK						
26	Iğdır			364	415	80	40		899	60	40	0
27	Isparta		126	475	1.208	212	12		2.032	71	23	6
28	Karabük	15	166	1.885	805	2	97		2.970	30	64	6
29	Karaman	30		1.022	1.093		140		2.285	54	45	1
30	Kars	268	675	1.645	121	261	111		3.080	16	53	31
31	Kastamonu	27	338	6.069	2.779	76	30		9.358	31	65	4
32	Kırıkkale		94	772	666	115	13		1.660	48	46	6
33	Kırklareli	99	16	909	1.374	10	163		2.571	60	35	5
34	Kırşehir			622	1.285	10	177		2.094	70	30	0
35	Kilis		16	419	391	11	141		978	55	43	2
36	Kütahya	11	335	3.528	2.126	330	51		6.381	39	55	6
37	Muş	16	311	656	1.758	27	17		2.785	65	23	12
38	Nevşehir	2	26	142	1.576	20	249		2.015	92	7	1
39	Niğde	118	256	766	1.699	64	227		3.130	64	24	12
40	Osmaniye			1.356	1.138	56	129	110	2.789	51	49	0
41	Rize	497	470	3.529		469	23	1.743	6.733	33	53	14
42	Siirt	133		684	900	61	5	4	1.787	54	38	8
43	Sinop	73	511	2.867	1.778		3	23	5.255	34	55	11
44	Sivas		416	3.882	3.242	3	117		7.660	44	51	5
45	Şırnak	170	398	286	861	193	33	184	2.125	60	13	27
46	Tokat	31	2	2.009	2.060	53	294	22	4.470	54	45	1
47	Tunceli	417	966	1.290	680		3	2	3.358	20	39	41
48	Uşak	300	74	1.369	1.388	11	26		3.168	45	43	12
49	Yalova			74	210	114	106		504	85	15	0
50	Yozgat		140	1.329	2.734	16			4.219	65	32	3
51	Zonguldak		42	1.049	1.940	112	320	200	3.663	70	29	1
Toplam		4.167	14.111	77.958	67.248	6.634	5.422	4.354	179.895	43	47	10

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2018

X.1.6. İllerin İçme Suyu Envanteri

31/12/2017 tarihi itibarıyla illerin içme suyu envanteri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo: 83

İllerin İçme Suyu Envanteri

S. No	İl	Susuz	Yetersiz		Sulu		Toplam	Susuz / Toplam	Yetersiz / Toplam		Sulu / Toplam	
			Şebekeli	Çeşmeli	Şebekeli	Çeşmeli			Şebekeli	Çeşmeli	Şebekeli	Çeşmeli
1	Adıyaman	0	0	21	936	0	957			2	98	
2	A.Karahisar	0	1	0	554	0	555				100	
3	Ağrı	0	3	24	770	139	936			3	82	15
4	Aksaray	0	0	0	220	0	220				100	
5	Amasya	1	44	2	524	47	618		7		85	8
6	Ardahan	0	38	0	233	0	271		14		86	
7	Artvin	0	36	461	1.483	94	2.074		2	22	71	5
8	Bartın	0	7	7	913	19	946		1	1	96	2
9	Batman	26	2	41	380	120	569	5		7	67	21
10	Bayburt	0	20	0	252	0	272		7		93	
11	Bilecik	0	7	0	271	7	285		2		95	3
12	Bingöl	39	0	122	806	176	1.143	3		11	71	15
13	Bitlis	2	1	130	511	0	644		0	20	80	
14	Bolu	0	0	0	1.136	0	1.136				100	
15	Burdur	0	0	0	302	0	302				100	
16	Çanakkale	0	0	0	653	1	654				100	0
17	Çankırı	6	40	0	524	11	581	1	7		90	2
18	Çorum	0	0	0	1.104	44	1.148				96	4
19	Düzce	0	29	0	540	0	569		5		95	
20	Edirne	0	0	0	254	0	254				100	
21	Elazığ	0	1	0	1.172	114	1.287				91	9
22	Erzincan	0	0	0	728	128	856				85	15
23	Giresun	0	236	0	2.274	0	2.510		9		91	
24	Gümüşhane	0	3	0	728	310	1.041				70	30
25	Hakkari	0	0	170	363	0	533			32	68	
26	Iğdır	10	4	0	195	1	210	5	2		93	
27	Isparta	0	1	6	278	50	335			2	83	15

S. No	İl	Susuz	Yetersiz		Sulu		Toplam	Susuz / Toplam	Yetersiz / Toplam		Sulu / Toplam	
			Şebekeli	Çeşmeli	Şebekeli	Çeşmeli			Şebekeli	Çeşmeli	Şebekeli	Çeşmeli
28	Karabük	0	50	32	762	27	871		6	4	87	3
29	Karaman	9	4	4	230	5	252	4	1	2	91	2
30	Kars	2	9	1	410	6	428	1	2		96	1
31	Kastamonu	0	2	27	3.352	265	3.646			1	92	7
32	Kırıkkale	0	1	0	196	13	210		1		93	6
33	Kırklareli	0	0	0	182	0	182				100	
34	Kırşehir	0	0	0	282	14	296				95	5
35	Kilis	0	20	0	181	0	201		10		90	
36	Kütahya	0	54	0	547	57	658		8		83	9
37	Muş	11	8	7	461	50	537	2	2	1	86	9
38	Nevşehir	0	9	0	154	0	163		5		95	
39	Niğde	0	0	0	150	0	150				100	
40	Osmaniye	0	6	0	503	0	509		1		99	
41	Rize	40	79	0	1.682	0	1.801	2	4		94	
42	Siirt	89	60	26	337	9	521	17	11	5	65	2
43	Sinop	0	37	33	1.623	258	1.951		2	2	83	13
44	Sivas	1	23	0	1.745	78	1.847		1		95	4
45	Şırnak	0	10	3	256	15	284		4	1	90	5
46	Tokat	0	122	1	756	34	913		13		83	4
47	Tunceli	0	13	730	550	160	1.453		1	50	38	11
48	Uşak	0	0	0	542	15	557				97	3
49	Yalova	0	0	0	63	0	63				100	
50	Yozgat	0	0	1	582	7	590				99	1
51	Zonguldak	0	37	5	1.049	2	1.093		3	1	96	
Genel Toplam		236	1.017	1.854	34.699	2.276	40.082	0,6	2,5	4,6	86,6	5,7

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2018

X.2. Kırsal Altyapının Desteklenmesi Projesi (KIRDES)

Büyükşehir Belediyesi bulunan 28 ilde (İstanbul ve Kocaeli illeri hariç) kırsal kesimde yaşayan vatandaşlarımızın mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik, Bakanlığımız 2017 yılı bütçesine yardım ödeneği olarak 300 milyon TL ödenek aktarılmış olup Bakanlığımız tarafından belirlenmiş olan esas ve usuller çerçevesince ilgili valiliklerce hazırlanan il programının Bakan tarafından onaylanması sonucu ödenekler ilgili valiliklerin Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıkları (YİKOB) hesaplarına gönderilmiştir.

2017 yılında 300 milyon TL KIRDES ödeneğinin dağılımı 2013 yılı envanter verileri ile kırsal altyapı ihtiyaçlarının birlikte değerlendirilmesi sonucu belirlenmiştir.

X.2.1. KIRDES Projesi Kapsamı

Proje kapsamında gönderilen ödeneklerin kırsal kesimde yer alan köy ve beldeden mahalleye dönüşen yerleşim yerlerinde kullanımı aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

Öncelikli olarak yol sektöründeki;

- Bitümlü Sıcak Kaplama (BSK),
- Beton,
- Birinci ve ikinci kat sathi kaplama,
- Köy içi parke yapılabilir.

Zorunlu hallerde il ödeneğinin en fazla %25'i Bakanlık onayı alınarak diğer alt yapı işleri (içme suyu, küçük ölçekli sulama ve atık su vb.) ve sosyal donatıların (spor altyapısının oluşturulması, muhtarlık binası, taziye evi vb.) yapımında kullanılmıştır.

X.2.2. 2017 Yılı KIRDES Projesi Uygulama Sonuçları

X.2.2.1. Yol Çalışmaları

2017 yılında Proje kapsamında yapılan yol çalışmaları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:84

KIRDES Yol Çalışmaları

Parke Taşı (m ²)	Hizmet Götürülen		Asfalt (km)		Beton (km)	Toplam Yol (km)
	Mahalle Sayısı	Nüfus	Sathi Kaplama	BSK		
2.827.410	496	1.018.715	303	206	70	579

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2018

31/12/2017 tarihi itibarıyla 2.827.410 m² parke taşı yapılarak 496 mahalleye 1.018.715 vatandaşımıza hizmet götürülmüş, 303 km sathi kaplama, 206 km BSK, 70 km beton yol olmak üzere toplam 579 km yol yapılmıştır.

X.2.2.2. İçme Suyu Çalışmaları

2017 yılında Proje kapsamında yapılan içme suyu çalışmaları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:85

KIRDES İçme Suyu Çalışmaları

Hizmet Götürülen		Toplam Proje Sayısı
Mahalle Sayısı	Nüfus	
7	3.087	6

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2018

31/12/2017 tarihi itibarıyla 7 mahalleye içme suyu götürülmüştür.

X.2.2.3. Sulama Çalışmaları

2017 yılında Proje kapsamında yapılan sulama çalışmaları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:86

KIRDES Sulama Çalışmaları

Hizmet Götürülen		Toplam Proje Sayısı
Mahalle Sayısı	Nüfus	
5	3.506	3

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2018

31/12/2017 tarihi itibarıyla 3 adet projeye 5 mahalleye sulama hizmeti götürülmüştür

X.2.2.4. Sosyal Donatılar

2017 yılında Proje kapsamında yapılan sosyal donatılar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:87

KIRDES Sosyal Donatılar

Taziye Evi	Muhtarlık Binası	Spor Altyapısı	Çok Amaçlı Salon	Hizmet Götürülen		Toplam Proje Sayısı
				Mahalle Sayısı	Nüfus	
15	1	1	1	22	27.640	18

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2018

31/12/2017 tarihi itibarıyla 15 taziye evi, 1 muhtarlık binası, 1 spor altyapısı, 1 çok amaçlı salon olmak üzere, 22 mahalleye toplam 18 adet sosyal donatı yapılmıştır.

X.3. e-Belediye Bilgi Sistemi

e-Belediye Bilgi Sistemi ile vatandaşlara dönük hizmet süreçleri basitleştirilecek ve standardizasyon sağlanacak, kamu kurumları ve yerel yönetimler arasında anlık veri paylaşımı kurulacak, hizmetler merkezi sistem üzerinden yürütülerek vatandaş işlemlerinin elektronik ortamda elektronik veya mobil imza ile yapılabilmesi sağlanacaktır.

Bu sistem devreye girdiğinde yıllık yaklaşık 2 milyar TL tasarruf sağlanacaktır.

Birçok belediye bu işin gönüllü pilot uygulayıcısı olmak için Bakanlığımıza başvurmakta ve halihazırda başvurular devam etmektedir.

Söz konusu projeye yasal zemin getiren düzenleme, 15/2/2018 tarihli ve 7099 sayılı Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 16 ve 17'nci maddesiyle 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda değişiklik yapılmış olup 10/03/2018 tarih ve 30356 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

2016-2019 Ulusal e-Devlet Stratejisi ve Eylem Planı ile Başbakanlıkça yayınlanan 180 Günlük Eylem Planı kapsamında Bakanlığımızca belediyelerin iş ve işlemlerini kolaylaştıracak yerel yönetim modüllerinin hizmete sunulması amacıyla 2014 yılından beri üzerinde çalışılmakta olan e-Belediye projesini Kalkınma Bakanlığı 13 Kasım 2017 tarihinde onaylamıştır. Kalkınma Bakanlığı onayına müteakip çalışmalarına hız verilen proje için Antalya Büyükşehir Belediyesi, Ankara Belediyesi ve Malatya Battalgazi Belediyesi pilot belediyeler olarak seçilerek testleri yapılmış olup sistem tüm Ülke sathında 05.02.2018 tarihi itibarıyla uygulama ortamına açılmıştır.

X.3.1. e-Belediye Bilgi Sistemi Projesinin Sağlayacağı Faydalar

- Geliştirilecek olan belediyecilik yazılımları ile vatandaş odaklı bir yerel yönetim yapısının oluşturulması için bilgi ve iletişim teknolojileri etkin şekilde kullanılacaktır.
- Belediyelerin iş süreçlerinin kısaltılması ve daha hızlı hale getirilmesi ile zaman, emek ve mali kayıpların önlenmesi amaçlanmaktadır.
- Tüm belediyelerin merkezle ve kendi aralarında elektronik ortamda anlık olarak yazışabilmelerinin önü açılmıştır.

- Belediyelerin, mevzuat gereğince kendilerine verilen her türlü iş, işlem ve görevleri sistem üzerinden gerçekleştirebilmelerine olanak sağlanmıştır.
- e-Belediye projesinin hayata geçmesi ile vatandaşlarımızın belediye hizmetlerinden elektronik veya mobil imza ile yararlanmasına olanak sağlanmıştır.
- Kesintisiz yerel hizmet sunumu sağlanacaktır.
- Bankalar ile anlık veri transferi sağlanarak vatandaşlarımızın vergi ve fatura gibi ödemelerinin çevrimiçi olarak yapılabilmesi mümkün olacaktır.
- Sistem, vatandaş odaklı bir yerel yönetim yapısının oluşturulmasına ve vatandaşlarımızın belediye hizmetlerinden daha hızlı, kolay, etkin, kaliteli bir şekilde yararlanmasına ve bu hizmetlerdeki bürokratik işlemlerin azaltılmasına da hizmet edecektir.
- Sistem, ülke çapında hizmetlere belirli bir standardizasyon, şeffaflık ve denetlenebilirlik anlayışı getirecektir.
- Sistem, Yatırım Ortamını İyileştirme Koordinasyon Kurulu uygulamaları kapsamında ilk aşamada sunulan hizmetlerin sürelerini kısaltacak, bir sonraki aşama olarak da diğer kurumlar ile yapılan entegrasyon çalışmaları sonucu süreç sayılarını düşürecek ve süreçleri sadeleştirecektir.
- Sistem, Avrupa Birliği Mevzuatı ve uyum çalışmaları kapsamında yatırım yapma süreçlerinde yoğunlukla karşılaşılan gerekli izin ve ruhsat işlemlerinin tek elden yürütülerek bürokratik hantallığı aşmak için yatırımcılara yardımcı olmayı amaçlayan bir Tek Durak Ofisi olarak da düşünülmektedir.
- Belediyelerden sistemi kullanmaları karşılığında herhangi bir ücret talep edilmemektedir. Dolayısıyla, toplam 1.398 belediye olduğu düşünülürse yaklaşık 2 milyar TL'lik bir maliyet tasarrufu sağlanacaktır.
- İçişleri Bakanlığı kendisinden talep edilen yazılım hizmetlerini firmalarla rekabet amacıyla değil kamu yararı için üretmekte ve bedelsiz olarak kullanıma sunmaktadır.

Mahalli idareler, halkın mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir. Kuruluş, görev ve yetkileri yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenlenir. Ülkemizde kamusal hizmetlerin halka en yakın yerde ve onların ihtiyaçlarına uygun bir biçimde sunulması bakımından önemli bir işlev üstlenen mahalli idareler, son yıllarda yapılan hukuki düzenlemeler ile hem insan kaynakları hem de mali kaynaklar bakımından güçlenerek daha etkin bir şekilde hizmet verir hale gelmektedirler.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 41'inci maddesi ve bu maddeye dayanarak hazırlanan ve 17.03.2006 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan Kamu İdarelerince Hazırlanacak Faaliyet Raporları Hakkında Yönetmelik gereğince mahalli idarelerdeki harcama yetkilisi her yıl şubat ayı sonuna kadar birim faaliyet raporunu hazırlayarak üst yöneticiye sunar. Harcama yetkilisi, raporun içeriğinden üst yöneticiye karşı sorumludur. Mahalli idaredeki üst yöneticiler ise birim faaliyet raporlarını esas alarak idare faaliyet raporunu hazırlar. İl özel idarelerinde mart ayı, belediye ve mahalli idare birliklerinde ise nisan ayı sonuna kadar idare faaliyet raporu kamuoyuna açıklanır. İdare faaliyet raporunun birer örneği Sayıştay ve İçişleri Bakanlığına gönderilir. Üst yöneticiler hazırladıkları idare faaliyet raporunda yer alan bilgilerin doğruluğundan meclislerine karşı sorumludurlar.

İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, mahalli idarelerin idare faaliyet raporlarını esas alarak Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporunu Haziran ayının 15'ine kadar hazırlayarak kamuoyuna açıklamakta ve birer örneğini Sayıştaya ve Maliye Bakanlığına göndermektedir.

Yukarıda açıklanan esaslara göre hazırlanan 2017 yılı Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporu'nda; mahalli idarelerin ülkemizdeki tarihsel gelişimi, hukuki durumları, görev, yetki, imtiyaz ve sorumluluklarına geniş yer verilmiştir. Ayrıca, ülkemizdeki mahalli idarelere ilişkin genel sayısal bilgiler değerlendirilmiştir.

Türkiye'nin mahalli idarelerle ilgili taraf olduğu uluslararası anlaşmalar ve taahhütler kapsamında Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, Avrupa Peyzaj Sözleşmesi, Yerel Topluluklar ve Yerel Yönetimler Arasında Sınır Ötesi İşbirliği Avrupa Çerçeve Sözleşmesi, Avrupa Kentsel Şartı, Habitat, Yerel Gündem 21 çalışmalarına değinilmiştir.

2017 yılı itibarıyla; il özel idarelerinde 14.108, belediyelerde 177.255, bağlı idarelerde 29.685, mahalli idare birliklerinde (köy birlikleri hariç) ise 758 olmak üzere mahalli idarelerde toplam 221.806 personel istihdam edilmektedir. Mahalli idarelerdeki personelin %51,8'ini memurlar, %6,5'ini sözleşmeli personel, %39'unu sürekli işçiler, %2,7'sini ise geçici işçiler oluşturmaktadır. Ayrıca; mahalli idarelerde toplam 343.548 personel hizmet satın alma yöntemiyle çalıştırılmaktadır. Türkiye'de kamuda istihdam edilen personel sayısı 2.876.446'dır. Mahalli idarelerin kamu istihdamı içindeki payı %7,71'e karşılık gelmektedir. Mahalli idarelerdeki memur sayısının kamuda çalışan memur sayısına oranı %4,68, sözleşmeli personel sayısının kamuda çalışan sözleşmeli personel sayısına oranı %8,68, sürekli işçi sayısının kamuda çalışan sürekli işçi sayısına oranı %37,67, geçici işçi sayısının kamuda çalışan geçici işçi sayısına oranı %22,81'dir.

Mahalli idarelerin 2017 yılı bütçe gerçekleştirmelerinde, gelirlerin giderleri karşılama oranında bir düşüş olduğu görülmektedir. 2016 yılında, gelirlerin giderleri karşılama oranı %90 iken bu oran 2017 yılında %88'e düşmüştür.

2017 yılında mahalli idarelerin toplam harcaması 151.262.912.000 TL olarak gerçekleşmiştir. Bu miktarın harcama kalemlerine göre yüzdeler dağılımı şöyledir:

1	Personel Giderleri.....	%11,71	5	Cari Transferler.....	%2,92
2	SGK Devlet Primi.....	%1,88	6	Sermaye Giderleri.....	%39,42
3	Mal ve Hizmet Alımları.....	%38,83	7	Sermaye Transferleri.....	%0,78
4	Faiz Harcamaları.....	%2,21	8	Borç Verme.....	%2,26

2017 yılında mahalli idarelerin toplam gelirleri 133.766.501.000 TL olarak gerçekleşmiştir. Bu miktarın gelir kalemlerine göre yüzdeler dağılımı şöyledir:

1	Vergi Gelirleri.....	%9,90	4	Faizler, Paylar ve Cezalar..	%55,15
2	Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri.....	%20,83	5	Sermaye Gelirleri.....	%6,03
3	Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler..	%7,76	6	Alacaklardan Tahsilatlar..	%0,33

Öz gelirlerin toplam mahalli idareler gelirleri içindeki payı %47,15'tir. Bu oran; belediyeler genelinde %41,23, büyükşehir belediyelerinde %27,34, il belediyelerinde %42,15, ilçe ve belde belediyelerinde %55,73, belediye bağlı idarelerinde %86,61, il özel idarelerinde %8,74 ve mahalli idare birliklerinde %25,55'tir.

2017 yılı genel bütçe vergi gelirlerinden mahalli idarelere aktarılan pay 60.309.916.000 TL olup; bu gelirin toplam mahalli idare gelirleri içindeki payı %45,09'dur. Toplam bütçe gelirleri içerisindeki genel bütçe vergi gelirleri payı il özel idarelerinde %30,86, belediyeler genelinde %56,73, büyükşehir belediyelerinde %72,14, il belediyelerinde %54,10, ilçe ve belde belediyelerinde %40,74, belediye bağlı idarelerinde ise %10,72'dir.

Mahalli idarelerin denetimi yapılan yasal düzenlemelere uygun şekilde gerçekleştirilmektedir. 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile çizilen çerçeveye uygun olarak İl Özel İdaresi ve Belediye Kanunu'nda denetime dair ayrıntılı düzenlemelere yer verilmiştir. Bu kapsamda; il özel idaresi ve belediyelerde iç ve dış denetimin yapılacağı, denetimin iş ve işlemlerin hukuka uygunluğu ile sınırlı olacağı, denetimde performansa önem verileceği, mali işlemler dışında kalan diğer idari işlemlerin İçişleri Bakanlığı tarafından da denetleneceği yapılan düzenlemeler arasında yer almıştır. 2017 yılında yapılan denetimler kapsamında 332 mahalli idare birimi denetlenmiş, 1.455 muhtelif rapor düzenlenmiştir. Sayıştay tarafından 2017 yılında 112 adet mahalli idare birimi denetim programına alınmıştır.

Mahalli idare birimi olan köy idarelerine, 5018 sayılı Kanun kapsamına girmediklerinden dolayı Raporda değinilmemiştir. Köylerin ihtiyaç duydukları hizmetler, merkezi idare, il özel idareleri ve köylere hizmet götürme birlikleri tarafından yerine getirilmektedir. Köylerin içme suyu ve yol sorunlarını çözmek amacıyla İçişleri Bakanlığı koordinasyonunda uygulanan KÖYDES Projesi ile köylerin alt yapı hizmetleri münhasıran köylere hizmet götürme birlikleri eliyle gerçekleştirilmiştir.

Büyükşehir belediyesi bulunan 28 ilimizdeki (İstanbul ve Kocaeli hariç) kırsal mahallerin ihtiyaç duyduğu hizmetler, merkezi idare ve YİKOB tarafından yerine getirilmektedir.

2017 yılı sonu itibarıyla Mahalli İdareler Genel Müdürlüğünce hazırlanan köy yolu ve köy içme suyu envanterine göre; il özel idarelerinin sorumluluk alanındaki toplam yol ağı 179.895 km'dir. Bunun %46,5'i asfalt, parke taşı ve beton yol, %43,3'ü stabilize, %10,2'si de

ham ve tesviye yoldur. Köylerin il, ilçe ve belde merkezleri ile devlet ve il yollarına en uygun güzergahla ulaşımını sağlayan birinci derece yollar asfalt, stabilize ve beton yol standardında olup, bu yolların tüm köy yolları içindeki oranı %93,2'dir.

Öte yandan, kırsal kesimde bulunan 40.082 yerleşim yerinin %92,3'inin yeterli içme suyu varken, %7,1'i yetersiz içme suyuna sahiptir. Susuz olan köy ve bağlılarının oranı ise %0,6'dır. Susuz ve suyu yetersiz olan yerleşim yerlerinin büyük çoğunluğunun nüfusu 50'nin altında olup, içme suyu kaynaklarının yetersizliği sebebiyle yatırım yapılamamıştır.

e-Devlet uygulamaları kapsamında belediyelerin de iş ve işlemlerinin elektronik ortamda yürütülmesini sağlayacak e-Belediye Bilgi Sistemi ile vatandaşlara dönük hizmet süreçleri basitleştirilecek ve standardizasyon sağlanacak, kamu kurumları ve yerel yönetimler arasında anlık veri paylaşımı kurulacak, hizmetler merkezi sistem üzerinden yürütülerek vatandaş işlemlerinin elektronik ortamda elektronik veya mobil imza ile yapılabilmesi sağlanacaktır. Bu sistem devreye girdiğinde yıllık yaklaşık 2 milyar TL tasarruf sağlanacaktır.

Sonuç olarak; ülkemizdeki mahalli idarelerin, son yıllarda gerçekleştirilen hukuki düzenlemeler çerçevesinde yetki ve mali kaynaklarındaki artış sonucunda ortaya çıkan veriler, mahalli idare faaliyetlerinin insanımızın günlük yaşamında geçmişe göre daha fazla yer alacağını, mahalli idarelerin kamu yönetimi içindeki ağırlığının artacağını, kullandıkları kaynaklar ve üstlendikleri görevler itibarıyla mahalli idarelerin hayatımızı daha çok etkileyeceğini göstermektedir.

KAYNAKÇA

SAYIŞTAY : 2017 Yılı Faaliyet Raporu, Ankara, 2018, www.sayistay.gov.tr

MUHASEBAT GENEL MD.: 2017 Yılı Mahalli İdareler Mali İstatistikleri Bülteni, 2018

İnternet Kaynakları

MİGM : <http://www.migm.gov.tr>

Muhasebat Genel Md. : <http://www.muhasibat.gov.tr>

TÜİK : <http://www.tuik.gov.tr>

Devlet Personel Başkanlığı : <http://www.dpb.gov.tr>